

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 115 ● 16. ЈАНУАР 1995. ● ЦЕНА 3 ДИНАРА

ЕКСКЛУЗИВНО

**ЗА „СРПСКУ РЕЧ“
ГОВОРЕ
ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ
ИЗ ЗАТВОРА
И
РАДОВАН КАРАЏИЋ
СА ПАЛА**

**ПЉЕСКАВИЦА
МОРА ПАСТИ**

ИТАЛИЈА 2200 ПЛ, ФРАНЦУСКА 6,30 ГРФ, ШВАЈЦАРСКА 4,8 СГФ, АУСТРИЈА 30 АТС, СР НЕМАЧКА 5,80 ДЕМ, ШВЕДСКА 25 СЕК, БЕЛГИЈА 40 БЕФ, ХОЛАНДИЈА 4 НГЛ, ГРЧКА 500 ГРО, НОРВЕШКА 25 НОК, ДАНСКА 25 ДКК

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница
Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ: Илија
Давидовић, Љиљана
Јерговиновић-Булатовић,
Стово Батић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:
Александар Чотрић,
Александар Цветковић,
Александар Баљак,
Благница Стојановић,
Бранка Пламенац, Донка
Михаиловић, Ђорђе
Вукоје (фото), Љиљана
Шоп, Милан Божић,
Миленко Михајловић,
Миленко Вучетић, Милош
Ђорђевић, Милован
Бркић, Никола Бурзан,
Ружица Раинтовић-Јовић,
Сандра Петрушић,
Владан Васиљевић,
Војкан Ристић

ГРАФИЧКИ И ТЕХНИЧКИ
УРЕДНИК: Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бугарски, Нада
Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бука Караџића бр. 8/1,
11000 Београд
Тел. 011/620-891,
628-242
Факс 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15,
11000 Београд, тел.
011/625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801-603-4-27562
Стари град

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовски 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређена је стапа пореза од
3%

ИЗЛОГ

ЗА „СРПСКУ РЕЧ“
ГОВОРЕ:

ДРАГАН ВЕСЕЛИНОВ

**ЏОРџ ШЕФЛИН
ТОМА ЦАЦИЋ
ЗОРАН ОСТОЈИЋ**

**ДАНИЦА
ДРАШКОВИЋ:**

**БРАТ БРАТУ —
ФАШИЗАМ**

СТР. 6-7

**РАДОВАН
КАРАЋИЋ:**

**БЕОГРАД ЋЕ
ПИТИ ДРИНУ**

СТР. 10-11

**ШЕШЕЉ ИЗ
ЗАТВОРА:**

**ВЕШТИЧЈА
ПОСЛА**

СТР. 42-45

**ОД ОВОГ БРОЈА СПЕЦИЈАЛНИ
ДОДАТАК „СРПСКЕ РЕЧИ“:**

ПЕВАЊИ

Т • И • М • Е • С

МАГАЦИН ЗА МОНТИРАНЕ ПРОЦЕСЕ (НЕЗАВИДНО ИЗДАЊЕ ЗАВИДНИХ НОВИНАРА) БРОЈ 1

ПРЕТПЛАТА ЗА „СРПСКУ РЕЧ“

Претплату на „Српску реч“ можете извршити уплатом на жиро-рачун 40801-603-4-27562, Стари град, са знаком „за претплату“ и то за:

3 месеца 6 бројева 18 динара
6 месеци 12 бројева 36 динара
12 месеци 24 броја 72 динара

ЗА ИНОСТРАНСТВО
ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ:
3 месеца 6 бројева 35 ДЕМ
6 месеци 12 бројева 70 ДЕМ
12 месеци 24 броја 140 ДЕМ
ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ

Информације на тел. 011/620-891, 628-242, 620-968

ЈАРЦИ И ОВНОВИ

Ако се ишта избистрило у талогу заједничког преживљавања, онда су то акробатска престројавања појединих, пре свега, парламентарних странака на политичкој лествици, класично подељених на лево, десно и партије центра. Осмотрене ретроспективно са једногодишње дистанце, укрштањем њихових програма, највећа померања су се догодила на десници на штету демократског центра, док су странке лево провенијенције углавном остале ту где јесу, без мимикрије о свом генетском (марксистичком) пореклу.

Извесну забуну, случајну или намерну, приредили су размахнути „Јуловци“ именујући капиталисту за предводника неолењиниста са паролом о срцу на левој страни, што није прошло без јавне полемике из самог врха супарничке им партије коју у замрзнутом стању води Слободан Милошевић. Породични дијалог сијамских странака СПС — ЈУЛ, завршен нерешено, ништа нарочито није променио стање на левици, осим можда неукуса о третирању једне мртве идеје коју српски комунисти, само себи својственом алхемијом, покушавају да оживе.

Без обзира да ли је реч о „вулгарном марксизму“ који се приписује ЈУЛ-у или „социјалистичком капитализму“ којим се части СПС, поруке су више него јасне: ако загусти Милошевићу и ако се огади народу његов „капитализам“, ту је ЈУЛ да исправи десна скретања уз идеолошки коректив у смислу природног, легитимног, револуционарног права, слободе и реда, правде и правичности, права и милосрђа, итд. што се као парола увек допадало бирачком телу Србије.

На другом полу политичке лествице Ђинђићеви радикални националисти добро су уздрмали десницу. Некадашња модерна елитистичка странка, у популистичком налету збунила је чак и Шешељево екстремисте, уз добро припремљени маркетинг о сузама за прекодринску браћу. Трик о крокодилским сузама, заправо је срачунат као богат улџв разочараних гласова радикала после Шешељевих инцидената и медијске сатанизације а истовремено и као нокаут вечитом ривалу Војиславу Коштуници који се с истим циљем упослио на десници.

Ђинђић и Коштуница заменили су идеје својих програма идејом сархе. Глас наде поштено се стиснуо уз Шешеља као тег деснице на исту тажину левице.

Таквим распоредом политичких странака, масовним бекством у десно, знатно је ослабљен демократски центар. Нова демократија као инстант социјал-демократа различитих идеолошких уверења, од бивших скојеваца до ситних капиталиста, нашла се лево од тог центра а десно. Српски покрет обнове се уравнотеженом националном политиком у оквиру демократско-грађанских поимања слобода и права грађана. Грађански савез, више асоцијација него партија због свог ограниченог утицаја, безнадежно се сместио у сам центар. Његови програмски циљеви остају ствар далеке будућности иако су заправо нуклеус будуће модерне Србије али у условима ратног окружења и свеопште хистеричке остаће као тапија генерацији која тек треба да дође.

Српски покрет обнове, бесумње најснажнија групација демократског центра, трпи ударце и левог и десног блока, од овнова и јарчева што би рекао Кант. СПО стоји као бедем између два екстрема и попусти ли тај бедем, сасвим смо близу грађанског рата јер ће, како пише „Тајмс“, Србија остати без „тако драгоценог амортизера“. Победи ли националистичка десница у евентуалном обрачуна, без жеље да живи са другим народима — на крају неће моћи живети ни са својим, изолована и кужна, остане ли прокомунистичка левица на власти, преживеће само Дедиње.

Руку на срце, свет и није заинтересован за будућност Србије. Њему је најважније да рат стане, да се пожар локализује а за дежурног ватрогасца је унајмљен Слободан Милошевић немајући другог избора због компромитоване опозиције. Шта ће пироман угасити никога није брига, јер ни лорд Овен ни Столтенберг немају намере да живе у Милошевићевој Србији.

Демократска странка, Демократска странка Србије и Српска радикална странка имају своју државу на Палама. СПС, ЈУЛ и Нова демократија ослањају се на властити репресивни апарат у Београду. Српски покрет обнове остаје опозиција и једнима и другима, као једино могућа алтернатива режиму Слободана Милошевића и националистичком екстремизму.

Тренутна неприродна савезништва, која се директно или индиректно преламају преко Босне, немају перспективу дугорочније сарадње због различитих програмских педиграва. Ђинђићеви националисти су, рецимо, алергични на монархију и равнороски покрет што нимало не радује Караџићев СДС. СПО и СДС се разликују само по питању поимања рата и мира. А када рат стане, свашта је могуће.

ПИСАЧ: Богољуб ПЕЧИЋ

и то је

СРБИЈА

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

заједнички боре за српски народ?
Где се то заједнички боре? На Палама? У „бихаћком цепену“? Код Горажда? У Фочи? На Меркалама? У Мањачи? На Озрену? У Мостару? На ком то фронту заједнички ратују?
Зар генерал Момчило Перишић није на челу југословенске а не српске војске и зар му није уставна обавеза, с обзиром да је Југославија грађанска а не национална држава, да се бори за све њене народе?
Изјава о којој је реч не само да је дрска, већ је, као отворено супротстављање званично прокламованој државној политици, погубна за даљи развој догађаја.

ГОДИНА КОЈУ СУ ПОЈЕЛИ МАГАРЦИ

1.

Телевизија блиска режиму јавила је да је прва беба рођена у новој години девојчица, а телевизија блиска опозицији јавила је да је прва беба рођена у новој години дечак. И све друге вести, које гутамо и које нас гутају, од најбаналнијих до историјских и судбинских, углавном су такве.
Иза нас је још једна година коју су нам појели магарци.

Истина ће, због тога, и даље, бити само оно што свако од нас, појединачно, заробљен у сопствене идеолошке, политичке, моралне и људске љуштуре, прогласи за истину.

2.

Иза драконске казне, изречене генералу Влади Трифуновићу на судском процесу монтираном по рецептима са најтамнијих страница историје, стоји жилави и добро организован ратни лоби.

Симбол разума проглашен је, од наплавина неразума, за меру издаје.

Они који су разарали градове, палили богомоље, клали и силовали у име наказно пројектоване Велике Србије чак до Вараждина, они којима је место на оптуженичкој клупи Међународног суда за ратне злочине у Хагу, желе да на случају генерала Владе Трифуновића покажу и докажу да су и даље доминантна снага на јавној сцени, а нарочито у политичким центрима моћи и у државном апарату, и да још нису рекли последњу реч.

Свима који се залажу за мир, па и Слободану Милошевићу ако је искрени миротворац, ако не тактизира, ако не покушава да превари међународну заједницу, ако не тражи предах за нове ратне пожаре, овом пресудом, прочитаном у Београду а диктираном с Пала, дрско је плунуто у лице.

Патриотизам, војничке дужности и официрска част сведени су, осуђивањем генерала чије су људске и моралне вредности спасле неко-

лико стотина младих живота, на огољени шовинизам.

Најпоразније је, и застрашујуће је, што владајућа странка и медији под контролом владајуће странке, о свему овоме ћуте.

Пресуда изречена генералу Влади Трифуновићу је, све у свему, не буду ли идентификовани и зауствљени њени инспиратори и реализатори, сраман али и опасан изазов.

3.

Све док се политички не верификује и не прихвати став да је бивша југословенска војска, предвођена Вељком Кадијевићем и Благојем Ацићем, главни кривац за крвави распад Југославије, јер је на сепаратистичке процесе у Словенији и у Хрватској, изазване „газиместанском“ политиком Слободана Милошевића и „догађањем народа“ у Србији, одговорила неадекватно и с позиција национал-бољшевизма и шовино-нацизма, све док се, уместо официрима какав је Влада Трифуновић, не буде судило Вељку Кадијевићу, Благоју Ацићу и њиховим наредбодавцима, од трајног мира нема ништа.

4.

И нова југословенска војска могла би да буде по све уочљивијим контртурама њеног доминантног расположења, узрок нових великих несрећа.

Водећи армијски генерали су, изгледа, у овом тренутку, уз неке „патриотске“ странке у Србији и уз неке интелектуалне и црквене кругове, а вероватно и у садејству с њима, главни ослонци Пала и свега што Пале симболизују, што значи и најљући организовани и институционализовани противници мировне опције.

То се нарочито видело, и свакако је смишљено пласирано, у разговору начелника Генералштаба с новинарима приликом традиционалног новогодишњег сусрета.

Шта значи изјава генерала Момчила Перишића, током тог разговора, да му је „генерал“ Ратко Младић ратни друг и да се њих двојица

Из ње, наиме, проистичу бар два закључка — да је Војска Југославије у некаквим акцијама заједно са формацијама „генерала“ Ратка Младића и да се у Војсци Југославије не поштују темељна уставна одређења.

Први закључак битно смањује изгледе да нам се санкције даље ублажавају и да се вратимо у међународну заједницу, а други закључак упозорава да смо у државно-правном хаосу с несагледивим последицама.

Изостанак одлучне реакције Врховног војног савета, односно Зорана Лилића, Слободана Милошевића и Момира Булатовића, на ову и овако бачену рукавицу, изостанак хитног пензионисања или чак и хапшења Момчила Перишића, који би, узгред, имао штошта да каже и на Међународном суду за ратне злочине у Хагу, указује, такође, на бар две ствари — или је Војска Југославије јачи политички чинилац од цивилних власти, па цивилне власти због тога ћуте, или Зоран Лилић, Слободан Милошевић и Момир Булатовић мисле и раде исто што и Момчило Перишић, а само су реторички на супротним позицијама.

Генерал који је разорио Мостар уз језиве команде, прокоментаришао је, у разговору с новинарима, и пресуду изречену генералу Влади Трифуновићу, лукаво али ипак читљиво стављајући јавности до знања да би он лично, у том процесу, био и ригорознији.

Од невоља у којима смо сада, а у невољама смо до гуше, горе и трагичније би могле да буду још једино невоље с војском.

И то као да је на видику.

5.

У једном интерном московском документу о актуелним политичким приликама у Русији, припремљеном за међународни форум о фашизму у посттоталитарним друштвима, пише, између осталог:

„Фашизам овде постаје реалне политичка сила и апсолутно несумњива претња за земљу

и народ, о чему на најбољи начин сведоче резултати избора за Државну думу. Трагом својих претходника, пропагирајући идеје мржње према човеку, расне чистоте и националног преимућства формираног на војно-државној основи, руски фашисти теже да закључе идеолошки савез са Руском православном црквом. У ситуацији смо да са предубоком забринутосту признамо да такав савез постоји. У његовој основи налазе се антисемитизам, лажно схваћени патриотизам и национал-большевизам. Лажна духовна љуштурa, лаж коју, заправо, ни су у стању да разликују стотине хиљада православних вернике, крије у себи отровне семе фрашизма. Већина епископа Руске православне цркве и многи њени клирици гласно или тајно подржавају члана Светог Синода, митрополита Санкт-Петербуршког Сничева, тужно познатог у Русији по пропаганди национал-большевизма и „Протокола сионских мудраца“. Православни крст веома често се налази уз фашистички кукасти крст, антисемитизам се тумачи као неопходни и састави део православног вероисповедања, хришћанство се претвара у неку сасвим другачију религију, која је позвана да оправдава тоталитаризам, насиље и ксенофобију.“

У документу се посебно упозорава на поодмакну фазу процеса формирања савеза комунистичких, шовинистичких и црквених снага на бази национално-државне идеологије, а под покровитељством „структура силе“, као што су војска, полиција и службе безбедности.

Није ли овакав документ могао да буде написан и код нас?

6.

Година у коју смо ушли је широка и дубока река с танком и прозирном кором леда, преко које треба да пређемо да бисмо стигли до обале спаса.

Лед је чудесна арабеска.

На њему су, у њему су и под њима су сви наши постојећи и долазећи проблеми.

Пред нама су, дакле, изазовни али и ризични дани.

7.

Све док се у „нашем човеку“ неизменично смењују „и Европљанин и варварин, и западњак и источњак, и паганин и хришћанин, и културан и примитивац, и рационалиста и сентименталац, и способан и дилетант, и лојалан и шерет“ (Владимир Велмар-Јанковић), он је спреман да се суочава са највећим изазовима историје, али када у њему победи једна страна, кад постане само Европљанин или само варварин, само западњак или само источњак, само паганин или само хришћанин, само културан или само примитивац, само рационалиста или само сентименталац, само способан или само дилетант, само лојалан или само шерет, „наш човек“ губи компас и у суочавању с историјом неминовно доживљава болне поразе.

Ми смо, просто, како је Владимир Велмар-Јанковић забележио у огледу „Поглед с Калемегдана“ још пре шест деценија, „људи с душама на прелому“, и само такви, „с душама на прелому“, када смо и Европљани и варвари, и западњаци и источњаци, и пагани и хришћани, и културни и примитивци, и рационалисти и сентименталци, и способни и дилетанти, и лојални и шерети, унемо и можемо да функционишемо.

ИЗДАВАЧКА КУЋА „СРПСКА РЕЧ“ ОБЈАВЉУЈЕ НОВУ КЊИГУ

МИЛЕНКО ВУЧЕТИЋ

ПОЖАР У БАРУТАНИ

У дневничким записима насталим од 1991. до краја 1994. године аутор из специфичног угла коментарише најзначајније догађаје у бившој и данашњој Југославији и испитује својеврсну хроничку историјске драме кроз коју пролазимо

„Има у овим скицама и записима и нервозних реактовања и смиренних анализа, и лирских крокија и памфлетских немилосрдности, и смелих процена и дрских прогноза, и социолошких огледа и фолклорних зајевница, и одмерених речи и грубих псовки, и сировог реализма и заводљивих персифлажа, и метафора и хипербола, и наде и очаја, и белетристичких необавезности и обавезујућих ставова, и толеранције и нетолеранције, и принципијелности и недоследности, дакле, свега онога што одређује укупне прилике и амбијент у коме су ове скице и ови записи настали.“

(Из ауторове уводне напомене)

Књига „Пожар у барутани“, штампана у тврдом повезу са пластифицираним омотом, излази из штампе почетком фебруара

Цена у претплати је 30 динара, а по изласку из штампе књига ће бити знатно скупља
Наруџбине слати на адресу издавача: „Српска реч“, Београд, Ул. Вука Караџића 8, или на телефоне 011/628-242, 620-891, 625-937.

Уплату извршити на жиро-рачун 40801-603-4-27562 и једну копију уплатнице обавезно доставити издавачу

БРАТ БРАТУ

Божии празници су прошли. Овде код нас обележени су опет без радости и свечаног расположења, некако полутајно и свако за себе. Тај хришћански празник који је симбол радости и чека се са нестрпљењем и поклоницама у целом свету, овде је још увек неприхваћен, неподобан и полуилегалан. Наша власт га неће, не признаје, и тако се и на тај начин изолује од цивилизованог света, који слави тај празник као део националне традиције.

У Њујорку, где не живе само хришћани него и сви народи света, Божић је ове године слављен спектакуларно, свечано, и пре Божића и после Божића, од краја новембра до 15. јануара. У Мјузик холу Радио Ситија у Њујорку приређен је Божићни шоу са по пет представа дневно, а на сам Божић пред пет хиљада посетилаца одиграна је централна представа. У позоришном амбијенту Витлејема од пре две хиљаде година, на провидној завеси која се спушта, посетиоци су читали текст отприлике ове садржине: „Пре две хиљаде година, у једном селу рођено је дете, у штали, у јаслама, међу животињама. То дете није ишло у школу, није постало ни доктор ни професор ни академик ни политичар. Постало је дрводеља. Прошло је две хиљаде година од тада, а све академије и парламенти света, сви великани, краљеви, цареви и војсковође нису достигли ни помутили његову славу. И данас, на дан његовог рођења, све стаје у славу рођења његовог“.

Тако је Њујорчанима једноставно, просто, савремено, представљен Христ и његово рођење и објашњен разлог свечаности и празника на тај дан. Са мало речи казано је све. Једноставно и разумљиво, блиско данашњој деци, омладини и времену. Христово рођење је осавременењено, а савременост обојена. Свемоћни су, дискретно, опоменути колико су немоћни, богати колико су сиромашни, а немоћни и убоги колико су, са Христом у себи, и моћни и богати. Христ је представљен као она вечна и ненадмашна Истина, Љубав, Мудрост, Сила, Правда. Он је са нама данас као и пре две хиљаде година. Ништа се у Књизи није променило, а ако се све на земљи променило. Нађен је пут да Христа осети, прихвати и разуме данашњи дечак у Њујорку.

ПОСЛАНИЦА — ПОТЕРНИЦА

А како ми славио Божић и дочаравамо Христа нашој деци и омладини? Нема ни филмова, ни позоришних представа, ни једноставних речи књижевника, учитеља, научника. Све је препуштено свештеницима, дугачким и вановременским литургијама, црквеним хоровима који су и данас исти као и пре хиљаду година. Христ нам се представља кроз посланице црквених старешина, и то, често, духовно далеким речима и заповестима које не могу да покрену ни топлину, ни љубав, ни да донесу мир.

Тако је овог Божића у Божићној посланици — потерници речено и забрањено: „Држите се

Свети Синод наше Српске православне цркве основао је хуманитарни фонд под називом „Браћа браћи“. Да помогне, како кажу, „својој страдалној сабраћин у ратом угроженом подручју“.

Значи, само Србима.

Владике, научници, писци. Међу њима Добрица Ћосић и Матија Бећковић.

Сви хришћани а основали антихришћански и фашистички фонд. Не знам само у којем делу учења Христовог су наше владике и патријарх нашли основу за усмерену хуманост и добротинство? Изгледа да је дошло задње време када народ мора хришћанству учити и враћати своје свештенике.

Писче: Даница ДРАШКОВИЋ

скута своје мајке цркве и никада се не удаљујте од ње. Јер коме она није мати томе ни Бог није отац. Таквом спаса ни мира нема, нити може бити“.

Значи, уместо радости и весеља — претња и осуда. Као хришћанин, у целини одбацујем ове речи и налоге из Божићне посланице нашег Патријарха.

Мени црква није мати и њеног скута се нећу држати безусловно, већ само онда када она шири Христову мисао и учење.

А ово није учење Христа.

Он се не прима наредбама и претњама, то је рекао сам Христ. А између цркве, било које цркве, и Христа — не може се и не сме стављати знак једнакости. Христ је старији од свега и свих, па и од цркве. Свештеници, владике и патријарси су само људи, подложни греху и неправедном суду. Нико од људи не сме ни себе ни своју црквену организацију изједначавати са Христом. То је светојерме. На тој уображености озидани су темељи цркве Великог Иквизитора. То никада нису били темељи Српске Православне цркве.

Што се тиче скута цркве и држања до ње, сам Христ је одговорио Самаританки да „иду дани када се нећемо молити ни у храму, ни у гори, него у срцу свом“, јер Бог је један за све људе и није ни у храму ни у гори него у људском срцу.

— ФАШИЗАМ

Оваквог Христа ће лако прихватити и пригрлити наш данашњи нараштај. Христа осветника, Христа заповедника, Христа који нас дели на оне који иду у храм и оне који не иду у храм, на оне који су за „нашу ствар“ и оне који су отпадници „од наше ствари“ или „наше вере“, не можемо да прихватимо, јер то није Христ, ма колико се свештеници и данашњи књижевници и фарисеји напрезали да нас убеди у супротно.

Када би Христ данас, на пример, дошао у Сарајево, помогао би и гладне и рањене и болесне Муслимане, Србе и Хрвате, и на Палама и на Грбавици и у муслиманском делу Сарајева. Пред њим сви страдалници су једнаки а све злочинце би једнако ошиноу гневом. Он нас никада не би разврставао на наше и њихове, како то данас чине и „наши“ и „њихови“.

ПАКЕТИЊИ САМО ПОДОБИМА?

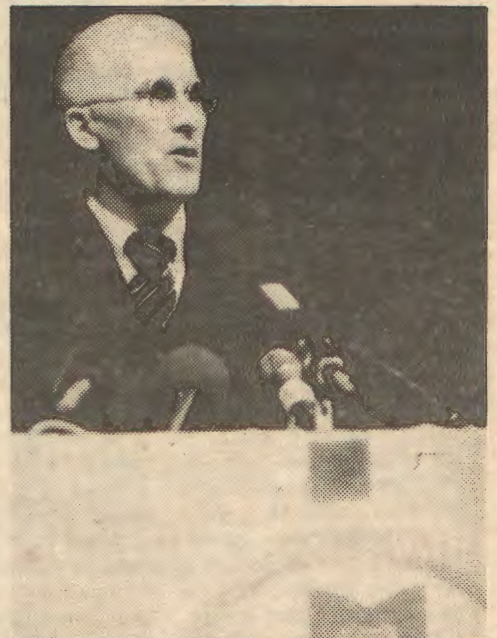
Тако су недавно „наши“, и то Свети Синод Српске православне цркве, основали хуманитарни фонд под називом „Браћа браћи“, са циљем, како пише у аелу Фонда, да помогну „својој страдалној сабраћи у ратом угроженом подручју“. Значи, само Србима. Оснивачи фонда су владике, научници, писци. Међу њима и Добрица Ћосић и Матија Бећковић.

Сви хришћани, а формирали антихришћански и фашистички фонд.

Јер помоћи само једнима гладнима и несрећним људима је у бити против Христовог учења. Он не раздваја људе ни по чему и када каже „који иште у тебе подај му“, не каже подај само свом брату Србину, Русу, Американцу, Јеврејину — него човеку коме треба. Пошто су чланови Фонда и Матија Бећковић и Добрица Ћосић решили да делују као мајка Тереза ти практично значи да када би се њима обратио неки гладан Муслиман или Хrvat и затражио помоћ из њиховог фонда, они не би смели да му дају и пустили би га да умре, јер им није брат. Питам се шта да радимо онда са оном помоћи коју нама Србима шаље свет и прећудне наводне мржње, санкција и блокаде.

Њихове хуманитарне организације не шаљу помоћ само једнима у овом рату него свима. На кутијама помоћи из света не пише ни „Муслиманима“, ни „Хрватима“ ни „Србима“, не пише ништа. А на Матијиним кутијама ће сигурно писати „браћа браћи“, а ако случајно неко ко није Србин дође до те кутије мораће је вратити.

Сви ти људи са списка, чланови Фонда, без обзира што међу њима има и мојих пријатеља, могу слободно да се сврстају у јуришнике српског фашизма данас, јер тако срамну и огољену нацистичку теорију да треба помоћи само својем брату и сународнику, нећемо наћи нигде у свету, ни у једној хуманитарној организацији.

Брат Добрица и брат Матија: Шта ли ће њихов фонд слободно сазидати?

У основи ових организација је реч хуман, што значи човек, човечност према свим људима у невољи, без изузетка и без издвајања.

Као православцац и члан наше цркве, ја бих по теорији хуманости фонда „Браћа браћи“ коју је, нажалост, потписао сам Патријарх као председник Фонда, морала да у оквиру хуманитарне организације СПОНА делим помоћ само Србима. И да, на пример, за Божић делим пакетиће само српској деци. Да је по Матији, Добрици и нашим владикама, ми смо на Тргу овог Божића требали легитимисати свако дете или га питати за име и порекло, да случајно не добије пакетић неко ко није наше вере и нације.

СИРОТЊИЊА ШАЉЕ СИРОТЊИЊИ

Не знам само у којем делу учења Христовог су наше владике и Патријарх нашли основу за усмерену хуманост и добротворство. Иако ја о његовом делу знам много мање од њих, сигурно знам да нема нигде ништа ни о браћи ни о народима ни о религијама, има само о човеку, о људима, о добру и злу. Сигурно је, изгледа, дошло задње време када народ мора хришћанству учити и враћати своје свештенство.

Но све и да прихватимо рад овог Фонда и идеју да браћа одавде шаљу помоћ браћи тамо, питам чланове одбора и шта да им шаљемо? Ми просјаци одавде да шаљемо просјацима тамо своју беду, глад и немаштину. Према социолошким истраживањима, у Србији сада 90 процената народа је сиротиња која не може

да живи достојно човека а оних 10 процената никада нису ни помагали никоме, ни овде ни тамо. И да апсурд буде већи, у тих 10 процената богатих највише је оних од преко Дрине који су се ратом обогатили, дошли у Србију и купили све што се купити могло а не пада им на памет да дају нешто ни својој породици а браћи преко Дрине узимају. И тако ће изгледа наше владике и књижевници да од сиротиње пресипају сиротињи и да то раде као некада хитлеровци, одвајајући жутом траком оне који нису браћа и Срби, и зато не могу добити помоћ. Ако је то нормално, ако то раде наши најважнији национални људи, од патријарха до владика и књижевника, онда је сигурно да нико не зна праву истину о нама, ни цео свет а ни ми сами.

Овом Фонду са ограниченим добротворством и усмереном хуманомшћу нећу дати никада ништа а сваки онај који да и помогне на овај начин раздвајајући тако добротворством људе у невољи, суштински ради и против своје вере и против народа. Онима који су то покренули поручујем да прочитају Христову заповест: „Чините добро онима који вас мрзе и молит се Богу за оне који вас гоне“. Ма колико се заклињали у Христа и формално му служили наши свештеници и књижевници, ову заповест никада не могу испунити. Зато њима, а не нама, нема мира ни спаса, нити може бити, како рече Патријарх у Божићној посланици.

КОЛИКО ЋЕ ТРАЈАТИ МИР

ДОВИЋЕЊА У СЛЕДЕЋЕМ РАТУ?

Када се осмотре историјске прилике на овом тлу, лако је закључити да је сваки мир заправо предах између два рата. Колико тај предах траје зависи од државно-политичких творевина које се током тог предаха а као резултат претходног рата створе.

Злобници би рекли да је то и иначе увек тако. Неко добије рат и затим „избије“ мир. Мир траје онолико дуго колико темељно је победник победио или онолико дуго колико је поражен био темељно поражен. Ако, при томе победник после рата створи и неку идеолошки чврсту економски неразвијену и политички тоталитарну или бар ауторитарну државу, ето прилике да мир потраје дуже. Истина, после тога је следећи рат веома жесток јер такве државе имају прилику да дуже потрају, али зато изнутра изједу своје социјално ткиво те се затим „уруше“ саме у себе. Таква друштва пошто су потрајала дуже него што је историјски, политички и социјално оправдано и корисно по здравље њихових поданика, обично пропадају уз велике унутрашње преврате и драме. То, наравно не може да се заврши без неког великог белаја.

Сва је прилика да је и онај претходни мир који је трајао од 1945. до 1991. био направљен управо на таквим темељима. Зато је и прилично дуго потрајао, неубичајено дуго за ово тле, и зато је рат који је наступио после њега био толико суров и крвав јер је истовремено са ратом за југословенско наслеђе кроз који су се стварале националне државе, пропадао и један друштвени поредак коме је давно истекао рок за употребу.

Исто тако је сва прилика да ће овај следећи мир, чии су се облачи крајем прошле и почетком ове године тако „опасно надвили над нама“ потрајати знатно краће јер су све државе, а о политичким и да не говоримо, конструкције које су из њега произишле лабаве, крхке и непоуздане.

Шта више, чини се да мир „избија“ пре „природног“ краја овог рата, пре но што су се противници узајамно или пак један другог докрајчили.

ЈЕДАН ОД НАЈСКУПЉИХ РАТОВА

Јер, примирје у босанском рату, потписано скоро тачно на преласку из старе у нову годину, неодољиво подсећа на исто такво примирје

Три или једна непризната српска држава биће најслабија конструкција створена на Балкану у последња два века. Неодбрањиве границе; муслимани и Хрвати који се стално припремају за рат; повремени погранични инциденти или пак мини-ратови; санкције које се никада не скидају и политички притисак да се нешто учини на преговорима а није јасно шта, јер пред радикалним националистичким снагама које ће све више јачати, нико неће смети да преда ни педаљ „свете српске земље“...

Квалитет овог последњег „мира“ говори у прилог новог, брзог рата

Пише: Милан БОЈИЋ

потписано у јануару 1992. године у хрватском рату.

Објективно, војнички а и реално-политички Срби су овај али и онај хрватски рат добили. И један и други, иако су вођени на веома различите начине и у веома различитим условима били су добијени практично на самом почетку. Нити је било реално да новопорођена националистичка вођства у Загребу и Сарајеву могу да своје идеолошке државе одрже пред побуном српског живља, нити је било могуће да се војнички супротставе том истом живљу који је наоружала покојна ЈНА а политички подржао Београд који је задржао све инструменте моћи нестајуће државе.

Међународни „чимбеници“, што рекао сада већ скоро политички покојни Туђман, имали су и политичку вољу и договорен пројекат да распад Југославије подрже али нису имали довољну меру сагласности о степену подршке својим из чиста мира насталим у претходном поретку слабо утемељеним савезницима. Испоставило се, једноставно, да је друга Југославија била много снажнија него што се то у логистичким анализама претпостављало.

Цена овог рата била је, међутим за све учеснике ужасна. Хрватска је изгубила територију, саката Југославија је избачена из светских цивилизацијских токова бар на једну а можда и на више деценија а Босна је изгубила и људске животе и привредно ткиво. Ако су актуелне процене ма и приближно тачне, рачунато на број становника и територију на којој се водио, хрватско-босански рат је један од најскупљих ратова вођених од II светског рата наовамо. Без штете се из Југославије извукла само Словенија док је Македонија, иако је избегла учешће у самом рату и даље са сумњивом будућношћу.

Чини се као да новопотписано примирје зармрзава и фиксира новостворену ситуацију ни рата ни мира дуж потпуно неодрживих граница прекида ватре и са нерешеним статусом играча у игри.

„РАСТЕРЕЊЕ“ СРЈ ОД ПРЕГОВОРА

Испада да се овим догађајима у босанском рату на један потпуно перверзан начин остварује једно снаређе Косте Чавошког. Чавошки је почетком 1992. када је потписано примирје у Хрватској и када је обелодањен Венсов план којим се прихвата да је Република Српска Кра-

јина у саставу Хрватске што је изазвало констернацију ортодоксних српских националиста и прве оптужбе о Милошевићевој издаји, прокоментарисао да то ипак и не изгледа тако лоше! Јер, рекао је Чавошки, овим планом се стране трупе, односно УНПРОФОР, доводе на територију Хрватске да нас чувају од нашег сопственог непријатеља. „Ваља настојати“ — рекао је он тада — „да те трупе остану што дуже, ако је могуће и неколико деценија да се Хрвати полако навикну да то није њино!“

Како ствари сада стоје, ово маштање се већ остварује у Хрватској али његово остварење почиње да се назире и у (бившој) Босни и Херцеговини.

Хрвати и муслимани ће се, изгледа, следећих деценија навикавати да територије које су ослободили или освојили — већ како ко воли да говори — Срби заиста нису „њине“. Кипризација БиХ, слично већ обављеној кипризацији Хрватске, постаје реалност. Караџић као да је повео са 3:0 против Милошевића (два одбијања два мировна плана плус један прекид ватре који је сам, без Милошевићеве асистенције, издејствовао).

Прави проблем са којим се суочава Србија пропер па и цела Савезна Република Југославија није у судару сукобљених сујета двојице владара двеју српских држава већ у околности да јој прети да буде избачена из преговарачког процеса. Одлазећи у Москву да за Караџића лобира подршку, где је неславно пропао јер га мимо Гајдара који је и иначе дефинитивно на Јељциновој „црној листи“ нико значајан није примио а власти се скоро јавно дистанцирале од њега. Ђинђић је рекао да то чини и да подржава Караџићеве напоре и директне преговоре са Картером како би се „Југославија растеретила преговарачких обавеза“.

Ово „растерење“ је најгора услуга коју Караџићев лоби може да нам као држави учини. Јер, да није санкција које нас силом везују са његовом државом ми би са неизмерним задовољством препустили преговарачки процес њему самом а одавде за њега навигали попут навигача на фудбалској утакмици као што то чине Срби у прекоморској емиграцији. Успе ли, међутим, Караџић у науку да Југославију изба-

ци из преговарачког процеса он ће можда Милошевића озбиљно политички ослабити, мада је мало вероватно да му може угрозити власт, али је то без значаја и утицаја на наше судбине. Јер, победом свог пројекта, Караџић ће заправо угрозити егзистенцију целе Југославије. Наиме, по избацивању из преговарачког процеса, Југославија нема ни једну противуслугу да пружи међународним факторима којима би их умилоставила да јој укину санкције. Ово се, наравно, и пре свега односи на Американце. Републиканска екипа Дол-Гингрич-Хелмс која ће следеће две године дрмати конгресом и америчком унутрашњом политиком, а иза тога, највероватније на челу са Доллом као председником, још четири године водити америчку спољну политику, неће имати никакав мотив да буде предусретљива према Југославији. Напротив, санкције ће користити као средство за притисак на Југославију да да што веће уступке Албанцима на Космету, што је тема коју садашња демократска администрација милостиво држи по страни очекујући за узврат активност Југославије у Босни. Примирје се непогрешиво поклапа са доласком агресивног тима у амерички Конгрес и управо јачање Караџићеве непопустљиве позиције — „Нека се муслимани и Хрвати деценијама навикавају да то није њино!“ — заједно са овим доласком чини шансе за излазак Југославије из санкција практично никаквим.

СТАБИЛНА ТРОПОЛНА СИТУАЦИЈА

Срби у Босни ће тако добити државу па ће Срби живети, што рекао Коштуница, у три непризнате државе. Проблем је само што Коштуница то истиче као проблем који је створила ова власт и залаже се, сва је прилика да се Срби уједине како би живели у самој једној непризнатој држави. Три непризнате државе или једна непризната држава, сасвим је, бар мени, свеједно.

Те три или та једна непризната држава биће најслабија конструкција створена на Балкану у последња два века. Неодбрањиве границе; муслимани и Хрвати који се стално припремају

за рат; повремени погранични инциденти или пак читави мини-ратови које ће муслиманска и хрватска држава повремено, када на њиховим изборима после кризе евентуално победи нека радикална политичка опција, водити против нас; санкције које се никада не скидају и политички притисак да се нешто учини на преговорима, а није јасно шта јер нико у Југославији а ни ван ње, ако се преостале две српске непризнате државе не уједине неће моћи да пред радикалним националистичким снагама, које ће бити све јаче како се беда, немаштина и економско заостајање буду повећавали, да ма и педаљ „свете српске земље“.

На крају, једна или друга страна ће морати да крене у рат да исправи лабилну неравнотежу у којој се налази босанско-хрватски лонац. Да ли ће велики рат избити за деценију или две и каквим ће се темпом тада водити зависиће, наравно, од војне технике те епохе. Али, то ће значити да ће све државе региона морати да се интензивно наоружавају и огроман део свог брутонационалног производа издвајају у војне сврхе. Хрватска и муслиманска држава још и могу рачунати на неку помоћ неких савезника. Југославија и њој придружене српске државе ће свој војни трошак морати да подмирују саме. Укратко, очекује нас живот у војном логору и то сиромашном војном логору.

Овде у земљи диференцијација политичких снага ће се наставити. Тренутна трополна ситуација нема разумну шансу да се промени. Нацдемократске странке (ДСС и ДС) и екстремни националисти (СРС) ће тражити ослонац у Караџићевој опозиционо-теократској држави. Владајући социјалисти, левица око ЈУЛ-а и Нова демократија ће се збијати око Милошевића. Европски или светски оријентисане снаге које траже прикључак на светске токове и обнову континуитета српске државе од пре II светског рата ће се збити око СПО-а и Грађанског савеза Србије. Прво двоје ће се стално надметати у патриотизму и „бризи за српски народ“ али ће радикали и нацдемократи увек бити довољно јаки да спрече владајуће социјалисте да се преко СПО-а повежу са светом. Што је најгоре, ова ситуација је реално стабилна јер је потхрањује спољни непријатељ и стални притисак света.

Песимистичан сценарио? Видећемо. Веома бих волео да нисам у праву.

Док о овоме пишем из главе ми не избија један загревачки пургерски виц који се причао почетком седамдесетих у време расцветавања Маспока у Хрватској. Виц каже: Шетају две загревачке госпође Горњим градом и наиђу на зид на коме је неко од Савкиних активиста написао парољу: „Хрвати у социјализам а Срби у ... материну!“ (Тада се, без обзира на нарастајући национализам морало водити рачуна о идеолошкој правоверности и социјализам је сматран врхунцем бољитка). Госпође застану, прочитају парољу, мало се згрозе над њеном простотом и крену даље. На следећем ћошку једна од њих, замишљено каже другој: „Ех, ови Срби, увијек боље прођу!“

Сасвим могу да замислим, за две деценије, две госпође — ако их тада у Српству васколиком још увек буде било — које шетају Вуковом или Бања Луком и наиђу на парољу „Србија држава а балије и усташе у ... материну“.

ИЗ ВЕДРА НЕБА

И ЗИМА МИРОТВОРАЦ?

Руска дипломатија без њега и не помишља да разговара о миру на Балкану; Американци му шаљу емисара; изасланици УН Овен и Столтенберг без њега не могу тако рећи ни маказ; човек се, најпосле, појавио у најгледанијем програму чувене ТВ мреже Си-Ен-Ен, и звезди тог програма Ларију Кингу каже: „Видим мир на пролеће“!

Дакле, дефинитиван мир би, по Слободану Милошевићу истина, (не само по њему), на просторима разорене бивше Државе имао да избије таман некако кад истекне рок нетом потписаном споразуму о четворомесечној примирју у Босни и Херцеговини. Све би то било сјајно, чак и упркос томе што тврдња потиче из извора из којег је потекла, само да нам је још г. Председник одговорио на нека мало деликатнија и замршенија питања: као прво, да ли је мир при садашњем стању на линијама фронта и односима снага ратних такмаца уопште могућ? Ако јесте, колико је вероватан? Ако је мир изванредан, на који би се начин постигао на пролеће?

Или су, можда, ова питања депласирана — човеку се може (мора!) веровати на реч, као што му се и у много чему другом и досад веровало.

Па ипак, разгрнимо мало тешку завесу недоумица.

ДА ЛИ ПОБЕДА?

На домаћем политичком полигону као да влада неко опште, готово аксиоматско уверење како је генерал Ратко Младић добио рат. Дакако, у пропорцијама освојене (ослобођене б/х територије које (пропорције) одавно циркулишу домаћим и светским медијским просторима: 70 одсто за босанске Србе, остало за муслиманско-хрватску федерацију (иако је средином децембра прошле године командант Армије БиХ Расим Делић изнео на видело нешто другачије податке, па ће рећи: да је Караџићева војска у том часу контролисала „само“ 58 одсто, Армија БиХ 31 одсто и ХВО 11 одсто б/х територије). Па све да је и тако, историја ратова нам је сведок да се ратови не губе нити добијају простим запоседањем (освајањем) територије, него разарањем (елиминисањем) противникове живе силе! (Колико нам је познато, Армија БиХ је далеко од тога да буде уништена. Напротив, она је све бројнија и технички опремљенија, дакле и борбено способнија!) То је једно, а друго, кад би „збиља“ била тачна тврдња да је Караџић (односно Младић) добио рат, онда би ствар и у погледу „избијања“ мира била проста да простија не може бити: Караџић би издиктирао Изетбеговићу (односно генералу Делићу) мировне услове, а њега и његов руководилачки тим стрпао у ћузу и свршен посао. Треће, то што се и у иностраним (политичким, дипломатским, медијским) круговима такође

Ако је Караџић заиста победник у босанском рату зашто се чека пролеће?

Пише: Стипе СИКАВИЦА

Ратник у Чеченији

нашироко говори о српској победи у босанско-херцеговачком рату (сем иних, и министар одбране САД Вилијем Пери) — мора да је део неке друге игре (што није предмет овог разматрања).

Победу Армије БиХ досад ваљда нико није ни помињао, па би се актуелно стање на ратишту најпрецизније могло изразити шаховским језиком: пат позиција. Што ће рећи да се у датим (не)приликама до мира може доћи једино — компромисом.

Али, авај, који црни компромис, кад ниједна страна у сукобу није спремна ни на какав уступак! Према плану Контакт групе (тек зарад подсећања) босански Срби би требало да се одрекну бар трећине територије која је под контролом њихових јединица.

Међутим, како се зна, на томе је план и оборен. Ни председник Милошевић, а ни међународна заједница различитим притисцима нису успели разуверити паљански тим да му рачуница не ваља: његови челници упорно истрајавају на величини територије коју су „ослободили“, и из те би позиције сад, одмах (Караџић, Младић, Кољевић, Буха — нудили су толико пута!) потписали мир (шта ће им пролеће!) и ценкали се с ратним противницима, верују с добрим изгле-

дима — да чак добију и излаз на мора. А ако се то и не би постигло одмах, онда би се (опет по њиховом уверењу) протоком времена и, дабоме, увек снагом оружја у позадини — осигурала трајност свршених (речених) чињеница.

УМОРНИ РАТНИЦИ

На другој страни, лидери Бошњака поручују да би само у буну пристали на мир у којем ем што би били поражена стране, ем што би изгубили суверенитет над великим делом државе са којег је прогнано близу милион њених грађана. Њихова логика се, затим, наставља овако: ако је међународна заједница попустила Караџићевом племену и нуди му и неке уступке, онда то не може значити друго — него да су у датим условима тврдоглавост и сила и те како исплативи! Извесно је да Бошњаци и зато верују да ратом могу добити више него миром, као што су убеђени да време ради, за њих, што и није далеко од истине. Бихаћка битка — за коју неки аналитичари држе да је прекретница у рату у том смислу што ће равнотежа снага постепено да се претаче у бошњачко борбено преимућство — охрабрује их у том уверењу. Уз све то (мада је та карта већ поприлично истрошена), никад није згорег да се њихова дипломатија с времена на време грлато огласи иза разних међународних говорница (треба признати, вешто то раде) како су они у оваквој или онаквој опасности, е да би изазвали појачани притисак на Србе и да би шире отворили себи врата за легалан увоз оружја.

Муслиманско-хрватска федерација ни најмање не „федерира“. Хрвати из тзв. Херцег-Босне ишту свој комад „проклете земље“, па колико кошта да кошта. Кажу: хоће „војном силом“ оно „што не иде преговорим“!

К томе још: не треба сметнути с ума ратне лобије, разна удружења ратне орнитологије у матицама (Хрватској и Србији) која жестоко подстичу рат.

А што се тиче актуелног споразума о примирју, верујемо да су до њега понајпре довели велики замор (и већ хронично помањкање, нарочито на српској страни) ратника на обе (све три) стране и истрошеност ратне технике. Наравно, у томе нипошто не треба занемарити ни улогу „генерала зиме“ који је и те како смекшао ратнички набој с обе стране линије фронта.

Дакле, вероватније је да ће војсковође искористити зимски период за попуну и прегруписавање снага, па да тако, напојени новом ратном енергијом, на пролеће наставе онде где су стали. Изузевши ако се (дај Боже!) не догоди чудо!

ДРЖАВА ИЛИ СМРТ НАЦИЈЕ

НИСМО САМИ

Зашто је букнуо рат у Чеченији када се ситуација у БиХ, бар на глобалном плану, почела да смирује? Питање може да звучи академски или „филозофски“, али оно у суштини није ни једно ни друго. Обичан смртник добија утисак да постоји нека врста чудне синхронизације у стишавању или разбуктавању ратних пожара.

Избијање рата у Чеченији и улазак руских јединица у ову републику бившег Совјетског Савеза власти у Сарајеву упоредиле су са уласком, истина на други начин, јединица некадашње ЈНА у БиХ тако да се овај рат тумачи као уходани сценарио „гушења муслиманских народа“. Упоредба, наравно, не стоји и због тога што је Чеченија веома богата нафтом и криза на просторима некадашње прве земље социјализма имала је друге узроке, поводе и токове, мада сви ратови у својој бити имају много више заједничног него или оног другог.

Чеченија и Босна су само два детаља садашњег „цивилизованог свијета“. Више аналитичара и политичких прогностичара су још прије петнаестак година предвиђали распад Совјетског Савеза и избијање међуетничких и других врста ратова на неколико најосјетљивијих тачака свијета. Број ратова, међутим, надмашио је њихова предвиђања. Њихов број сада варира, али чињеница да су прије три године вођена 52 рата у свијету говори сама за себе. Годину дана касније број ратова се смањило за десет да би се стално вртило негде око четрдесет.

ЕПИДЕМИЈА ЛУДИЛА

Појаву тако великог броја ратова једни су назвали епидемијом лудила, други су предвиђали избијање свјетског грађанског рата, а трећи су, пак, то окарактерисали као „револуцију домородачких народа“ под чиме се подразумева отворена тежња, и то свим средствима, бројних малих народа за самосталношћу и формирањем сопствених држава. Добија се утисак да је свима додијала заједница у класичном смислу ријечи. Рачуна се да се у последњих неколико година 125 народа „пријавило“ за самосталност. При томе се спомињу запањујуће бројке о разбуктаним или угашеним жариштима криза. Хладнокрвни аналитичари се тјеше да се ради о „малим ратовима“ те да је свијет у глобалу још увијек релативно стабилан.

Преко ноћи појавило се толико нових држава од којих су, можда, неке и постојале у далекој историји, али већина није. Врло је саркастично али и реалистично запажање француског аутора Алена Менка у књизи: „Препород национализма у Европи“ у којој пише: „Историја нас је поново шчепала за гушу“.

Генерални секретар УН Бутрос Гали сматра да ће се свијет распасти „на 400 сиромашних малих држава“. За њега се не би рекло да је

Европа може хладно да гледа на ратове Средњег Истока, а Америка сувише да рачуна на удаљеност криза.

Али нерањивих држава и система нема.

Пише: Ејуб ШТИТКОВАЦ

маштар. Осим тога, он је управо на правом извору гдје долазе сваковрсни захтјеви од Босне и Абхазије до црначког бантустана у Јужној Африци Кваква. Сви једноставно хоће државе и, наравно, пријем у УН.

Стручњаци кажу да је садашње национално лудило на најширим просторима, као и захтјеви за самоопредељењем, немогуће зауставити. То је једноставно „један талас у историји“ који је немогуће пресећи. Може се то учинити сабљом, али се тиме ништа не постиже.

У свијету постоји око три и по хиљаде народа, племена и група које себе сматрају нацијама. Ако би се примењивао принцип националне државе онда не би биле довољне све ближе планете да се те државе и створе.

У позадини међуетничких и других сукоба на просторима бивших социјалистичких земаља узроци се могу тражити у респресивном гушењу национализма у његовом здравом, нормалном облику у име стварања идеолошког човјека као што је био случај у бившем Совјетском Савезу. Јер, и тај здрави национализам се под пресијом деформисао и на крају је букнуо у најпогубнијем облику. Та теза је веома разви-

Ратник у Мозамбику

јена. Какво онда „оправдање“ наћи за грађански рат у Авганистану, гдје постоје племенске, али не и вјерске разлике осим, можда, у симболичном облику. Исти је случај са Сомалијом, гдје су интервенисале и УН и доживјеле потпуни крах заједно са САД, које су покушале силом да зуставе грађански рат. Чиниле су то на такав начин да су их домаћи ратници врло брзо прогласили својим највећим непријатељима и убили 42 маринца. Дакле, у овим случајевима, као и многим другим, не може се говорити о вјерској нетрпељивости или националној мржњи. У питању је борба за власт свим средствима.

ВРУЋЕ У ХЛАДНОЈ ЕВРОПИ

Европа може хладно да гледа све оно што се догађа у тим земљама при чему заборавља да ни она није имуна на озбиљне потресе ако се има у виду да у њој дјелује тринаест најзначајнијих покрета за независност међу којима су Ирци са својим покретом ИРА, затим Баски са покретом ЕТА и Корзиканци који желе да се отцијепе од Француске.

Исто тако, амерички предсједник Бил Клинтон исувише рачуна на удаљеност жаришта криза. Показало се, међутим, да и један озбиљнији инцидент може да доведе у питање и тако „савршено“ организовану државу. Показали су то прије неколико година догађаји у Лос Анђелесу.

Очигледно нерањивих држава и система нема.

У последње двије деценије више се говорило о повезаности свијета него о било чему другом. Говорено је то, наравно, када су почели да се нормализују односи између двију суперсила, које су комплетне међународне односе гледале само кроз своју призму. Да ли та међуповезаност свијета постоји и у садашњем хаосу. Одговор на то питање најречитије дају трагични догађаји у које се САД, као једина суперсила, понекад умијешају и извуку из њих обично неславно.

Може се то исто догодити и са најављеним скидањем ембарга на увоз оружја муслиманској и хрватској страни у рату у БиХ. Јер, за тако нешто је касно за обје поменуте стране.

У овом тренутку било би много упутније, разумније и корисније да САД, ако већ имају утицај и моћ, учине више на праведнијем уређењу будуће БиХ у било ком облику. Наравно, ако схваћају суштину проблема у што се може често посумњати.

Све остало је продужавање агоније и рата. Можда управо то некоме треба. И то је највећа трагедија.

„СРПСКА РЕЧ“ НА ПРОСЛАВИ ДАНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, 9. ЈАНУАРА

ДЕТЕ ЈЕ РОЂЕНО, ВАЉА ГА ЛЈУЉАТИ

1.

У недељу, осмог јануара, око дванаест часова, успео сам да пробијем економску блокаду коју је Југославија наметнула Републици Српској. Преко моста на Дрини, на Каракају код Зворника, упркос ригорозној контроли савесне полиције и царине пренео сам један килограм брашна, пола килограма соли, кило шећера, сто грама кафе и, наравно — без тога се не може у овим временима — литар и по ракије. Како све ово признајем очекујем драстичну казну савезних власти. Али, савест ми је мирна.

2.

Аутобус „Романија превоз“ са Пала, са обавезном пириличном регистрацијом Сарајева, вијугавим путем преко Власнице, Хан Пијеска, Сокоца, Мокрог до ратне престолнице босанских Срба, стаје свака двадесет три километра. Шофер прима сваког ко му махне. Готово половина путника је у униформи, а не недостају им ни аутоматске пушке, бомбе, револвери... У задњем делу аутобуса чује се разговор два војника. Имају ознаке војске Републике Српске, али они причају на — руском! Чују се и остали. Други дан је Божића па је нормално да и борци и цивили најчешће помињу Бога. Како им је само они знају. Тек — сви га псују.

3.

Путеви се овде не чисте од снега. Свет би рекао: у Босни су на снази само етничка чишћења.

У хотелу „Панорама“ скупили су се угледни гости: Биљана Плавшић, Гојко Ђого, Мирко Јовић Веселин Ђуретић... И док је Ђуретић причао, Илија Гузина је мирно љуштано паранцу. У исто време један министар у влади РС удварао се жени Јована Заметице због чега је овај био принуђен да га озбиљно укори. Посебно изненађење представљало је појављивање градоначелника Подгорице, члана црногорске ДПС. Напоменуо је да је Свети Стефан, 9. јануар, и његова слава.

Један од домаћина га је уљудно упитао што онда није осто код куће.

Пише: Александар ЧОТРИЋ

4.

Пале се никако не могу назвати главним градом. Од града су и по величини и по другојме још далеко. Снега је тамо исто преко пола метра, а осим са снегом Паљани муку муче и са струјом. Више је нема него што је има, а и када дође толико је слаба да не могу поштено да раде ни телевизори, ни фрижидери, ни шпорети... У овом малом месту, познатом од прерата као излетишту Сарајлија, у свим викендицама сада живе избеглице. Њиховим доласком број становника је удвостручен. Једино нема Муслимана којих је до рата било око двадесет посто. Неки су прогнани у Сарајево, а већина их је сама отишла. Остао је, кажу Паљани, само старац Рамиз са супругом, чувеном траварком која је многимима силне бољке залечила. Једне ноћи жена је претучена кундацима. Није дочекала јутро. Неколико дана касније старац обавијен тугом погођен је метком у чело. Паљани који су на сахрани плакали као да су остали без свог најрођенијег, кажу да су овај злочин урадиле избеглице из Зенице.

5.

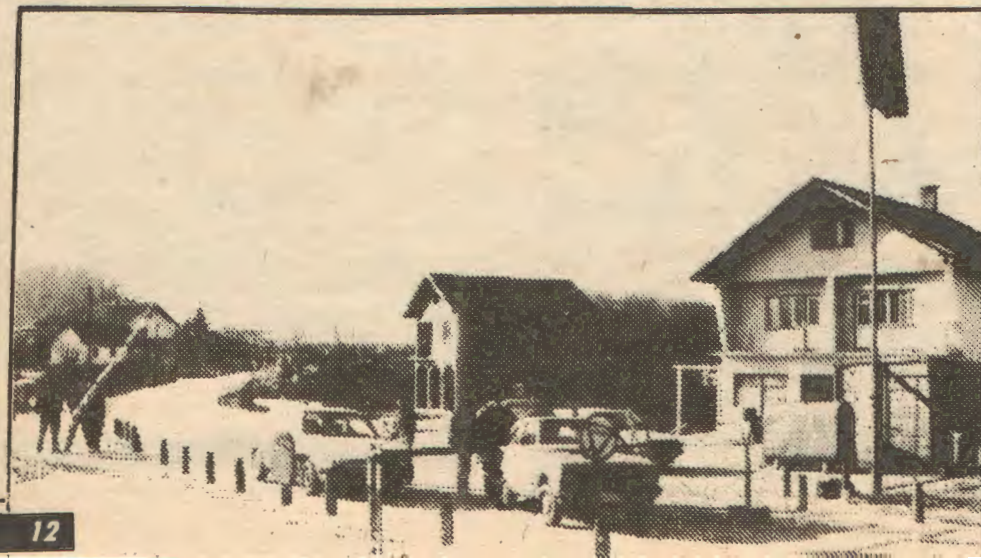
Када нема сукоба са Муслиманима, Срби време прекраћују ратујући међу собом. Тренутно је актуелан сукоб Паљана и Илиџанаца који, кажу домаћини, долазе да пљачкају престоницу босанских Срба. Домаћини, наравно, тврде да су они у вођству.

6.

Пет-шест кафића, колико их има на Палама, отворени су само до двадесет часова. Интересантно је што се у њима све више слушају и песме хрватских рок група. Најомиљенији су „Филм“, „Прљаво казалиште“, „Азра“.

7.

Сви Паљани у глас кажу да им је доста рата. Али, нико и не помишља да би се могао прихватити мировни план Контакт групе. Нарочито не мапе. Војно способни мушкарци једну седмицу проводе на фронту, а потом се неколико дана одмарају код куће. Плата им је петнаест динара, али јунску су, рецимо, добили тек крајем прошле године. То је један од разлога што на првој линији четири војника дели једну конзерву. Пензионери ни не знају колике су им пензије. Они од августа нису примили ни динара. Иначе, у оптицају су две монете: југосло-

РАДОВАН КАРАЦИЋ ГОВОРИ „СРПСКОЈ РЕЧИ“ И МАТИЧНОМ СРПСТВУ

БЕОГРАД ЋЕ ПИТИ ДРИНУ

„Верујем да ћемо са уједињењем успети и поред отпора међународне заједнице. Али, све ће се морати прилагодити одређеном лакшем темпу“

— Република Српска је као рођено дете. Она је предодређена за живот. И све силе света да су против ње, Република Српска мора да расте и напредује. Наравно, само ако је Бог уз њу, а Бог јесте уз нас.

— Мислим да је дошло време да наши непријатељи коначно схвате да је боље да нам буду пријатељи. Могу са задовољством да закључим како сваки дан стичемо све више пријатеља међу својим бившим непријатељима.

— Ми идемо у изградњу наше младе државе. Верујем да се може наћи решење у ова четири месеца примирја, да ће све ово што ће српска страна чинити водити ка трајном миру. Онда ћемо пожурити да изградимо слободно друштво. Имовину ћемо поделити онима који су то и заслужили, односно онима који су је одбранили. Ми значи намеравамо да извршимо модерну приватизацију, а упоредо са тим ћемо радити и на уједињењу српских држава.

— Верујем да ћемо са уједињењем успети и поред отпора међународне заједнице. Али, све ће се морати прилагодити одређеном лакшем темпу. Ипак, ако је народ одређен за уједињење он од свог циља никада неће одустати. У новим међународним околностима то ће нам бити лакше. Свет се суочава са новим проблемима што нама олакшава посао.

— Мислим да се примирје може одржати јер је и међународна заједница заинтересована за њега. На миру су пре свих и највише сада радили Срби и Американци. Зато смо сада и много ближи решењу којег су кочили до скоро неки кругови у САД. Али, коначно смо дошли у ситуацију да директно преговарамо са Вашингтоном, да будемо са њима у тесном контакту, што је резултирало далеко објективнијем приступу међународне заједнице.

— Од како је седмог децембра Чарлс Томас у Београду изнео нова тумачења света око мировног плана ми се осећамо много боље. Тако је, без уцена, требало да иде од почетка. Није требало да постављају ултиматуме победничкој страни и они су то на крају схватили. Наравно, ми не желимо да тријумфујемо над непријатељем јер наша се победа не састоји у покоравану других већ само у заштити сопствених интереса.

— Српски народ са оне стране Дрине је исто што и српски народ са ове стране Дрине и ова река не сме више да се помиње као граница. Дрина мора да постане централна српска река и ми се у Републици Српској надамо да ће ускоро српска деца у Београду пити воду из бистре и хладне Дрине. Ми смо резервисали Дрину искључиво за напајање Београда.

венски динар и немачка марка. Бензин кошта од три и по до четири и по марке. Углавном се набавља од браће Хрвата, преко Кисељака. Хлеб кошта шездесет пара, млеко је један динар, а месо, које за сада има, цени се од пет до девет динара по килограму. Уље, ако се нађе, кошта три и по динара. А кромпир педесет пара.

8.

Обичан народ на Палама препричава како су три досадашње владе Републике Српске до сада успеле да опљачкају преко три стотине милиона долара. У овим работама, кажу, предњачили су Рајко Ђукић, некадашњи председник Извршног одбора Српске демократске странке, а власт је убацила абер да је уз њега био и некада министар унутрашњих послова Миће Станишић. Али, каже народ, њему се пакује вероватно зато што је сада врло близак

политици, а бога ми и полицији Слободана Милошевића. Највише се у причама ипак помиње Велибор Остојић, за којег кажу да је током рата стекао три куће.

Ваљда по навички из Сарајева где је радио на радију, и у СРНИ насрће на младе новинарке. Дотле новинарима који говоре, а тако их је мајка учила — ијекавски, дели откаже. Он сам још увек каже и „бијело и млијеко“...

9.

На Палама је било крајње непожељно славити Нову годину, празник којег обележавају у свим земљама света. На првом месту је, наравно Дан Републике Српске за којег тај исти свет баш и не зна. Углавном, први, други и трећи јануар су били радни дани, али из поузданих извора сазнајемо да су и највиши функционери РС ипак у кругу својих породица дочекали ново лето.

10.

Поводом Дана Републике Српске, деветог јануара у хотелу „Панорама“ одржан је свечани ручак којем су присуствовали сви цивилни и војни руководиоци. Учено је само присуство господина Биљане Плавшић. Међутим, било је гостију и из Србије и из Црне Горе. Гојко Ђого је тако, као председник Удружења Срба из бивше Босне и Херцеговине, рекао домаћину Радовану Караџићу да ће „Велике Србије бити или нас неће бити“, а Мирко Јовић, председник Српске обнове је ватрени говор завршио речима: „Иако сам монархиста, кличем да је заправо „Република Српска матица српства“, а да су „Срби из Србије у дијаспори“, да су „они пречани“! И док је Буретић причао, чувени Илија Гузина је мирно љуштио зrelu наранџу. У исто време се један министар удварао жени Јована Заматице због чега је овај био принуђен да га озбиљно упозори због понашања.

Посебно изненађење на ручку представљало је појављивање градоначелника Подгорице, иначе члана Булатовићеве Демократске партије социјалиста. Рекао је да је свестан тога да ће његов долазак изазвати бројна чуђења и на Палама и у самој Црној Гори, али и да је Свети Стефан његова слава. То је био и разлог да га један од домаћина уљудно упита а што онда није остао код куће.

У врху стола седела је комплетна породица Караџић: отац Радован, мајка Љиљана и деца, Соња и Саша. Соња је по свом добром обичају терала новинаре од оца, а Саша је био обучен као и сваки дизелаш са београдских улица. На себи је имао фармерке, џемпер увучен у њих и кожну јакну. Пиштољ за појасем се добро видео.

Сам ручак је био обиман. Служило се прво мезе, бројне салате. На ред је потом дошло свињско и јагњеће печење, сарма, а завршило се воћем и колачима.

11.

На Палама са добро чује и Радио-Сарајево. Тако је верни Алијин народ био обавештен да је поводом Божића на свечаном пријему код Изетбеговића почасни гост био амбасадор Турске, али и да је први човек муслиманске војске Расим Делић упутио велики телеграм саучешћа Иранској војсци поводом погибје једног њиховог генерала. Наравно, посебно је наглашено да борба Муслимана у БиХ за исламски свет има универзални значај. Иначе, Муслимани отворено навијају за Чечене и Џохара Дудајева. И, тако, док Радио са Пала јавља да су руске трупе петнаестак метара од председничке палате у Грозном, Радио-Сарајево тврди да јој руски окупатор још за дуго неће прићи.

12.

Слободан Милошевић је у Републици Српској сматран за божанство. Његове слике држане су поред икона светаца. Данас га нико не воли, а нарочито од блокаде када је за Милошевићеву партију одмах смишљен и адекватан стих: Ес-Пе-Ес носи фес!

Зоран Ђинђић и Војислав Коштуница се на Палама исто тако не доживљавају као искрени савезници. Паљани их, кажу, читају као буквар: „Они долазе код нас због печених волова. Ми им нисмо важни већ је њима важно само сакупљање политичких поена по Србији“.

ДР ДРАГАН ВЕСЕЛИНОВ, ПРОФЕСОР ЕКОНОМИЈЕ НА ФАКУЛТЕТУ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА, ПОСЛЕ ПУТОВАЊА У АМЕРИКУ И ВЕЛИКУ БРИТАНИЈУ, ГОВОРИ О ПОГЛЕДИМА ВЕЛИКИХ СИЛА НА РЕШЕЊЕ БАЛКАНСКЕ КРИЗЕ

АМЕРИКАНЦИ ПРИЈАТНО ИЗНЕНАЂУЈУ

Професоре Веселинов, недавно сте имали прилику да као гост америчке и британске владе разговарате са утицајним политичким личностима, које припремају и доносе политичке одлуке. Може ли се на основу мишљења са којима сте се сусрели, докучити даљи однос великих сила према Србији, и евентуално, расплитање босанског чвора?

Разговарао сам са дипломатама и аналитичарима политичких прилика код нас, а наравно сусрео сам се и са многим професорима на универзитетима где сам био позван да одржим предавање. Међу професорима које сам сусретао, сви су били веома тужни због политичких прилика у Србији, али и веома реалистични, мислећи да се може пронаћи добар излаз из политичке и економске кризе у којој се налазимо. Међу дипломатама са којима сам се видео (аналитичари из Конгреса, као и чланови америчке мисије при Уједињеним нацијама у Њујорку), било је различитих политичких мишљења подељених у две струје: једну, која сматра да Србију треба казнити, и друга чији је став да Србију треба извући из гужве у коју је запала.

У Конгресу је доминантна права линија — ту су републиканци недавно освојили власт. Али у службеној политици Америке догодио се велики преокрет. Американци су једноставно схватили да Србију не вреди много кажњавати, а да се уколико нема војне интервенције у Босни, мора заузети енглеско-француско-руска линија, а то значи, под извесним околностима, и признавање и непризнавање ратних резултата. И ја лично, приликом ове посете Америци и Енглеској, сматрао сам да у том правцу треба водити политику. И да Американци ризикују без икаквих разлога у свом односу са Европљанима, а без Европе не могу, нити она може без њих. Американци морају да окупе Европу, они то одлично знају и заузели су управо ову средњу линију — прво пуштају Европљане да они сами раде тамо, покушавају ту и тамо да помогну, понекад и да преузму који политички пехон у своју корист, али доследно европској политици то ће све у крајњем случају значити: Карацић не може да добије 70 посто а неће добити ни 49, него, рецимо 55 посто са неком реструктуризацијом територије. Даће му и неко право на конфедералност са Србијом, али

ће га истовремено везати да мора да остане у Босни, свеједно на колико дуго. Они знају врло добро да Србија неће узети босанске територије у конфедерацију јер није решен проблем Косова. Уколико би то урадила могла би да изгуби Косово, које би ушло у конфедерацију са Албанијом. Тако да су на Западу у овом тренутку спремни да формулишу неку верзију босанске државе, која треба да опстане, са правима других да се одељују, знајући добро да Србија неће ићи на конфедерацију са територијама у Босни које држи Карацићева војска, и надајући се да ће у међувремену успети да намаме Србију да уђе у политичку и економску реформу. То би био најбољи начин не за обарање Милошевића већ да се овакав карактер владавине ослаби и нестане.

НЕ ПИЈУ МИЛОШЕВИЋЕВ ВИСКИ

Мислите ли да би он био спреман да уђе у реформе, које би на одређени начин узурпирале његову власт?

Не мора да значи да би оне аутоматски узурпирале његову власт. То би можда довело до узурпирања председничке власти у далекој будућности. А за то време увек је ту косовско питање, које ће се решавати споро, да одржавајући национализам у Србији на тихој темпера-

„Одлазећи у Вашингтон и Њујорк очекивао сам да ће Американци терати тврду политику према Србији, да ће наставити са подршком Муслиманима и тоталним кажњавањем Србије. Они су ме веома пријатно изненадили својим обртом: да поштују једно врло умерено европско решење које не улази ни у какав радикализам у разматрању кризних ситуација. Сматрам да би било корисно када би свет разумео да је Србија политички веома нестабилна земља и када би наставио да интервенише на овом простору“...

Разговарала: Ружица РАНТОВИЋ — ЈОВИЋ

тури, подржава председничку власт. Економска реформа, с обзиром на катастрофу коју смо доживели веома ће дуго да траје. Србија неће моћи због наглашеног уједначавања животних прилика да добије богату социјалну

структуру која ће да захтева у даљој будућности нову равнотежу власти. Не. Уједначеност у сиромаштву људи захтева и јаког председника. Когод уображава да ће у скорој будућности парламент бити јачи од председника — веома се вара. Србија ће имати јаког председника свеједно ко то био у будућности.

Код Милошевића је последњих месеци велика дипломатска гужва. Чињеница је да свет мора са њим да разговара. Да ли то, међутим, значи и његову државничку рехабилитацију? Да ли се у западном свету мишљење о њему, ипак, мења?

Не верујем да он икада може добити Нобелову награду, као што то неки уображавају. Не заборављају се тек тако велики греси и катастрофа коју је изазвао у свом народу. Према томе ништа се ту не опрашта, али се прихвата политичка реалност: ако немаш другог јачег који ће га заменити, онда радиш са тим који јесте на власти, али ако мислите да ће светски политичари радо да долазе код Милошевића на вечеру, да слушају његову жену и пију његов виски, ту се варате. Они разговарају са њим као са председником државе, али никако као са омиљеном или мудрој личношћу.

Како се Милошевић сада приказује у западној јавности?

Наравно да се у медијима мора приказати право стање ствари. Милошевић се уплашио Караџића јер овај има 500 тенкова, а уплашио се и присаједињења српских територија у Босни, јер тиме преузима огроман економски терет на своја плећа што додатно погоршава социјалну ситуацију у Србији. Он не зна шта ће сутра бити са Косовом, покушава на спољнополитичком плану да направи нешто, али то је врло контраверзно, а ни случајно не сме да се упусти у територијалну интеграцију са освојеним територијама. То му не пада на памет у овом тренутку.

КОНФЕДЕРАЦИЈА — ДЕО РАТНЕ ПОЛИТИКЕ

Сматрате да ће Босна и Херцеговина остати јединствена држава?

Вероватно ће то бити јединствена држава са јаком српском државом контролисаном од Караџићевић тенкова, која ће бити не формално, али веома снажно повезана са Србијом. А уколико се на позитиван начин Србија извуче из ове политичко-економске катастрофе, па уђе у регионалне комбинације са другим земљама, па се обнови успешна сарадња са Хрватском, као и на целом југословенском простору, па се испоставе добри уговори о миру и пријатељству, као и царинској сарадњи, онда та интеграција са територијама босанских Срба, не мора ништа ни да значи. Према томе, Србија с правом сада маневрише. То кажем мада никада нисам подржавао Милошевићеву политику. Да сам на његовом месту и ја бих сада овако радио. Он је, наравно, крив што смо дошли до тога да морамо да маневришемо. С тим што је он непредвидив — уместо да завршава гужву, он ствара нова жаришта. Ко каже да морам да направим политичку и економску реформу? Ја могу да намамим Грке на неку верзију конфедерације, онда ћу ја да изазовем неку гужву у Македонији да се потуку Македонци и Албанци, па ћемо ми и Грци да уђемо у Македонију (пошто она треба да буде у заједничкој држави) да направимо ред, а пошто се ови толико туку да се ред не може направити, онда ћемо Македонију поделити између себе, с тим што ћемо можда нешто дати и Бугарима... Његов

предлог да Грчка уђе у федерацију је део његове ратне политике.

Ипак, Грци су веома хладно дочекали тај предлог.

То је јасно. Грцима економски не иде добро у Европској заједници, шта ће им још једна Србија на врату, да плаћају српске трошкове у рату у Босни, и оптерећују се везаношћу са њом пред светском јавношћу? Нека верзија балканских конфедерација или савеза је могућа, али нипошто таквих где ће једна стабилна и економски просперитетна држава, капиталистичка држава као што је Грчка, ући у савез са екскомунистичком државом у којој су комунисти непрекидно на власти. О таквој комбинацији не вреди ни размишљати. Ту је Милошевић наиван.

КАД БИ СВЕТ РАЗУМЕО СРБИЈУ

Својевремено сте, као колумниста у „Времени“ изнели мишљење да би најбоље решење за Босну био — протекторат Уједињених нација. Да ли би, с обзиром на садашње околности, тако нешто било могуће?

То не треба одбацити, али на такву могућност би морале да пристану све заинтересоване стране. Протекторат је добар уколико би та територија могла да се изграђује са међународним капиталом. То би било јединије за међународну заједницу од овога што ради већ две године — финансира одржавање неодрживог мира. Е сад, да ли је могуће у будућности да се затражи протекторат? Ако се склопи мир (а то је могуће), можда би за две-три године Срби могли закључити: па нама се и не исплати да изађемо из Босне, кад можемо да добијемо нешто новца. Јер ако останемо у Босни, она мора да се изгради, да добије новац из иностранства, зашто и ми не бисмо учествовали у томе? А тај ће новац сигурно бити обилан.

Нешто при самом завршетку рата у Хрватској, кад је то било још сасвим Јеретички, предлагали сте да Србија призна Хрватску у постојећим границама. Сада је то на виду, али је у међувремену штошта пропуштено, изгубљени су неки кораци.

Наравно да су изгубљени кораци. У међувремену су се догодиле све ове глупости које су Србији увалиле у још већу економску катастрофу, а политички ништа није добила у Хрватској. Територије на којима сада владају славонски, барањски и кнински Срби — ту је готово све уништено, нема економских услова за преживљавање. Србији то не треба на врату а, уосталом, она то не може ни да присаједини. И шта је онда урадила? И најбоље би било да сместа призна Хрватску, али и да обезбеди часни излазак из гужве, те заштити тамошње Србе неком снажном аутономијом, на коју верујем да ће Хрвати да пристану. Уосталом, Србија је већ свуда на путевима према Хрватској, на самој линији, поставила табле — државна граница, што значи да је дефакто признала Хрватску, само то још није учинила де јуре.

На основу разговора које сте водили у иностранству, какав је Ваш утисак — да ли би после скидања санкција у односу на Србију постојала нека врста незваничних санкција, или ће обрнуто, Запад бити заинтересован да овамо инвестира снажније, како би се, политички и економски, ово тло смирило?

Одлазећи у Вашингтон и Њујорк очекивао сам да ће Американци терати тврду политику према Србији, да ће наставити са подршком Муслиманима и тоталним кажњавањем Србије. Они су ме веома пријатно изненадили својим

обртом: да поштују једно врло умерено европско решење које не улази ни у какав радикализам у разматрању кризних ситуација. Сматрам да би било корисно када би свет разумео да је Србија политички веома нестабилна земља, оптерећена косовским проблемом, и када би наставио да интервенише на овом простору. Албанцима би требало да понуди моћну територијалну аутономију, и пружи, истовремено, гаранције, за територијални интегритет Србије. Колико је Милошевић спреман на ту врсту решења — не знам.

Моје је мишљење да Запад не сме да заустави своју интервенцију у Србији — он мора непрекидно да притиска Милошевића. И не само његову Социјалистичку партију, него он мора полако да брише терен за националистичке партије у Србији, међу којима су и највеће опозиционе. И наравно да натера Србију на политичку и економску реформу.

АВРАМОВИЋ СКРИВА ИСТИНУ

Како уз наговештај евентуалних политичких реформи иде гушење независносних медија — мислим пре свега на актуелна збивања са „Борбом“?

То је покушај да се припреми терен за чисту једнопартијску диктатуру, председничку диктатуру. Не верујем, међутим, да ће то успети, јер је тренутак лоше одабран. Свет још увек може да прети, санкције су само под суспензијом, и у могућности је да њихово коначно скидање услови увођењем политичке и економске реформе. А економска реформа јесте приватизација на првом месту. Тако, ови на Западу могу да кажу: „Ми ћемо дати нешто капитала за то, али не толико да се овде пљачка, или да се неко богати. А политичку реформу ћеш, Милошевићу, направити онако како ти ми кажемо. Наравно, на опрезан начин да те нико не прогласи за антипатриоту и издајника“.

У политичкој сфери влада потпуна апатија, економска и социјална ситуација у земљи су до краја мрачне. Шта можемо очекивати у блиској будућности?

А ако хоћете економски програм који ће извући народ из беде, онда се, поред укидања санкција, мора мењати и политички и економски систем. Аврамовић не може да говори како је његов економски програм успешан када му производња непрекидно пада. А Савезни завод за статистику, то могу мирне душе рећи — лаже, истичући податак да нам је протекле године производња порасла за један проценат у односу на претходну. То није тачно. Па чак и да је тако — то није никакав успех. Јер уколико сте имали такав драматичан пад производње, као што се нама десило претходних година, онда би излазак из те ситуације морао да буде драстично успешан. Онда треба да имате веома високе стопе раста, 7, 10 или 15 посто. Похвалити се једним процентом раста, који је наштамован од Савезног завода за статистику — то не служи ничему.

Аврамовић је ту човек који скрива истину: прихватио се као старац да буде на челу једног програма, за који сваки студент економије зна како се може удесити, али иза тога неће наступити пораст производње, отварање Србије према свету, међународна трговина. Потребно је укинути политику коју Србија води. Пошто је извучена из ратне политике, без приватизације, и без молбе другим државама да нам помогну, ниједан програм у Србији неће моћи да успе.

САГА О ПОНИЖЕНИМА И ОБЕСПРАВЉЕНИМА

УКОТВЉЕНО ЗЛО

Саговорник у једној кафани, у предбожићном и предновогодишњем, а највише никољском Паризу, надамак моста Мирабо под којим Сена, како пева Превер, има посебне тајне својих токова, добронамерно се ишчуђава како је могуће да негде у Европи становници по шест сати дневно немају електричне струје. Слушајући та ишчуђавања и саучествовања у патњама новог соја пећинских људи, нехотице се намеће мисао: шта би се догодило када би и за много краће време нестало те париске чаролије и све потонуло у тешке тмине? Вероватно би то био неопростиви грех за све који на ма ком нивоу воде државне и друге послове. Опростаја за њих не би било, као што не би била ни уважена ступидна оправдања којима се овде прибегава на најдрскији начин. Да се и не помиње чињеница да су шесточасовна искључивања у Србији знала да трају и по двадесет и више сати и да нису била једина невоља са којом су се сусретали и сусрећу се грађани.

И некако, баш у то зло доба, савезни министар за људска права и права мањина држи конференцију за штампу посвећену „обрачуњу“ са специјалним известиоцем Комисије за људска права за Југославију, г. Тадеушом Мазовјецким, и његовим последњим извештајем, ваљда негде деветим по реду. Слет исти, сада се може речи и досадни хвалоспјеви себи и ничим непоткрепљени омаловажавања заклетих завереника. Оно су злонамерни, лажу, ослањају се на унутрашње издајнике националне и државотворне идеје. У кривичном праву такво понашање би представљало у најмању руку кривично дело клевете. Они није строго кажњиво, спада у ред тзв. багателних дела, али зато има изузетан значај са становишта моралних порука и осуда које у нормалним приликама и правно уређеним срединама собом носи. Морала би другарица министар добро да се помучи са крајње неизвесним исходом у погледу озбиљног, аргументованог оповргавања навода из извештаја о стању људских права на Косову, у Војводини, Санџаку. Чињенице којима се располаже и које се не могу сакрити оптужују знатно више него што је то учинио специјални извештај. Уосталом, он и није оптуживао, био је веома одмерен и опрезан у формулацијама, што не би могло да се каже за југословенску министарку за људска права и права мањина, односно за оне по којима је налозима наступила и поступала.

„СИТУАЦИОНА ПОСЛЕДИЦА“

Ако је имало места приговорима, онда су они сасвим друге нарави. Специјални извештај је направио пропусте што није посветио дужну пажњу збивањима на територији целе Србије, већ се усредсређивао само на регионе који су дуже време критични. Јер, корпус

Председничка тзв. новогодншња порука проћи ће неопажено, јер грађани не осећају ни мир, ни економски препород, ни борбу против кримнала

Пише: Владан ВАСИЛИЈЕВИЋ

људских права не чине само политичка и грађанска права, равноправна су и економска, социјална и културна права. Овај други део је угрожен у подједнакој мери као и политичка и грађанска права економским суновратом који је резултат очигледно смишљене, годинама перфидно вођене државне и привредне политике земље. Брутално физичко насиље које спроводи полиција по програмима партије на власти и покривена исполитизованим правосудјем добија у тежини са додавањем других облика притисака. Стално живљење у страху од несташица основних прехранбених ствари, лекова, немогућности одговарајућих медицинских интервенција код тежких обољења, укида-

ња минималних egzистенцијалних претпоставки нередовним исплатама зарада и пензија, грубим ограничавањима у располагању сопственим добрима, било да је реч о новцу, или било чему другом. Све то никако не може да буде сматрано некаквом ситуацијом последицом којој искључиво доприносе чиниоци који се не могу контролисати. Права су обезбређена и укинута са разлога одржавања власти и то изнутра, полазећи од тога да је главни ослонац рат за који није имало никаквих реалних предуслова да буде вођен без огромних жртава и жртвовања. Отуда је одговорност владајућих кругова. То више није само једна партија, не само велика, већ је и искључива. При том се не сме заборавити да је тај слој сој навласти имао права да се жртвује и саможртвује и да није имао права да жртвује грађане. Поступљено је обрнуто.

КОЈИ СУ ТО ИНТЕРЕСИ

Моћници на власти и око власти су живели лагодан живот и непрекидно се пели све више и више на лествицама брзог, нечасног богаћења и најдрастичнијих социјалних раслојавања, док су грађани били једине жртве, бачени у беду, обесправљени у највећој могућој мери. Сводни резултат бесомучног потирања свих људских права на овом простору и у овим приликама био би лишавање сваког појединца — грађанина људског достојанства. То је она граница понижавања и обесправљивања испод које се не налази ништа што би се јавило као ново зло и понижавање. Дно је место трајног укотвљавања безличних јединки неспособних да се бране, безвољних, препуштених судбини уз подмуклу асистенцију власти да тако мора да буде због виших интереса, при чему се не каже који су то интереси.

У таквој ситуацији оба парламента, и републичког и савезног, у данима на истеку претходне године нису били само карикатуре парламентаризма, то су већ одавно. Полуразне сале, садржај рада деловали су сабласно, застрашујуће, претеће. Самозадовољна лица добро ужирених нових социјалистичких богаташа изазивала су гнев бедника, али њега није било. У тим парламентима није могло ништа суштински да се покрене. Вртела се стално иста огавна прича лишена животности. Прави проблеми остајали су по страни, као највећа могућа опасност за посвећену власт.

Дванаести сат за покретање суштинских питања је истекао. Они који заиста мисле да су опоненти власти тамо где она греша, значи свуда, морају добро да се замисле. До сада су изгубили савести, од сада ће изгубити и народ. Ако им се тако нешто догоди њихова судбина ће бити заиста трагична.

ГРАФИКА
НОВИ САД

АМБ
ГРАФИКА
НОВИ САД

ДД за производњу папирне
и флексибилне амбалаже
21000 НОВИ САД
Футошки пут 67
Телефон: 021/395-388
Телефакс: 395-344
Телекс: 14-357

АМБ
ГРАФИКА

ЏОРџ ШЕФЛИН, ПОЛИТИКОЛОГ СА ЛОНДОНСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

МИЛОШЕВИЋ ЈЕ ВАЖАН ФАКТОР

Професоре Шефлин, цивилно друштво у Србији, зар то сада, с обзиром на околности, није ипак једна футуристичка тема? Могу ли се навестити бар претпоставке таквог једног друштва овде, и ко би их могао створити?

Не знам одговор на то питање, али ма шта се десило, појава цивилног друштва је нешто што је, ипак, у неком средњем или даљем року неизбежно. Сагледавано из ове перспективе о којој ја говорим питање нема многа смисла из једноставног разлога што актери још нису на сцени, што се цивилно друштво још не помаља у свом правом облику, и у том смислу није на дневном реду у својој пуној, развијеној форми. Према томе, ма шта ја рекао то има привремено значење. Није немогуће остварити цивилно друштво, али чини ми се, да док трају садашњи услови, пре свега мислим на рат који се води на простору бивше Југославије, не видим то као реалну могућност.

У Србији није дошло до промене власти када и у другим комунистичким земљама. Може ли се, ипак, рећи да се она налази у транзицији, да се њено друштво на одређени начин мења?

Има ту проблема са самом речи „транзиција“, али без обзира на то, Србија свакако јесте у једном стању транзиције, промене. То се може рећи за свако друштво које проживљава овакву ситуацију рата, где се догађају огромне промене, и оно самим тим пролази кроз њих. Оставајући овај увод по страни, може се рећи да се догађа транзиција у Србији, али да она има сасвим одређене разлике у односу на друге источноевропске земље. Пре свега треба истаћи разлику у томе што је наслеђе комунизма у Србији другачије од таквог наслеђе у другим земљама, које су припадале Варшавском уговору. И то пре свега по томе што је комунизам у Србији био властан, односно рођен овде, на овим теренима, није увезен силом војске као у источноевропским земљама. Друга важна разлика је та да је Србија нова држава; трећа битна чињеница — просто постоји другачији модалитет између континуитета и дисконтинуитета са претходном ситуацијом, што Србију такође чини другачијом у односу на друге посткомунистичке земље. Ту је питање државе Србије веома важно гледано с аспекта да је она настала као веома етницизирана, на етничким основама заснована држава, што је, ипак чини другачијом од осталих источноевропских земаља, где је тај национални моменат постојао, али не у толикој мери.

„До мира неће доћи док Срби у Босни не осете неки елемент доживљеног пораза. Јер, до сада су били изузетно успешни у својој употреби насиља. Наравне, тај пораз не мора бити војни, него тек симболични“

Разговарала: Ружица РАНИТОВИЋ — ЈОВИЋ

То је важно истаћи зато што када постоји једна таква етничка подлога државе, где су етнички дискурс, национализам, етнички аргументи — превлађујући, тада нема могућности за алтернативу, односно она се веома тешко јав-

ља. Дакле, оно што чини Србију нешто другачијом, мада то постоји и у другим земљама, је чињеница да је признавање различитости, онага што је другачије, у њој веома тешко. Одсуство могућности да се призна нешто што је другачије не подразумева само интернетичке односе, него се односи и на социјалну сферу, на политичке аргументе, на питање старих-младих, на питање жена и тако даље. Једноставно, поред те етничке подлоге не може да продре нешто што је другачије.

Међутим, ако погледате земље које имају сличне проблеме у суочавању са разликама, као што су Румунија или Бугарста, може се поново истаћи та чињеница да је Србија у ситуацији рата, а да тамо тога нема. Они су, ипак, нашли политичке начине решавања оваквих сукоба, и успели су да артикулишу некаква решења која нису насилна.

Велика Британија је такође имала дугорочан етнички (и верски) сукоб између Енглеза и Ираца у Северној Ирској, који се недавно стисао. Међутим, док је за 30-так година тог

У организацији ЕКО центра Института за европске студије у Београду од 4. до 6. јануара ове године одржан је међусредњи научни скуп „Дивелско друштво и демократија у Србији“. Са једним од председникајућих овог скупа, др Џорџом Шефлином, италијански британски политиколог, разговарало о могућности демократије у Србији, и стању у коме би се њено друштво могло заједно остварити нормализацијом прилика на овом простору. Разговор је објављен уз провадилачку помоћ господина Мише Војводи.

сукобљавања погинуло тек неколико хиљада људи, за две-три године ратовања на нашим просторима бележи се на десетине (а можда и стотине) хиљада погинулих. Да ли смо то ми крволочнији, или је у питању финансијски ефекат код решавања таквих проблема: познато је да је британска влада уложила много новца у кризно подручје да би се оно смирило?

Чињеница је да је та војна операција била веома скупа, и да је то допринело смањењу нивоа насиља. Међутим, по мени је главни разлог тај што није било друштвене снаге довољно јаке да мобилише велики део народа да изиђе на улице да се туче. То је један елемент — није било друштвене снаге способне за једну ширу мобилизацију, а други разлог је у култури — мада је по енглеском стандардима то веома насилно понашање, оно је ипак мање насилно у поређењу са јужнословенским популацијама.

ЗАВИСНОСТ ОД ДРЖАВЕ

Чињеница да је комунизам највећим делом био заступљен у словенским земљама, сада када се у његовом превазилажењу налази на многобројне проблеме, понегде подупиरे мишљења да словенски народи нису баш склони демократији, него да им више одговарају ауторитарни режими. Шта мислите о томе?

Пре свега треба рећи да четири веома значајне земље нису биле словенске: Мађарска, Источна Немачка, Румунија и Албанија. Друга ствар ако погледате, рецимо, Чехе и Пољаци — то су два света немају заиста ништа заједничко, осим што им је корен негде исти. Осим тога — панславизам је једна типична деветнаестовековна идеја, која заправо нема везе са реалношћу. То је једна романтичарска постхердеровска идеја која једноставно не стоји.

Комунизам је, ипак, у тим друштвима оставио одређене навике, које представљају важну препреку при покушајима да се неке битније ствари промене.

То је један озбиљан елемент за размишљање кад говоримо о променама у овом делу света. Чињеница је да је прво доласком комунизма у Русији, а потом, и великим делом, наметања комунизма у Средњој и Источној Европи, дошло до поделе (односно ојачала је подела која већ постоји), између Западне и Централне Европе, с једне стране, и с друге стране према Југоисточној Европи. Један од тих наслеђа комунизма јесте зависност од појединаца, од државе, с једне стране, и с друге — интервенција државе у све сфере живота, са стварањем једне повратне спреге, где појединац све очекује од државе, и види је као кривца за све оно што се лоше збива у том друштву.

ЗА СРБЕ — МАКАР СИМБОЛИЧАН ПОРАЗ

Каква ће Србија изићи из политичке, економске и друштвене кризе на овим просторима, и каква ће у свему томе бити улога њеног садашњег председника Слободана Милошевића?

Одговорио бих најпре на Ваше друго питање, — не знам да ли то могу са знањем да кажем, али интуитивно осећам да је Слободан Милошевић један од најбриљантнијих политичара посткомунистичког света, што наравно нема позитивну конотацију, али у тој техници политичкој, свакако се показао као неко ко има

може доћи до једне озбиљне социјалне побуне веома широких размера, која може да доведе до сасвим измењене ситуације у друштву. Као важан елемент треба истаћи стварање једне нове аристократије у српском друштву, која је профитирала од рата, од санкција, од црне берзе, од мафијашења, од криминала, и просто се намеће питање шта ће бити са њом, да ли ће успети да задржи своје богатство, или неће. Када дође до скидања санкција — све је под знаком питања.

Може доћи до једне озбиљне социјалне побуне веома широких размера, која може да доведе до сасвим измењене ситуације у друштву. Као важан елемент треба истаћи стварање једне нове аристократије у српском друштву, која је профитирала од рата, од санкција, од црне берзе, од мафијашења, од криминала, и просто се намеће питање шта ће бити са њом, да ли ће успети да задржи своје богатство, или неће. Када дође до скидања санкција — све је под знаком питања.

може доћи до једне озбиљне социјалне побуне веома широких размера, која може да доведе до сасвим измењене ситуације у друштву. Као важан елемент треба истаћи стварање једне нове аристократије у српском друштву, која је профитирала од рата, од санкција, од црне берзе, од мафијашења, од криминала, и просто се намеће питање шта ће бити са њом, да ли ће успети да задржи своје богатство, или неће. Када дође до скидања санкција — све је под знаком питања.

Наслућује ли се крај рата у Босни?

Не бих могао да тврдим да је крај рата близу, из једноставног разлога што смо видели много лажних зора у томе. Сматрам да док не дође тренутак да Срби у Босни осете неки елемент доживљеног пораза — нећемо доћи до тога, јер су они до сада били изузетно успешни у својој употреби насиља. Наравно, тај пораз не мора бити војни, него тек симболични.

САМО ГОДИНУ ДАНА ПОСЛЕ!

МИЛЕНА ПОПОВИЋ

ЈУНСКА ДОГАЂАЊА '93!

ХРОНОЛОГИЈА ПОЛИЦИЈСКОГ ТЕРОРА НАД ВУКОМ И ДАНИЦОМ ДРАШКОВИЋИ! ЧАС АНАТОМИЈЕ СРПСКОГ ПРАВОСУЂА, ЗДРАВСТВА И ЗАКОНОДАВСТВА!

НА 480 СТРАНА БРОШИРАНОГ ПОВЕЗА, УЗ МНОШТВО ФОТОГРАФИЈА, ДОКУМЕНАТА И СВЕДОЧАНСТАВА — 40 ДАНА КОЈИ СУ ПРОТРЕСЛИ ДЕМОКРАТСКИ СВЕТИ!

Милена Поповић
**ЈУНСКА
ДОГАЂАЊА '93.**

СРПСКА РЕЧ

- ПОЧЕЛО ЈЕ У СКУПШТИНИ
- ЈОСИЋЕВО СМЕЊИВАЊЕ
- ДОГАЂАЊИ ПРЕД СКУПШТИНОМ
- ПРАВНА ДРЖАВА У ОФАНЗИВИ
- О ЈУНСКОМ ТЕРОРУ ИЗЕЛБИЗА
- НЕРАЗЈАШЊЕНА ПОГИБЕЛЈА МИЛОРАДА НИКОЛИЋА
- ДАНИ У САМЦИ
- РЕТОРЦИЈА МИНИСТРА ЗА ЉУДСКА ПРАВА
- ЧЕКАЉИ ИЗВЕШТАЈЕ ЗАТВОРСКОГ КОНЗИЛТУМА
- ИПАК — ТЕШКЕ ТЕЛЕСНЕ ПОВРЕДЕ
- УТРОС ИЗВЕШТАЈИМА — ПРОДУЖЕН ПРИТВОР
- ПРЕСУДА ПРЕ СУВЕЊА
- СТО ПРЕД ЗАБРАНОМ
- МИТЕРАН, МИЦИТОКИС, САВЕТ МИНИСТАРА ЕЗ, СТЕЈТ ДЕПАРТМЕНТ
- ПОХОД НА ЦЕНТРАЛНИ ЗАТВОР
- УМРЕЉУ И УЧЕЊИЈУ ИХ ОДГОВОРНИМ
- МИСКИЈА ДАНИЈЕЛ МИТЕРАН
- ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ — ПОГЛЕД ИЗ ТАМНИЦЕ
- ВУК НЕ ПОГУШТА
- АБОЛИЦИЈА КАО АУТОПОРТРЕТ
- КО ЈЕ ИЗДАО ВУКА ДРАШКОВИЋА

„Милена Поповић обележила је овај заветни косов са много смисла за српство и једну целину читавог ниса на свој начин драматичних сведочења о мучној што никада не бисмо смели заборавити. Ова књига чита се зато са замишљањем са којим се читају и прате криминалистичке сторије...”

(Из рецензије академика Николе Милошевића)

НАРУЧЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге „ЈУНСКА ДОГАЂАЊА '93“ по цени од 30 динара.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ _____

АДРЕСА _____

ТЕЛЕФОН _____

Овај месец заједно са петим примерком уплатнице послати на адресу редакције „Српска реч“, Бранкова 13-15, 11000 Београд. Уплату извршити на жиро рачун бр. 40001-803-4-27362, СГП Стари град, корисник „Српска реч“, са налогом „уплата за књигу Јунска догађања“. Књигу можете наручити и телефоном 011/628-242 од 10-16 часова.

ТОМА ЏАЏИЋ, ДИРЕКТОР НИН-А

СВЕ ОВО ЈЕ, ИЗГЛЕДА ЊИХОВ МАРКЕТИНГ

Који је био разлог Живорада Миновића да се својевремено добровољно одрекне НИН-а?

Он је једног тренутка главном уреднику НИН-а Милу Глигоријевићу рекао: „Ја више не могу да издржим притиске, ви морате за три дана и физички да изађете из ове зграде“. Ми смо схватили да уколико бисмо за три дана изашли из зграде не бисмо ништа добили, тачније, све бисмо изгубили. Вероватно је то и била Миновићева идеја до које верујем да није дошао сам — да се НИН са 2-3 броја сам угуши. Одуговлачили смо све док није направљен договор сличан оном који се постиже приликом развода брака по коме је НИН добио 240 тона рото папира, компјутере у вредности од 30 хиљада марака, просторије од 350 квадрата и 75 хиљада марака. Први самостални број смо издали 7. јануара 1994. а „Политика“ је била толико некоректна да нам је за целокупни тираж као једини дистрибутер понудила 13,5 динара, а за штампање затражила 9000 марака.

Када је НИН успео да „стане на ноге“ кућа „Политика“ је одбила да врши дистрибуцију листа. С обзиром да сте се и после тога одржали очекујете ли тренутно нови напад у истом пакету напада на сва независна гласила?

У овој земљи можемо свему да се надамо. Један колега је рекао да је ово што је Живорад Миновић урадио са НИН-ом прави злочин. А да ли је и по чијој директиви то урадио, знаћемо када видимо да ли је његово штеточинство награђено и да ли ће остати на функцији на којој је сада. Уколико буде смењен значиће да постоји разум у овој земљи и да се стаје на пут анархији. Међутим, мада би било нормално да суд реагује када један пословни партнер прекрши уговор, до сада је одржано само једно рочиште а Живораду Миновићу се није догодило ништа. А он није нашкодио само НИН-у већ и Србији и њеном председнику који би морао да реагује када се на један тако очигледан начин гуши демократија. То је био удар на независне медије који је сада настављен сличним поступцима према „Борби“ и Студију Б.

Зар верујете да је такву одлуку Миновић могао да донесе без сагласности председника Србије?

Не знам какви су њихови односи али претпостављам да председник компаније као што је „Политика“ мора да има директне везе са председником Србије. Међутим, могу и да

„Почевши од избора које је добила на сенпактакуларан начин, па све до гувернера Народне банке Југославије, све је било савршено маркетиншки изведено. Верујете ли да је г. Аврамовић по светским банкама где је радио као представник Југославије ишао у џемперу и патикама, као овде? Овде то пали... Па Милошевићев избор Панића за премијера. То је у оно време деловало нестварно, али је био сјајан маркетиншки потез — предложити човека са запада — додуше Србина — али капиталисту! Још веће изненађење је било што се Панић одмах понашао као господар ситуације! На крају је завршио као председнички кандидат и директин Милошевићев конкурент. Сада могу да мислим да је све то био маркетинг, поготово што је Панић на крају изгубио... Починјем да верујем да све ово што се дешава са НИН-ом и и осталим медијима има такође маркетиншку вредност“...

Разговарала: Сандра ПЕТРУШИЋ

претпоставим да се председник Србије не слаже са Миновићевим поступком, бар са трапашошћу са којом је све то изведено, али и то да тим поводом неће ништа предузети. Вероватно би у некој другој земљи у којој има више демократије председник реаговао али ми знамо да се г. Милошевић веома ретко појављује, бар пред штампом, знамо да има председника само мало западније од нас који сваке недеље држи конференцију за штампу, а да Милошевић није одржао ни једну.

Пре скоро годину дана сте предвидели да ће се са независним медијима догодити управо ово што се сада догађа. Зашто мислите да је удар на њих баш у овом тренутку толико добио на маху?

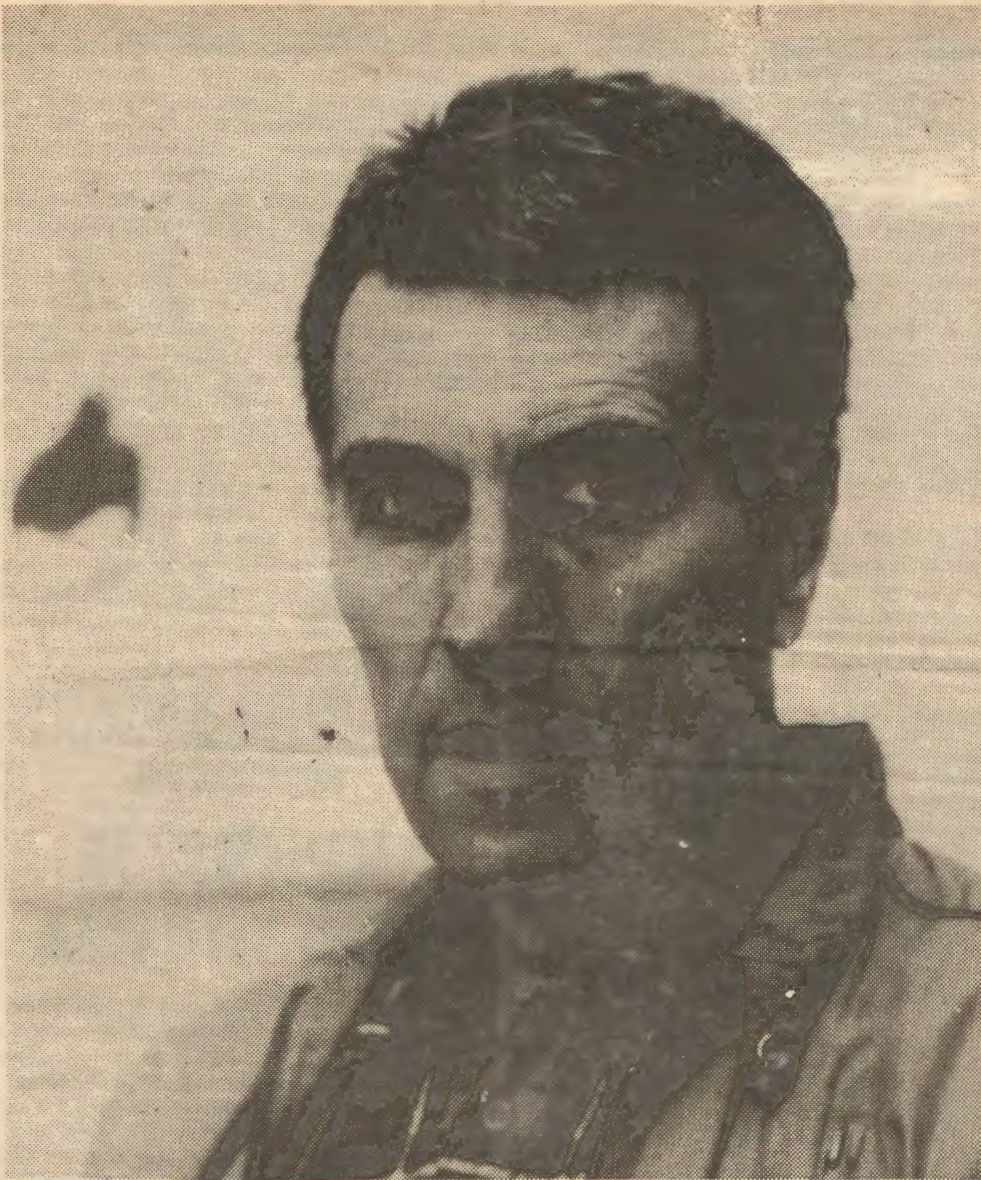
Када су пре неколико месеци овде били председник међународног удружења издавача независних медија и председник Удружења независних новинара, гостовали су у НИН-у и повели смо разговор о томе шта може да се очекује с обзиром да се појавио наговештај мира и другачијег односа према Србији. Рекао сам да то неће бити добро за независне медије. Јер, дотле је јавност колико толико била заинтересована за оно што се збива у Србији, били

су присутни страни новинари и власт није могла да ради све оно што сада ради. Уколико се закључи мир, свет ће окренути главу од нас а власт ће овде радити што јој је воља.

Изгледа да смо то време коначно доживели, можда утолико више што је свет уморан од нас Балканаца, а жели да има једну чврсту личност у коју се може поуздати. Претпостављају да је то Милошевић на Балкану. Зато ће му дозволити да он сам сређује своје унутрашње односе а видимо колико је он заинтересован за слободу независних медија самим тим што до сада није реаговао ни на који начин.

Припадницима и симпатизерима власт није до краја јасан или бар довољно драг термин „независни медији“. Да ли је то адекватан назив за функцију коју ти медији врше?

Новине, радио и телевизијски студији морају да буду независни од режима. Морају да имају критичку дистанцу. Мада видим да неким колегама није стало до личне слободе и слободе медија. Наш колега Ретко Дмитровић је у једном телевизијском интервјуу питао колегу да ли он претпоставља да новинар не може да буде добар новинар уколико нема критичку дистанцу према режиму. Ја лично мислим да новинар мора да има критички однос према

„Када би СПС или РТС понудили НИН—у помоћ као Сорос, значи без икаквих услова, и њу бих радо прихватио“

режиму, јер режим је власт, а познато је да апсолутна власт квари. Новинари морају да помогну да се власт не поквари јер ако нема критичког става она може да ради шта хоће. А, хвала Богу, ми имамо велико искуство са апсолутном влашћу из времена Броза. Живели смо као у Орвелово време када људи не само да нису смели јавно да кажу шта мисле већ нису смели ни да мисле, да им се то не би приметило на лицу.

НОВИНЕ, ИПАК, ОСТАВЉАЈУ ТРАГ

Мислите ли да је ситуација данас битно другачија или да ли медији који збиља јесу независни имају утицај у овом друштву?

Вероватно да неког утицаја има, али тај утицај није довољан да би се створила критична маса за бољи начин размишљања. Уређивачка политика листова у овој земљи је често варирала и зависила од слободе која је у том тренутку била остварљива. Моћна телевизија се код нас своди на Студио Б, а њен домет је веома мали и она се не види на југу, па зато југ Србије важи за просоцијалистичку средину. И тиражи НИН-а и свих независних медија су веома мали, иако се ми сви надамо да сваки преимерак чита по неколико породица. Али, све скупа то је мало

рецимо у односу, рецимо на РТС која има више милиона гледалаца. Оно што та телевизија буде серверала то ће људи мислити. Није чудо да док је радила сателитска телевизија, наши људи у свету били су промилошевићевски оријентисани и од њих се овде није могло дисати. Данас је та ситуација друкчија а то управо иде у прилог тези да је моћ телевизије пропорционална броју гледаоца.

Наша власт има сва три канала и нема намеру ни један да препусти опозицији. Јасно је да се она боји и демократије и истине и да жели себе да види у лепшем светлу. Свака власт то жели, али су само тоталитарни режими у могућности то да креирају.

Слажем се са вама да је моћ независних медија веома мала, а ако је тако зашто онда Милошевић покушава да их угуши баш сада када је кренуо у акцију поправљања свог имиџа пред светом?

Зато што, пре свега, новине остављају траг. Кад се буде писала историја, Србија ће сасвим другачије изгледати него како је данас у тој истој Србији људи виде. Својевремено је Тито једног пијаног човека хапсио уколико би говорио против режима, а камо ли сада када у више десетина хиљада примерака излази неко далеко озбиљније мишљење.

Режим није свесан колику неустугу чини себи када прогања независне медије јер онда у себи развија све оно што ради против њега самог. Развија се корупција, криминал, а режим нема снаге да се избори са тим. А паралелно са тим против овога режима и његових представника је упућено толико много негативних речи које никада нису оповргнуте ни пред народом ни пред судом. Овде се то толерише као да су изречене похвале. Шешел је отишао у затвор не зато што је рекао да у врху државе има криминала већ зато што је плућу Божића. Да ли бисте ви толерисали да се о вама говори све оно што толерише један председник већа Савезне скупштине? Да се о вама говори да сте криминалац, да продајете и тргујете нафтом? Да ли бисте то пустили без тужбе? Несхватљиво је да се на власти одржавају људи о којима су такве ствари изречене а који то нису покушали ни да демантују.

Како је уопште дошло до тога да ниједна истина коју новинар изнесе нема тежину?

У овој земљи више нема вредности која би неком импоновала. На исти начин можете да поставите питање зашто нема поштовања када је реч о министру или било којој професији. Да ли поштујете када се изговори реч полицајац? Изгубљене су све вредности и сваки страх од ма какве грешке. Људи могу да рачунају на мало морала само ако су га стекли у породици. Ни у школи, ни на било ком другом месту на то не може да се рачуна.

АВРАМОВИЋ И ПАНИЋ — ДОБАР МАРКЕТИНГ

Ових дана се све чешће прича о томе да Милошевић одузима слободу од медија да би је вратио при истеку 100 дана ублажавања санкција. Онда би слободе остале исте, а он би имао адут за нову трговину с обзиром да је, као што свет од њега тражи, „дао слободу“ независним медијима. Изгледа ли Вам то реално?

Када је у питању Социјалистичка партија Србије, почињем да помишљам на то да има сјајан маркетинг и да ништа не може да се искључи па ни то што Ви помињете. Почевши од избора које је добила на спектакуларан начин па све до гувернера Народне банке Југославије, г. Аврамовића, све је било савршено маркетиншки изведено. Верујете ли да је г. Аврамовић по светским банкама по којима је радио као представник Југославије ишао у џемперу и патикама као што овде иде? Овде то сјајно пали и он је проглашен за свеца и човека који је спасао Југославију мада је за нас његов програм још увек мистерија. Сви економисти су у почетку сумњали да ће тај програм икада моћи да се оствари. Постоје неки подаци које је тешко проверити и који кажу да није тачно да је он програм отпочео са 80 милиона марака него много више пара, наводно донетих са Кипра. Али то што је постигао Аврамовић збиља сјајно препоручује Социјалистичку партију да на следећим изборима опет добије. Аврамовић је само маркетиншки производ. Зато почињем да верујем да све ово што се дешава са НИН-ом и осталим медијима такође има маркетиншку вредност.

Да ли је и Милан Панић био маркетиншки производ?

Панића је за премијера Југославије предложио Слободан Милошевић. Сигурно је да је председник Србије имао добра обавештења о Милану Панићу и добре разлоге да баш њега

предложи. То је у оно време деловало нестварно, али је било сјајан маркетиншки потез — предложити за премијера човека са запада, додуше Србина, али капиталисту који је 40 година живео у другим условима! Још веће изненађење је било то што се Милан Панић од првог дана понашао као господар ситуације и што је изабран за премијера мада је претио Милошевићу да ће му бити оно што је у Америци гувернер председнику. На крају је Панић завршио као председнички кандидат и директни конкурент Милошевићу. Сада ја могу да мислим да је све то био маркетинг, поготову то што је Панић на крају изгубио. Он је био једини председнички кандидат, сви остали су се повукли — Вук Драшковић му је препустио своје бираче — а Панић је на крају са два-три гафа која би свугде оборила углед председничког кандидата те изборе изгубио. Питам се да ли и те неконтролисане изјаве нису биле део Милошевићевог маркетинга.

Међутим, када треба да се угуши једна независна новина као што је НИН, онда се и Панић користи као средство повреде НИН-а мада је Панић после свих оптужби добио овде и

место пребивалишта и пола „Галенике“. На исти начин се помиње и Сорос као издајничка фондација, мада је прошле године дала 25 милиона долара хуманитарне помоћи Југославији. То је Југославија примила без икакве гриже савести, али када треба наласти НИН, онда се помиње Сорос. Ја се ни мало не стидим да кажем да сам у име фирме написао молбу Соросу, тражио помоћ и добио помоћ. Узели смо је без гриже савести и без страха, зато што је госпођа Соња Лихт рекла да нам помоћ даје без икаквих услова, заправо само са једним условом — да НИН остане онакав какав је био последњих година. На такав начин би радо примио новац и од РТС и од СПС, па и од председника Србије.

УМРО КО СЕ НИЈЕ РОДИО

А ко је све спреман да да помоћ за независне медије?

Ја знам само за Сорос. Међутим, створен је такав анимозитет према „Сорос фонду“ да се многе фирме устручавају и да траже и да узму помоћ од њих. Ја знам за једну културну инсти-

туцију која нема везе са политиком, која је тражила и добила помоћ, али је замолила да то иде преко друге фирме да се не би сазнало да су добили помоћ од „Сорос фонда“. А тај „Сорос фонд“ кога оптужују да жуди за моћи над медијима одустао је од куповине акција у НИН-у и његове капитализације, са намером да га помаже више него да је сувласник управо како се не би манипулисало тиме да „Сорос“ контролише медије и да има власт над њима. Слично се понашао и Милан Панић када је својевремено потписао уговор са нама који је пропао, јер је Живорад Миновић одбио да стави потпис на њега. Панић је рекао: „Сада немаме никакве обавезе, можете да критикујете и мене“. А да ли неко ко добија помоћ од владе Србије може тако да се понаша према њој?

На крају да се вратимо још једном на покушај уништавања независних медија. Верујете ли да ће они ипак опстати?

У тоталитарном режиму где нема независног судства све је могуће. Могао бих сада да набројим начине на које се може овладати

Битка за „Борбу“: Гордана Логар и Драган Никитовић

НЕНАД ЦЕКИЋ, В. Д. ДИРЕКТОР И ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК РАДИО ИНДЕКСА:

КРИВА ЈЕ ОПОЗИЦИЈА

— Одговорићу вам једном реченицом — зато што је то опозиција сада дозволила. озбиљно то мислим. Па, не могу медији да врше функције опозиционих странака, као што је овде то био случај. Зато су и кренули на медије. Мислим да нико неће бити поштеђен, чак ни Б 92 који верује да ће опстати. Не, само ће једног дана са њихових таласа бити емитована тишина.

Власт је овог пута само кренула логичним редоследом — од крупног ка ситнијем. Јер, лепо каже наш народ, не коље се во због киле меса. Зато, понављам, ово што се догађа, догађа се зато што је опозиција то дозволила.

К. Ј.

ГОРДАНА ЛОГАР, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК ЛИСТА БОРБА:

НАЈВЕЋА ПОМОЋ — СКИДАЊЕ САНКЦИЈА

Сматрам да се председник одлучио на овај корак у оном часу када је на западу прихваћен као неко ко је кооперативан, вероватно сматрајући да ће те његове активности бити довољне да скрену пажњу запада са онога што ради у Србији.

Иначе, и сам тренутак када је господин Брчин ушао у моју канцеларију, врло је пажљиво одабран. Наиме, целом западном свету то је било Бадње веч; а целој Србији (оној која је имала среће да не буде искључена из електроенергетског систем) — вече у коме се наши фудбалери враћају на светску сцену. Ипак, и у таквом једном тренутку, први су реаговали РОЈТЕР И Амерички комитет независних новинара.

Мене, међутим, на неки начин и чуди избор управо овог тренутка, јер је БОРБА сада неупоредиво беневољентнија у односу на председникову политику него што је то била, рецимо, 1987, у време фамозне Осме седнице, када је на челу БОРБЕ био дивни, најжалост сада покојни, Сташа Маринковић и када је заправо започела ренесанса овог листа.

Дакле, у протеклих седам година било је много вишре разлога за један овакав напад, него што је то сада случај. Штавише, сада смо (игром случаја, због председникове промене курса) на истим — мировним позицијама. Али, не можемо ми мењати своју уређивачку политику, која је иста од самог почетка кризе на овим просторима, зато што је сада и Милошевић за то.

Врло смо захвални и изузетно поштујемо сву подршку која нам из Европе и света стиже; али истој тој Европи бих поручила да би најбоље било да помогне скидање санкција и коначно стварање здравог и слободног тржишта на овим просторима. Многе би ствари, тада, дошле на своје место.

Ксенија Јанковић

НИН-ом али се бојим да им не дам идеју. Наравно, то не значи да они ту идеју већ немају. Чини ми се да су формирали тим стручњака коме је задатак да открије начине на које би се медији „примирили“. О томе нам говори и слушај „Борбе“. Разговарао сам са професором Драгом Хибером који покушава да помогне и „Борби“ и НИН-у. Прочитаћу вам део његовог виђења: „Одлука суда је била да НИП „Борба“ није могла да се прикључи ДД „Борба“ без сагласности Савезне скупштине као оснивача. Да би пласирала ову тврдњу садашња држава се позива да је за оснивање ДД „Борба“ сазнала тек када је грешком суда новембра прошле године објављен судски оглас у „Службеном листу“ о оснивању предузећа које је основано још 1991. Суд то тада није објавио, а суд је држава, а држава се овим позвала на своју грешку за репресију коју је предузела... Последница је да се све вратило уназад за 3 године и да се тек сада одбија захтев да се региструје деоничарско друштво које је 3 године радило“. Тај исти суд је донео и решење о ликвидацији и престанку рада предузећа за које тврде да никада није ни постојало. Бесмислица до бесмислице. Сажето речено, можемо да констатујемо да је умро неко ко се није ни родио.

Значи ли то да „Борба“ има или нема шансу да опстане?

Она се управо формира као нови лист, „Наша борба“.

СЛОБОДА НИЈЕ НА ТАЊИРУ

Да али „Борба“ је пословала са губитком и раније, а сада нема ни своју штампарницу ни дистрибуцију.

Дистрибуцију има, и живимо на тој истој дистрибуцији на којој ће живети и „Борба“. Што се губитака тиче, и то је под питањем. НИН је, док је био у „Политици“, ранијих година имао и до три пута већи тираж него сада а проглашаван је за губиташа. Никако није могао да стане на ноге јер су манипулације са тим новчаним трансакцијама биле такве да нико није имао шансе да послује позитивно уколико то не одлучи власник компаније. Нама су натоварени трошкови које никако нисмо могли да направимо.

Речено је да НИН троши 350 кубика воде месечно, два зграда у Цетиниљу од којих отплатива цела троши 65 кубика воде. А ми у редакцији немамо ни пиринчана поља ни хидроцентралу већ само један лавабо и један WC. За канал којим се пакују новине су нам тражили за један тираж 3500 динара, а ми сада за та два клупчета плаћамо 50 динара. Сада са три пута мањим тиражом послујемо сасвим добро и имамо једне од највећих новинарских плата.

Мислим да медији имају шансу јер, на крају, демократија се и не добија на тањиру, већ се осваја. И то веома тешко. Често и крваво. Неке просторе смо већ освојили и не верујем да ће свет мирно да посматра гушење слободних медија, мада ни то не би требало да нас изненади. Треба страховати и надати се, а да ли ће опстати слободни медији зависи и од грађана. Најједноставнији начин је да им помогну тако што ће их куповати, читати и гледати. Међутим, власт има разне начине борбе. Између осталог, Студију Б друштвене фирме избегавају да дају огласе и рекламе или зато што им је забрањено, или зато што се боје да би то било погрешно протумачено да оних од којих зависе. Сасвим је сигурно да не можемо мирно да спавамо, али се трудимо да се не продамо лако.

ДРАГАН КОЈАДИНОВИЋ, ДИРЕКТОР И ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК НТВ СТУДИО Б

ДВОСТРУКА ИГРА

Процес „дављења“ медија је сада ушао у своју завршну фазу, а само неупућенима може да се учини како је то акција која тек почиње да узима маха. Међутим, то је акција која траје последње три године, или тачније, од 9. марта '91. Тај страх режима да нешто слично може да се понови било, када представља добру подлогу за њихову намеру да све буде под контролом. А независни или слободни медији, мада сматрам да ниједан од тих термина није задовољавајући, овога тренутка стварају велики проблем зато што се не уређују позивом из кабинета. Међутим, овај режим не схвата да када једном крену процеси развоја демократије и када народ осети бар мало слободе, процес више не може да се врати уназад, нити могу да се пониште резултати демократских процеса. Будимо искрени, ми смо овде ипак освојили један проценат слободе, пре свега великим залагањем опозиционих партија, и не слажем се са онима који тврде да опозиција није ништа урадила за ове 4 године. То ћемо тек да схватимо уколико будемо изгубили ово што смо до сада добили.

„Дављење“ или уништавање медија је један потпуно погрешан потез, тим пре што су медији веома живали и што неће дозволити да их кољу тупим ножем а да се при том смеју. Као што видите сви се бранимо, око тога се диже велика галама, праве се циркуси који брукају и ову земљу и његовог председника и правосудје. Ствара се један веома ружан утисак о Србији и то у тренутку када је ова земља почела да се показује на један другачији начин. Чим је овај режим добио понеки позитиван поен и чим су Срби престали да буду сатанизовани, он се потврдио да то што пре анулира. Чак и ако успеју да медије ставе под контролу, ја се надам да неће али се бојим да је „Борба“ већ изгубљена, добиће се само нови разлог за сатанизацију.

Такође морам да нагласим да намера „демократских“ земаља да помогну развој демократије на овим просторима није била до краја јасна и чиста и није била до краја поштена. Мислим да се на овим просторима играла једна двострука игра, пре свега са циљем да се учврсти режим Слободана Милошевића, како би преко њега могли да остваре своје циљеве (мислим на петорицу великих). Управо то сам и рекао у писму пре 4 месеца када сам их позвао не да нас бране и не да нам помажу већ да јасно кажу шта помажу и шта желе да подрже у овој земљи, да ли развој демократије или успостављање диктатуре. Они се тек сада, 4 месеца касније, враћају на то и у писму где Митеран се подвлачи став да они неће дозволити поништавање процеса демократије. Мислим да они то мало касно кажу, а да се не ради о закаснелом схватању већ о свесној намери да се овом режиму дозволи да ојача и на том подручју, како би остварили своје циљеве. То не значи да ми сада треба да се предамо без борбе, већ само да се убудуће поуздамо у своје снаге и у ту незахвалну категорију која се зове народ. Ту се поставља питање за кога се ми боримо. Ако се боримо за себе саме, за нас који живимо и радимо у редакцијама, онда треба да се предамо, а ако народу требају „очи“ онда тај народ треба да се избори за слободну „Борбу“ за НТВ Студио Б, за НИН и за све остало што би требало много да му значи. Ја верујем да народу слободни медији много значе, али народ би то морао да покаже.

МИЛИЦА КЉЕВИЋ, НОВИНАР Б 92:

МОЖДА ЋЕ ОСТАВИТИ ВЕНТИЛ

По мом мишљењу, постоје два одлучујућа фактора за напад на медије — спољни (чини ми се ачи) и унутрашњи.

Кад кажем спољни, мислим на недвосмислену подршку светске заједнице око решавања кризе у Босни, па и у Хрватској, коју Милошевић тренутно, несумњиво, има. Он сматра да је светска заједница више заинтересована за развој ситуације тамо, него за догађања око медија у Србији.

Унутрашњи фактор који је битно утицао на избор управо овог тренутка је садржан у следећем скупу (баш тим редоследом): ситуација са струјом, фудбал, Нова година, Божић и опет Нова година; што све заједно, нажалост, овај народ много више интересује него напад на независне медије.

Кренули су, наравно, пре свих на оне медије који још увек доносе информације из Босне. Питање је зашто, када се зна да је утицај тих медија изузетно мали. Одговор је, можда, у природи медија које су напали — Студио Б је (и поред свих техничких недораслости великој телевизији) ипак, телевизија. А „Борба“ за собом оставља писане трагове. И, као што ће завршити ово са „Борбом“, тако ће, бојим се, у наредних неколико недеља, нажалост, завршити и са Студиом Б.

Зашто нас за сада не дирају? Па, мислим управо због те природе медија. Знате, ово наше на једно уво уђе, а на друго изађе. Једноставно оде у етар; трагови не остају. Друго, наш је домет изузетно мали. Ми се не чујемо у једној Раковници, која је оде — у Београду! Нас би, ценим, са нашим нерешеним (разноразним) статусима било најлакше ставити под контролу; али мислим да им требамо као некакав мали вентил и да нас неће дирати. Али, ко зна?

(К. Ј.)

СВЕТСКА ШТАМПА О МИЛОШЕВИЋЕВОМ УДАРУ НА СЛОБОДНЕ МЕДИЈЕ

ДЕДИЊСКИ
ДАВВИТЕЉ

Свет је, најкраће речено, запрепаштен бруталношћу и безобзирношћу Милошевићевог режима. И одмах је прозрео да циљ „божићног удара“ на „Борбу“ није да се овај лист „рениционализује, већ да се једноставно угуши“, не дакле „да је држава има, већ да је нема нико“. (А, можда, и госпођи академику треба бар један, какав-такав, лист?).

Амстердамски „Хандесблад“ пита се „за што баш сада, када је све ставио на коцку да скине санкције и представи се свету као умиљати голуб мира, српски вођа заврше шију малим остацима слободе штампе?“ То, каже, „не сведочи о великом осећању (Милошевића) за политички маркетинг“. И није реч само о „Борби“ или о „изоливаном инциденту“, већ о најави „тренда ка даљем ауторитаризму“.

Тај наговештај запазио је и лондонски „Тајмс“, који пише: „Мира Марковић, супруга г. Милошевића, у колумни коју пише за један магазин, често саопштава наредни корак свог супруга. У последњем тексту она је написала да „парламентарна демократија лепо стоји Енглежима, али на Србима збиља не изгледа тако“!

ЦЕНЗУРА НА СРПСКИ НАЧИН

„Фајненшел тајмс“, пак, истиче да Милошевић „у тишини уништава и последње остатке опозиције код куће“. И додаје: „У поремећеној слици Србије „Борба“ је некако успевала да одржи висок стандард професионализма. Објављивала је извештаје које су сви остали листови у Србији цензурисали, успротивила се националистичкој хисторији и Србији понудила алтернативу за приче државних медија о страним завери, изграђујући мост са осталим светом...“

Чињеница је да је Милошевић појачао репресију од када је пре пет месеци напустио своје штићенике, Србе у Босни, и прокламовао своје опредељење за мир... Милошевић користи свој челични стисак над државним медијима да опозицију отужи за растуће економске тешкоће и пораст криминала... Можда у страху од побуне Срба, уморних од дуготрајних рескрипција струје и све горе економије, г. Милошевић верује да мора да затре и најмањи траг опозиције“.

Под насловом „Цензура на српски начин“, угледни хамбуршки „Цајт“ на насловној страни

„И Туђманов и Милошевићев режим су, чини се, спремни да раде невероватно глупе ствари. Хоће да покажу свету како су отворена друштва, али чим уграбе који слободан тренутак, убију по једну новину“.

Пише: Никола БУРЗАН

објављује коментар у којем се, између осталог, каже: „Рат на Балкану припреман је кроз медије, кроз њих је проузрокован и потпаљиван. Новинари су на себе навукли кривицу. Утолико је већа заслуга оних који су одбили да се повинују гласу господара. Београдски дневник „Борба“ спашао је...“

Међу глајхшалтованим српским медијима „Борба“ је била најважнији независни лист, дневна лектира за све који су желели да знају оно што Влада није желела да дозволи да народ сазна. Чак и ако се српски председник Милошевић често љутио — и за њега је „Борба“ била смоквин лист којим је могао да очува привид плурализма. Сада се он својеручно разголитио...“

Милошевић мора сада да покаже ко је газда у кући. Удар на новине показује да га свађа са опозицијом свих боја све више замара. Зато сви међутонови морају бити угушени. Питање је само ко ће у рату за медије издржати дуже: гробари слободе штампе или они који су проглашени мртвима и који, кажу, живе дуже...“

„Њујорк тајмс“ подсећа да је и Туђман извео сличан потез са „Вјесником“ и додаје: „За многе стручњаке који се баве Балканом, и који господо Туђману и Милошевића сматрају за „лик и њгов одраз у огледалу“, напади на „Вјесник“ и „Борбу“ још један су доказ да два лидера слично размишљају. Владе обеју земаља понудиле су својим народима ограничене слободе, ауторитарне форме демократије у којима се критика толерише само до одређене тачке. То вероватно нигде није тако очито као у приступу који две владе имају према слободи

штампе. Ни једна се није усудила да стави отворену забрану на антивладино писање, али обе настављају кампање ограничавања критичности штампе.“

Оба режима су, чини се, спремна да раде невероватно глупе ствари. Хоће да покажу свету како су отворена друштва, али чим уграбе који слободан тренутак, убију по једну новину“.

ЦРНО ВРЕМЕ (ПРОПАДАЊА)

Радио „Слободна Европа“, пак, истиче да је „србијански режим протеклих година највише притискао медије управо у тренуцима када су проблеми на спољном и унутрашњем плану били још већи“. Подсећајући на претходне нападе на медије, почев од оног на ЈУТЕЛ, на дописништва „Данаса“ и словеначких медија, преко протеривања страних дописника из Београда и Шешељевих захтева да се отпусте сви „новинари-издајници“, минхенски радијо „Слободна Европа“ о овој „напастима“ нас дешава са „Борбом“ давно припремана акција од стране режима и да није случајно да је све темпирано да се то обави за кратко време, по кратком поступку...“

„Ускићен својим повратком на међународну сцену у својству човека мира, Милошевић игнорише упозорење Запада — пише париски „Монд“. — Он је, наставља париски дневник, упркос оштром протесту ЕУ, САД и УНЕСКО-а, упркос изричитим осудама целокупне светске јавности, наставио да спроводи свој „ликвидациони поступак“ против јединог преосталог независног дневника у Србији и Црној Гори.“

И, када човек прочита све те реакције светског јавног мњења, када види какве су поруке г. Милошевићу упутили госпођа Даница Митеран, г. Кинкел, г. Ван ден Брук, г. Федерико Мажор, г. Милан Панић и остали, а има их много, много више, преостају многа загонетна питања. Рецимо: шта нам се то још спрема пре него што је Нова Пророк прогнозирао да „види мир на пролеће“?

НЕВАП

Т • И • М • Е • С

МАГАЗИН ЗА МОНТИРАНЕ ПРОЦЕСЕ * НЕЗАВИДНО ИЗДАЊЕ ЗАВИДНИХ НОВИНАРА * БРОЈ 1

ЕКСКЛУЗИВНО

Иако се све догађа у апсолутној тајности, припрема круникања у завршној је фази. Фоторепортер „Њевапа“ успео је да начини ексклузиван снимак са увежбавања протокола. Будући император и императорка желе да све протекне без и најмањег кикса.

СИТУАЦИЈА ЈЕ ВИШЕ

Београд, јануара

Већ на својој првој овогодишњој седници, којој је председавао премијер Мирко Марјановић, српска влада се нашла пред дилемом да ли да одмах почне да се бори за боље сутра или да прво рашчисти са мангупима у властитим редовима. Испоставило се, наиме, да је неки од министара, злоупотребивши службена овлашћења и мимо знања осталих чланова и прокламованих ставова Владе, издао налог руководству Електродистрибуције да се у току новогодишњих празника не врше рестрикције струје. Оцењено је да је такав акт политички штетан, да је тиме несумњив углед Владе пољуљан, а да сада грађани знају да је струје било и пре Нове године, што, оцењено је, може да има и знатно шире друштвене импликације.

На Марјановићево инсистирање да се сам пријави онај ко је то урадио и да објасни ко иза њега стоји — није реаговао нико. Уместо признања уследила је жучна расправа, а на крају и

туча, коју су присутни акредитовани новинари из патриотских и професионалних разлога солидарно одбили да

снимају. Изгледа да је најдебљи крај извукла министарка за културу Нада Поповић-Перишић, на коју су, изгле-

СЛОБОДАН УНКОВИЋ, МИНИСТАР ЗА НАУКУ И ОБРАЗОВАЊЕ: Лаже да је био код Мире, јер бих га сигурно видео. Осим тога, сви знају да ја светло не могу очима да видим. Питајте ви Ђукића!

РАДОЈЕ ЂУКИЋ, МИНИСТАР ЗА МАЛО ПРЕДУЗЕТНИШТВО: Тек сам се вратио из шопинг-туре у Сегедину. Гледао сам неке дечје бројеве кошуља. Да сам знао да ће да буде струје овде не бих ишао тамо.

НАДА ПОПОВИЋ — ПЕРИШИЋ, КУЛТУРА, И ДРАГАН ДРАГОЈЛОВИЋ, ВЕРЕ: То је некултуран и нехришћански чин. Гнушамо се.

ДРАГАН ТОМИЋ, МИНИСТАР-КООРДИНАТОР: Немам појма шта се дешава и ко је могао да уради тако нешто. Још увек не могу да дођем себи. И то сада када су грађани почели да верују Влади. И ја сам мислио да нећу имати струју па сам свратио до Мире, која увек има и струју и камин. Сумњив ми је Унковић!

НЕГО ЕВЕНТУАЛНА

да, у општем метежу наскакали сви редом, при чему она сама, изгледа, није стигла никога.

Кад се све смирило министри су солидарно одбили да дају изјаве присутним новинарима из режимских медија у знак протеста што су ови искључили микрофоне и камере у сред дебате. Изјаве су дали само представницима независних медија који су стрпљиво чекали у портирници.

Премијер Мирко Марјановић претходно је инсистирао да у записник уђе да се министру полиције Зорану Соколовићу да налог да под хитно поведе истрагу ко је одговоран за бламажу Владе, шта је то извозено уместо струје ако ова није, шта је заузврат и на чији рачун увожено и шта ће Мира о томе да напише у „Дневнику“. Наставак седнице заказан је за четрнаест дана, кад се министар Ђукић врати из Темишвара.

**Зашто Босанац користи ЦЕПТЕР посуђе?
Да не би прао ноге.**

**Узате четници Мују, па крену да га муче не би ли им издао Хасу.
Муче ти га они тако, муче, па мораде и Мују да попусти. Поводе их на брдо покаже руком и каже:
— Sehen Sie die Stadt? Das ist Hasoll!**

**Зашто ЈУГО има грејаче на задњем стаклу?
Да вам се не смрзну руке док га гурате?**

**Зашто Срби славе Бој на Косову?
Зато што је тада изгинуло комплетно РУКОВОДСТВО.**

**ШТА ЈЕ ТО ПРИНЦИП РАДА?
Жена Гаврила Принципа.**

**ПУТУЈТЕ ЈАТОМ!
ДОРУЧАК У БЕОГРАДУ
РУЧАК У ЛОНДОНУ
ПРТЉАГ У ТОКИЈУ!**

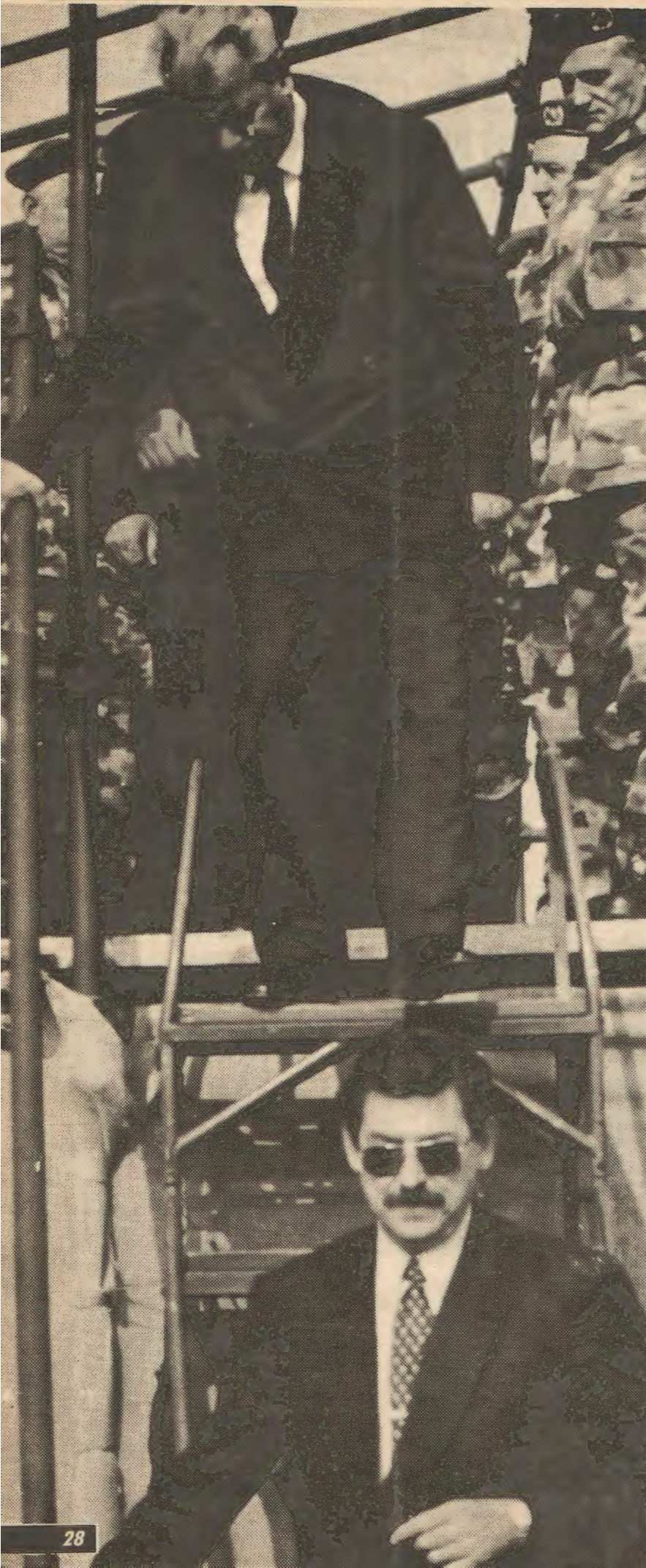
**ЛЕКЦИЈЕ ИЗ ПОЛИТИЧКЕ ЕКОНОМИЈЕ
СОЦИЈАЛИЗАМ: Имате две краве. Власт вам узима једну и даје је неком другом.
КОМУНИЗАМ: Имате две краве. Власт вам узима обе и даје вам млеко.
ФАШИЗАМ: Имате две краве. Власт вам узима обе и продаје вам млеко.
НАЦИЗАМ: Имате две краве. Власт вам узима обе и стреља вас.
БИРОКРАТИЈА: Имате две краве. Власт вам узима обе, убија једну и просипа млеко у канализацију.
КАПИТАЛИЗАМ: Имате две краве. Продате једну и купите бика.**

**Кад Херцеговац најжешће полуди?
Кад му жена опере чаране са шареним вешом.**

**Дошао Тарзан код Мује у госте.
Диване они тако, кад чују пса и мачку како завијају.
— Који им је ба?
— А, ја разумем животиње, пас се жали да си га пребио ко пса!
— Аууу, јес Алаха ми... Шта оће мачкља
— Она је гладна, каже да јој пет дана ниси дао да једе.
— Јес, вала, и та је на мјесту.
Утом зачуше козу како мекеће!
— Тарзано, не вјеруј јој ништа!
Лаже, матере ми!**

**Двојица Нишлија седе у кафићу,
ладовина, ладно пиво.
Каже један другом:
— Јуче сам славно пет срећних година с'моју жену. —
— Није с'моју већ са мојом. —
— А не, с' твоју две.**

МИРКО МАРЈАНОВИЋ, ПРЕМИЈЕР: Ја кога уфатим да пушта струју поломићу му зубе и извадићу му оба ока. Тол'ко радим, очи ми оспадају, а неко само пусти да се онако без везе троши. А шта да извозимо, коју матер, кад се све види, само се струја не види.

ЛИЛИЋ УДАРЕН У ГЛАВУ

ИНЦИДЕНТ НА ВРХУ: ПОСЛЕ ПОЛЕМИКЕ О НЕЗАВИСНИМ МЕДИЈИМА

Београд, Јануара

Изгледа да је тиква пукла. Једна од ретких функционалних веза за коју се могло рећи да је стабилна доведена је у питање сасвим случајно. Све се одиграло брзо и неочекивано.

На једном од редовних тајних консултативних састанака, на којима се усклађују тактика и стратегија општенародне одбране и друштвене самозаштите од tzv. независних медија, чланови Врховног савета одбране Зоран Лилић и Слободан Милошевић приредили су случајним пролазницима непријатно изненађење. Наиме, спуштајући се са свог на ниво Зорана Лилића, Милошевић је Лилића ударио ципелом по глави после чега је овај, тврде случајни пролазници, делимично изгубио разум. Да нешто није у реду било је јасно када је Лилић уместо у своју канцеларију кренуо у оближњи пољски веце, где се задржао готово сат и одакле је изашао тек после инсистирања неких страних новинара, који су се ту случајно нашли да им да изјаву. На питање да ли је Милошевић то урадио намерно или случајно Лилић је одговорио потврдно. Када га је доајен иностраног дописничког кора г. Ројтер (који се такође ту нашао сасвим случајно) упитао да ли га боле Лилић је био категоричан: „Боле мене!“ Милошевић је избегао да да било какав одговор на било какво питање.

Како ће се овај инцидент одразити на статус независних медија и да ли је последица концепцијских неслагања ова два члана Врховног савета одбране у вези с тим — остаје да се види.

СЕНЗАЦИОНАЛНО: МИЛОШЕВИЋ НА КЕБС-ОВОМ ТРАГУ

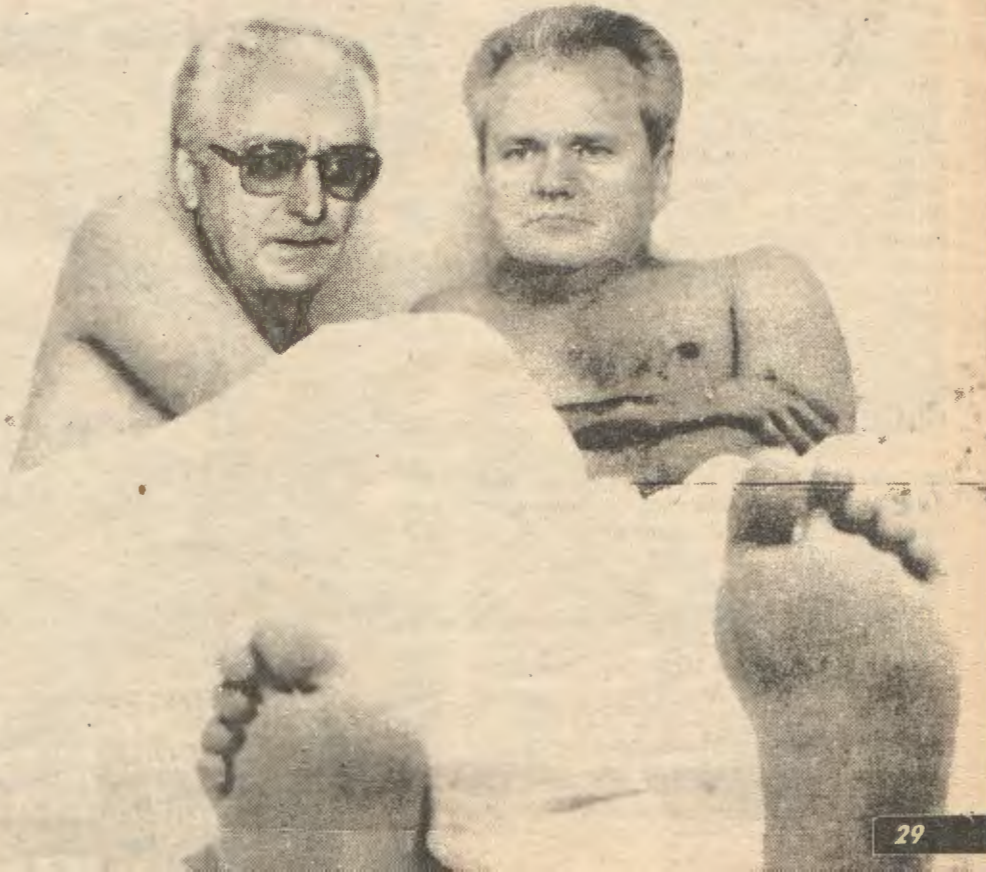
ЛИСАЦ, ПРАСАЦ, СВЕЈЕДНО...

Карађорђево, јануара

Како сазнајемо из поузданих извора блиских породичним круговима сестре од тетке супруге шефа кабинета председника Републике Србије Слободана Милошевића, председник је посредством ујака снаје аташеа за штампу прве жене најстаријег сина председника Републике Хрватске Фрање Туђмана упутио Туђману поруку личне природе у којој се каже: „Пријатељу, немој да зајебаваш!“ Добри познаваоци дипломатских манира оба светска државника сложни су у оцени да се иза овакве формулације крије експлицитна препорука председника Милошевића председнику Туђману да неодложно пусти из затвора Милоша Србиновића, аутора прогласа под називом „Посланица“, коју је Туђман протумачио као напад на лик и дело председника Републике. Подсећања ради, то је онај случај када је Туђман пазарећи на пијаци дошао од летка на којем је, читајући сваки други ред, видео напад на лик и дело Председника Републике. Када је истрага показала да је аутор, заправо, Србин, а да је чак трећина хрватске територије под српском влашћу, афера се проширила чак до Београда. Сматра се да је афера заташкана приликом недавног сусрета Милошевића и Туђмана у Карађорђевоу и то само због тога што нису могли да се сложе на кога се „Посланица“ односи, јер је Туђман наводно тврдио да се најмање једном својом трећином односи на Милошевића. Исто тако, сматра се да горепоменуто Милошевићева приватна иницијатива представља потез којим се лоптица дефинитивно пребацује на противнички терен, односно изјаву да се „Посланица“ непобитно односи на Туђмана, јер да није тако Милошевић, не би тражио Србиновићево ослобађање. Видовитији аналитичари, чак, сматрају да ће Милошевић пред КЕБС-ом искористити овај акт као залагање за слободу говора и изражавања у замену за скидање једног дела санкција.

POSLANICA

Ми мислимо да је наш садашњи председник прави домолуб, али уједно и искусни политички лисац каквог треба тражити. Заслужује да га посебне похвалимо и безрезервно у свему подупремо. Чак штовише, позивамо: устанимо сложно и одједном свећано рухо, поклонимо му се смјерно и пољубимо га пуниим џаром и од срца. Нeka нам вјечно буде вођа и нека нам највећи син којег је ова земља дала остане. Док њега имамо, имамо и највећег гаранта наше самобитности и опстројности нашег народа. Подигнимо му зато велики споменик од дрвеног нашег камена, и да поносно стоји довијeka, како би сви знали каквог председника имамо.

А, Б, Ц, Д и Ф

Пише: Донка МИХАНЛОВИЋ

Ми живимо у веселој земљи. Наша земља је весела јер у њој живи пуно лудака. Ово није почетак писменог састава неког пре времена сазрелог основца, већ основа владавине нашег председника и његових људи из ЕПС-а. Зато су нас пред новогодишње празнике и поделили у групе А, Б, Ц и Д не би ли нас подсетили да, у ствари, сви припадамо групи Ф, а групи Ф је место на одељењу Ф...

Елем, пред саму Нову годину у некој од Вучелићевих информативних емисија објављена је вест да Дунавом плута огроман талас и да ће, драга нам река, нарасти чак два и по метра. Радио—Милева је одмах реаговала и пронела абер да је једна другарица, брижна због недаћа свог народа, одустала од ноћног писања дневничких академских бележака, и позвала пар својих другарица да ударнички пишкилишке у Дунав, те да је талас чисто вештачка творевина. Вештачка или не, за празнике је српски народ струје имао на претек и тих седам дана светла је било сасвим довољно да се више нико и не сећа да су неке рестрикције икада постојале...

Да би српски народ протекле празнике провео у што бољем и демократскијем расположењу, пред саму Нову годину у емисији „Лицем у лице“ појавио се Радмило Богдановић да нам по задатку још једном утуви у главу шта је то демократија. У надахнутој песничкој—питалачкој форми Радмило рече: „Где има више демократије, ко може више ружних речи да упути и партији на власти и председнику Републике?! Зар то није демократија кад неко има право све да каже, да наружи и да му се ништа не догоди? Покажите ми где то има, ја нисам путово, моје највеће иностранство је Приштина, ал' свеједно гледо сам телевизију, слушо сам људе, нигде нема веће слободе да може да се наружи актуелан председник ко код нас. Зар то није демократија? Не да мени изгледа, него је баш то демократија!“ Експлицитно јасан Радмило је био и по питању питања колико милиције имамо: „То није цифра за јавно објављивање“, те за проблем Босне: „Нек стане рат, да приватимо мир, па ће да раздаљујемо просторије.“ Да ли је Радмило заварно онај човек из вица о милицајцу и кутији шибице? И из ког вица је онда актуелни председник ако му је Радмило један од (на)оданијих сарадника...

Након Радмила почео је новогодишњи ТВ програм у мртвој трци између Весне Змијанац и Бекије Бакића, што ће уродити неизбежном анализом посланика Томислава Николића са ким, где и колико често друг Вучелић муца и туца...

По сведочењу недељника „Време“, другарица Нада Поповић — Перишић је за новогодишње празнике била заузета потписивањем уговора са фирмом „Сачи & Сачи“ у циљу медијске борбе против кича, по цени од неколико милиона марака. Зато је новогодишњи ТВ програм био последња сламка за кичо—наркома-

не. Већ за Божић у градској Скупштини одржан је, и на ТВ Политици директно преношен, божићни концерт групе „Галија“. У публици су били Перчевић и Дачић, видно узбуђени док је Неша њима и њиховим пријатељима певао предивну баладу Арсена Дедића са ударним стихом: „... ти ништа не знаш мала моја...“

Но, како Нова година захтева и нове, добре почетке у рано божићно јутро председник владе, Мирко Марјановић, у јутарњем програму РТС-а то нам је и обећао: „Предстоји посебна битка против тог криминала, да видимо где се појављује, зашто се појављује, видимо ми све шта се догађа, али нам је најважније да се од стране онај криминал који га још нисмо разоткрили нисмо га видели.“ Затим је господин Марјановић засјао оптимизмом: „Ја сам оптимиста и сви око мене, ми смо решили проблем да у овој години немамо дефицит буџета и да буџет финансирамо из реалних извора и то у овој години ћемо успешно савладати.. То је

државни задатак, ми смо то УСПЕЛИ да поставимо. Додуше, ово је све ЈОШ ПРОЈЕКТ и то у пракси треба доказат...“ Лекари тврде да ни онима са Ф—одељења не можеш доказат да је успешно остварено оно што је тек пројект, ал' празник је, Дунав је нарастао, а Срби су лаковерни...

У емисији НТВ Студио Б „Утисак недеље“ победио је као бели предлог (што значи оставио је најпозитивнији утисак на гледаоце) прилог у коме господин Драшковић стоји уз Шешелјева два сина, спомиње кумство и апелује да се „прекину“ неправедни затворски Војини дани. Али у српском народу постоји изрека „све се враћа, све се плаћа.“ Тај исти Воја прошле године је пожелео свом куму да што дуже остане иза решетака, потезао је пиштољ на туђе очеве, качио имена туђих мајки на стубове срама. Најгоре од свега је што у овој земљи, подељеној на групе А, Б, Ц, Д и Ф топло срце и широка душа не могу ништа да реше, већ оно што звучи ружно, али јесте — улица...

ПОСЛЕ СЕДНИЦА САВЕЗНОГ И РЕПУБЛИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА, НА КОЈИМА СУ УСВОЈЕНИ БУЏЕТИ ЗА 1995. ГОДИНУ, ДЕДА МРАЗ ЈЕ ЗА „ЋЕВАП“ ИЗЈАВИО: „НЕМА ТЕ СИЛЕ, НЕМА ТОГ СИЛЕЦИЈЕ, КОЈИ ЋЕ МОЈОЈ ОМИЉЕНОЈ ПЉЕСКАВИЦИ ПОВЕЋАТИ ЦЕНУ СА 1,5 ДИНАРА. ТО ЈЕ ПИТАЊЕ ОПСТАНКА“

МОЈ АДУТ

КРАЈ ИСТИНА И АПОКРИФИ
ИСТОРИЈА И АКТУЕЛНОСТ
МАРИЈА ДУДИЧЕВИЋ

ЖИВОТ НАМ ЈЕ ВИСИО О КОНЦУ, А

Опколили смо непријатеља да не би дошло до проширења сукоба.

У џамију смо ушли боси, да нас не чује хоџа!

РЕШИЛИ СМО ПРОБЛЕМ ЗАТВОРЕНИКА ДОК СИ РЕКАО БРИТВА

Непријатељ је оборен на колена, и то усред подневне молитве.

Религија је опијум за народ. Привели смо хоџу због растурања дроге.

Ми нисмо рушили муслиманске цркве.

СРПСКИ НАРОД СЕ ОГРАДИО ОД РАТНИХ ЗЛОЧИНАЦА. УЗ ПОМОЋ ГОРИЛА.

Убијали смо и цивиле јер је њихова војска била вешто прерушена.

Није дошло до међусобног убијања. Затекли смо их на спавању.

Хлеб се дели на улици. Сада је јасно зашто га нема у продавницама.

**ТЕЛЕГРАМ ПОДРШКЕ: „ПРЕДСЕДНИЧЕ,
ТИ НИСИ САМ!“**

ОНДА ЈЕ ВОЂА УЧИНИО ОШТАР РЕЗ

Затворенике за размену одређујемо системом елиминације.

Злочин се не исплати. Људски живот данас тако мало вреди.

Убијају с предумишљајем. Опрости им, Боже, јер не знају шта раде.

Око за око, зуб за зуб. Брат, брату, толико!

Прича о братству и јединству је крвава бајка.

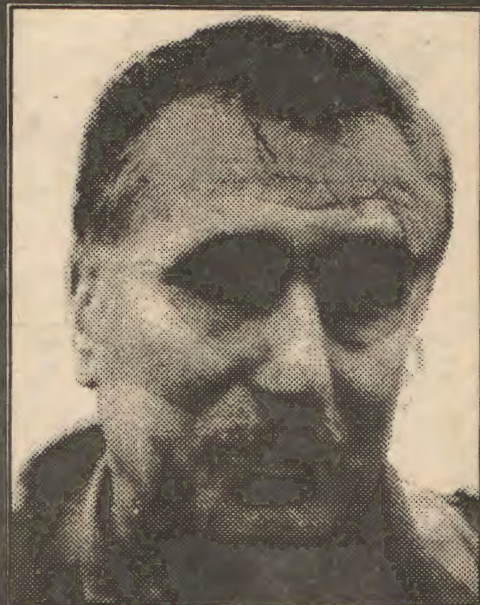
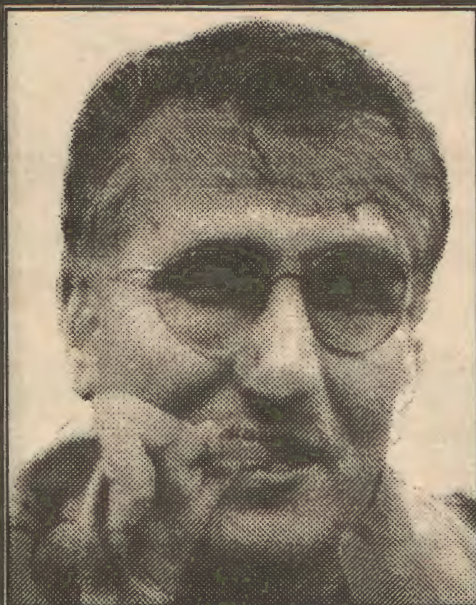
**ЖРТВЕ НИСУ БИЛЕ УЗАЛУДНЕ, СВЕ ЈЕ
СНИМАЛА ТЕЛЕВИЗИЈА.**

Оптужени има једну олакшавајућу околност. Везане су му очи!

Оградићемо се од стаљинизма, ако треба и бодљикавом жицом!

**НЕПРИЈАТЕЉ НАС ЈЕ НАПАО ИЗ ВИШЕ
ПРАВАЦА, АЛИ СМО УСПЕЛИ ДА ГА
ОПКОЛИМО.**

Паметнији попушта. Ипак је надвладао разум.

Људи се одвикну од дроге, а ми не можемо од хране.

ПОСЛЕ ИЗЈАВЕ ДА ЈЕ МИЛОРАД ВУЧЕЛИЋ

МУЦАВИ ТУЦАЧ КАФАНСКИХ ПЕВАЧИЦА

МИЛОРАД ВУЧЕЛИЋ ПОСРЕДСТВОМ „ЋЕВАПА“ ПОРУЧУЈЕ:

ДОЋИ ЋУ ЈОЈ ГЛАВИЋА

Иако су уложили ванредне напоре, новинари „Ћевапа“ до овог тренутка нису успели да одгонетну о којој се кафанској певачици — срећници ради. Тачније, избор је сужен на четири кандидаткиње од којих свака задовољава високе Вучелићеве моралне, естетске и политичке критерије. Стога молимо читаоце „Ћевапа“ да се за новчану надокнаду од 100 динара у кешу укључе у Истражни поступак како би јавност била на време и правилно информисана. Па, да вам их представимо:

ОСОБА А:

**ЈА САМ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋ,
КАФАНСКА ПЕВАЧИЦА**

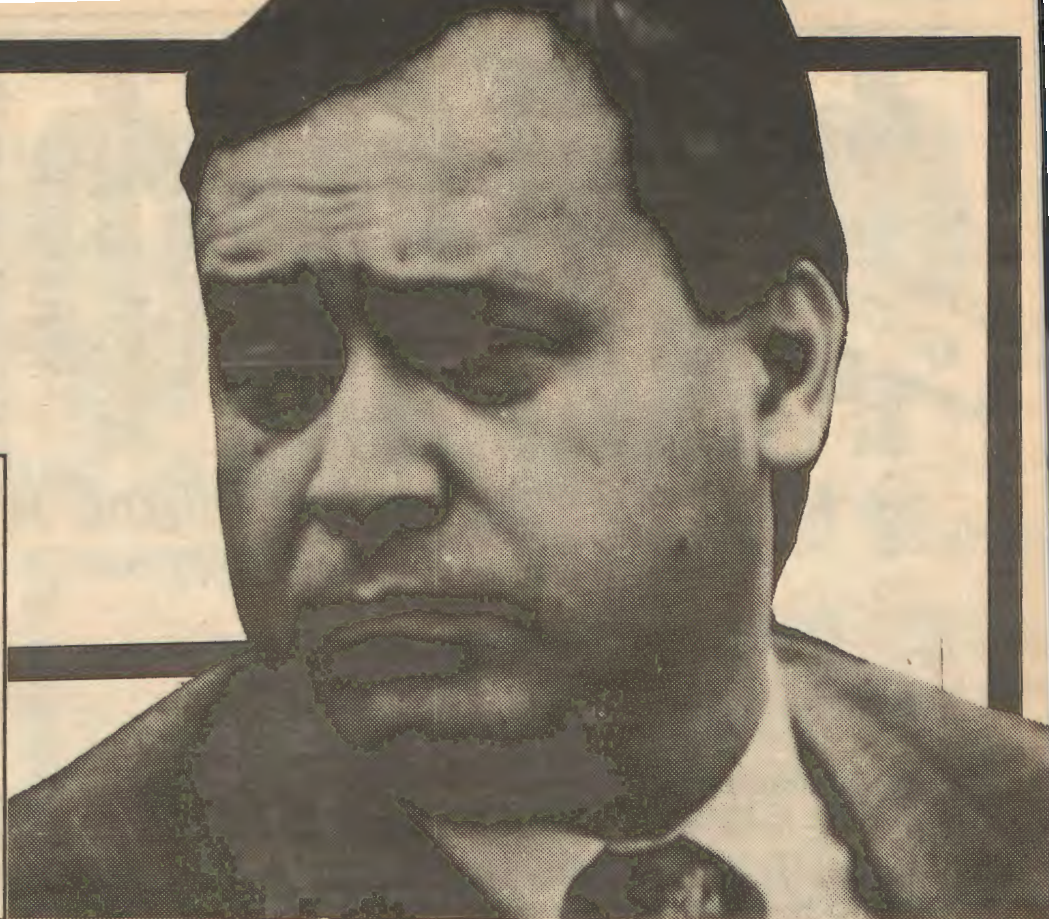

ОСОБА Б:

**ЈА САМ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋ,
КАФАНСКА ПЕВАЧИЦА**

Поштовани читаоци, права је само једна. Ако сте је препознали одговарајуће слово напишите на полеђини дописнице и (са знаком „за награду и гру“) пошаљите на адресу „Српске речи“, Вука Караџића бр.8/1, 11000 Београд. Један или једна од вас добиће 100 динара у кешу. ПОМОЗИМО ДА ИСТИНА ДОПРЕ ДО ЈАВНОСТИ!

ОСОБА Ц:

**ЈА САМ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋ,
КАФАНСКА ПЕВАЧИЦА**

ОСОБА Д:

**ЈА САМ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋ,
КАФАНСКА ПЕВАЧИЦА**

ФАЛСИФИКАТ

РЕАГОВАЊА

НА АДРЕСУ „СРПСКЕ РЕЧИ“ СТИГЛО ЈЕ ПИСМО СЛЕДЕЋЕ
САДРЖИНЕ

ОДГОВОР
УРЕДНИШТВА

„СРПСКА РЕЧ“
УРЕДНИШТВО
В Карагџића бр. 8

ОДБОР ЗА ЗАШТИТУ
ТЕКОВИНА ОР ЗА
ЗАШТИТУ ТЕКОВИНА

*Уредништво изражава јавно
запрепаштење сопственим
пропустом и извињава се и
свима онима који су том
приликом са фотографије
нестали и читаоцима. С тим у
вези редакција обавештава
Одбор и јавност да је
ликвидиран малолетни Д. Ђ.
о чијој је умешности у овом
инциденту пронађено сасвим
довољно индиција.*

Поводом фотографије - фалсификата објављене у "Српској речи" бр. 114 од прошле године Инсистирамо да по закону о Штатама на истиот начин и на истиот формату објавише дејанте следеће садржине:

Визуелним Увидом у архиви Одбора за заштиту тековина одбранбеној раћи за заштиту тековина дошли смо до сазнања да сине на јруб и свирејаси начин прекршили све моралне и професионалске кодексе и шите учинили кривично дело фалсификовања историјских чинјеница, што је, јосиго, кажњиво по закону.

Из уроложене ориуналске фотографије види се и ваща натера да испурањет у рви план Слободана Милошевића, ващеи шренушној колаборационистичкој коалиционој паршнера и свесним и намерним ОРбеловским брисањет других бораца за слободу са фотографије, што је чин без преседана, скренеће шок историје у воде које су, јосиго ошкле. О Т Е К Л Е!

У величанственој борби за мир, јосиго, није гакле учествовао само ващ агуш неио и сви ти долеописани међу којима се неки на фотографији не виде јер је један био иза фотоапарата а други је био ојрабјано али шренушно огушан (јосигодин Бокан и јосигодин Аркан). За што шражимо да пог прешњот судот објавише ориуналну фотографију како би јавношћ сазнала прабу истину и да више не фалсификјеће по закону.

Одбор за заштиту тековина
Одбранбеној раћи за
заштиту тековина
БОРИСАВ ЈОВИЋ, преседник
Бранко КОСТИЋ, подпреседник
Војислав ШЕШЕЛЈ, заменик преседника
ПРАГОСЛАВ БОКАН, заменик подпреседника
Желјко АРКАН, поточник заменика подпреседника

ФАЛСИФИКАТ

ОРИГИНАЛ

"ГАЛИЈАМ ДАДЕ" ВУКА И ЂИНЂЕ

„ДА БОГДА ЦРКО РОКЕНРОЛ КАД ГА СВАКО СВИРА“, певао је пре неку годину Елвис Ци Куртовић, а певушила сам и ја, онако успут, пратећи директан пренос концерта групе „Галија“ из скупштинског елегантнoг здања. Песме су им биле познате и старе, мада вешто пробране, али је зато публика чисти СПЕКТАКЛУК! Осећала сам се као воајер на састанку младих социјалиста. Уопште, не знам ко се ових дана више прославио: да ли група „Галија“ или ТВ „Политика“. Стварно, што би рекао Бане Вукашиновић, што бисмо ми имали само концерт из Беча за Нову Годину. Имамо ми и сопствене мустре бечке. Али, шта је — ту је. Кренули смо фронтално у борбу против кича, и то уз помоћ момака који су, колико прекрјуче, певали у блузима са радних акција, онда су, колико јуче, дискретно проносили славу СНО-а, Мирка Јовића и припадајуће му Оливере Катарине, да би се, ево, данас ушталали испред носа малом Перчевићу из првог реда. Ко је једном био на радној акцији, тај је увек на радној акцији. Повремено излети у десничарство само су ексцеси, који се могу и опростити, ако се после добро прионе.

То вам је, дакле, тако. лепе жене и таленат имају своју цену. Да бисте добили, било лепу жену или нечији таленат, морате добро да платите. Те ја не сумњам да „Галија“ није добро наплатила то што ће повремено да заборави сопствену песму „Корак до слободе“ и неке сличне. Брисали смо ми људима и горе мрље из биографије, ако се чини да сада могу да буду од користи. Али, са мрљама је ствар следећа: никад не знаш кад ће поново да се појаве. Мистериозно, после осмог прања, ето њих поново! А баш као и са лепим женама, иста је ствар и са талентом: то што си наплатио, мораћеш и да одрадиш. Да сам на месту Неше Галије, а с Перчевићем у првом реду, не бих се баш радовала том пребијању дугова. Али Неша ваљда мисли да се једном пева испод оних кристалних лустера, па шта кошта да кошта. Опет, кад човек зрело размисли, боље и Перчевић, него сачувај ме Боже, Дачић. Па, јел' тако?

„Галија“ је очигледно ове године била делегирана да нам честита Божића, пошто председник Милошевић ни овај пут није змогао снаге за тако радикалан заокрет. И овај пут, честитао је празник само патријарху Павлу, док су га, онај пропали општински одборник Бингулац и дружина, чупали на претпоследњим странама новина, честитајући, онако успут и другим верницима, ако таквих уопште има. Са религијом вам је овде отприлике иста ствар као са вишестраначким животом. Мислим, и једно и друго је легално, кад би се зезали. И зато, подједнако ме развесели и кад ми Бингулац честита Божић, као и кад ми распишу слободне вишестраначке изборе на којима ћу ја, народ, да изразим своју вољу.

Ипак, Божић је време праштња, па зато користим прилику да овако, са малим закашњењем, и сама честитам Бингулцу Божић и да му кажем да ми је много жао што је на Врачару

пук'о к'о звечка. Ипак, дивим се његовој личности која је упркос пораза сачувала дух и остала добар хришћанин. Могао је он, да је ситнија душа, да из своје честитке изостави грађане Врачара, али није, што само сведочи о његовој величини и несебичности.

Што се, пак, тиче Новогодишњег ТВ програма, јака ми је жеља да овом приликом поздравим Синушу Павића и да му честитам за ону ударну емисију, одмах након Новогодишњег Дневника. Ипак, пошто сам практичан тип, стално сам себи постављала нека таква практична питања. Рецимо: како је уопште дошло до настанка те генијалне ТВ умотворине под именом „Новогодишња прича“? Да ли је Вучелић позвао Синушу Павића и наредио му да напише нешто одурно и блутаво са Весном Змијанац у центру пажње? Или је Синуша Павић дошао код Вучеле и понудио му текст, а овај казао: „Може, али да ми убациш и Веки“. Како се осећала Цеца Бојковић кад је читла сценарио? И да ли се они уопште „осећају“ кад је у питању добар хонорар? Ако је уопште у питању добар хонорар? И да ли се том приликом Цеца Бојковић сетила како су јој ономад најурили најбољу представу из Народног позоришта? Можда они мисле да то нема никакве везе? Можда они мисле да су Вучела и Берчек две различите личности? Или једно биће са две главе? или више глава? Или само једном, заједничком? Стварно, шта су мислили? Како се то уопште ради? И зашто Цеца Бојковић после седне пред камере и цитира Андрића и оно његово „... фукара се намножила...“? На ког Цеца мисли кад то каже?

Све ми то, признајем, није јасно.

Да је лако одговорити на сва питања, не би се десило да директор ЦИА-е мора да потпише сопствену оставку. Ето, ни он није упео да провали све у вези са празничним програмом, а ја се и даље трудим. Ипак, једно сам, баш из тог Новогодишњег програма успела да схватим: опозиција мора да учи од народњака! Тамо су се најкешћи конкуренти саставили и певају песме заједно. Ето, на пример: Брена, Змија и Шнора певају, као, нешто о мушкарцима. Једно другој дижу цену. На другој страни, Беки Бекић, Кнез и Саша Поповић, маскирани у три дебилна мускетара млате мачевима и пехарима са вином и певају неку пригодну песмицу. Заједно смо јачи, господо, то вам је поента овог случаја. Па ви видите. Ако су могле Брена и Змија у исти кадар, мораће, богме и Вук и Ђинђа. Или ће певати, или их неће ни бити. А како је добра та мелодија, кад се заједно запева, нек питају горепомењеног Бингулца. Због тога ће сад и да донесу нови Закон против хорског певања, илити укидање другог круга гласања на општинским изборима. Знају они да ће се опозиција удружити негде почетком термидора, али за сваки случај, треба то и законом забранити. Али, што то вреди сиротом Бингулцу, кад је у време његовог избора закон још увек био неправедан. Ко ће то сиротом Бингулцу да надокнади? И како?

ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ

Уредништво „Ђевапа“ позива све који су заинтересовани да спонзоришу овај подлистак да се јаве. У игри су следеће функције:

СПОНЗОР — ФИЋФИРИЋ *

СПОНЗОР — ФРАЈЕР ***

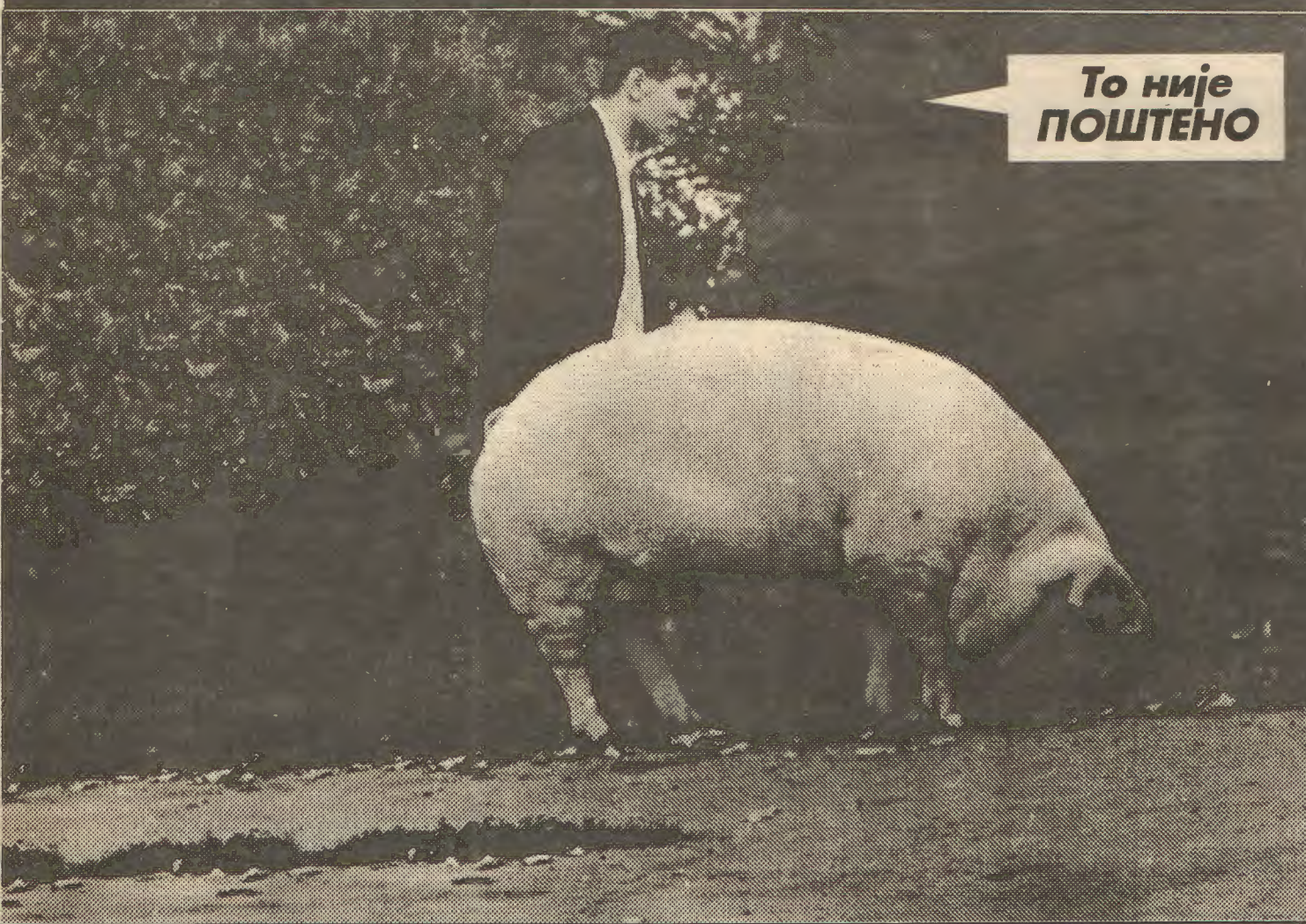
СПОНЗОР — БУЦА *****

МАЛО КО ЗНА ДА ВЕЋИНА НАШИХ ВЕЛИКАНА ИМА СВОЈЕ МАЛЕ ХОБИЈЕ, ПАСИЈЕ ИЛИ СЛАБОСТИ. ДА ЛИ СТЕ, НА ПРИМЕР, ЗНАЛИ ДА У СВОЈЕ СЛОБОДНО ВРЕМЕ ПРЕДСЕДНИК ОВЕ РЕПУБЛИКЕ ВОЛИ ДА ВОЛОНТИРА КАО ПОЛИЦАЈАЦ, НАЈЧЕШЋЕ ПОВОДОМ КАКВИХ ВАЖНИЈИХ КУЛТУРНИХ ПОЛИТИЧКИХ МАНИФЕСТАЦИЈА, А ДА СЕ ПРЕДСЕДНИК ОНЕ НАЈСКРЕНИЈЕ БАВИ ИСЛАМОМ КАО ТАКВИМ. СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ У ТРЕНУЦИМА ОПУШТАЊА (СЛИКА ГОРЕ) РАДОВАН КАРАЏИЋ КЛАЊА ПОСЛЕ ДОРУЧКА (СЛИКА ДОЛЕ)

ТО ЈЕ ПОШТЕНО

**То није
ПОШТЕНО**

БОЖИЋ-ДЕКА

Забележио: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Оно што је мр Никола Станић, генерални директор „Инвестбанке“ изнео на састанку коме је присуствовао академик Драгослав Аврамовић, деловало је на нашег гувернера као да је тог момента нашао дукат у чесници. Наиме, директор Станић је саопштио оно што је од раније тврдио, али је сада добио и егзактне податке: најнеуреднији дужници великих државних банака нису, према општем уверењу, велики привредни колективи у државној и друштвеној својини, већ мала и средња предузећа у личној и мешовитој својини. (Да будемо поштени, магистар Станић је анализу дужника банака у деведесет четвртој најавио као нешто што га је изненадило, али се присутни нису могли отети утиску да је то учинио само због ефектнијег презентирања).

А онда је наступио супердека. Захваљујући се свом сараднику (неки тврде и надзорнику, задуженом за процену хоће ли творца програма и „Спаситељ“ нације временом кренути стопама Панића и Ћосића, тј: против Главног) Аврамовић се обрушио на своје критичаре. Ликујући над ефикасношћу државног и друштвеног облика својине, констатовао је да су досадашње кризе Програма, дакле, последица погрешних процена лоших економиста.

На почетку примене пројекта економске стабилизације и опоравка привреде угледни професор је истицао да му је велики узор у струци совјетско увођење „црвене рубље“.

После најновијег инцидента, можемо очекивати да га убудуће све мање виђамо на Зеленом венцу а све чешће на отварању неких нових совхоза, колхоза, комбината, завода, или, можда домаћег ГУМ-а (государствени универзални магазин — робна кућа чувена по опскурним продукцима совјетске индустрије).

БЕС

Дојадило народном посланику Захарију Трнавачевићу да слуша из месеца у месец неаргументоване прозивке сељака (према режимским статистичарима пораст цена на зеленој пијаци највише је „вукао“ проценте месечног повећања трошкова живота) па је прионуо на

Где динар више вреди

Сваке вечери, на неколико ТВ канала и то по више пута гледаоци су бомбардовани уверавањима како изгов динар потрошен у „Це-маркету“ тобоже „више вреди“ због нижих цена и веће куповне моћи.

Проверавао сам колико је то тачно. Бележио сам ма-

кабета“) које су својевремено проглашене за носоце развоја трговине и снабдевања и на тој основи уживале многе предности олакшице и повластице. Но, и ово података је довољно да се закључи да динар у „Це-маркету“ не вреди 1,10 него 0,90; а Бога ми и мање пара!

	„Це-маркет“	„Горица“
Виталек 1 литар	11,39	9,90
Вина „цр лавар“, „дараца милаца“	4,43	2,40
Брашно тки 500	9,80	0,55
Шећер 1 кг	3,53	1,75
Детерџент за судове	3,59	2,40
Алска кобасица	10,90	8,40
Фета сир	14,22	9,90

лопродајне цене у њиховим и продавницама „Горице“ која три деценије ужива глас шампиона јефтинице. Иако у овој рубрици ретко објављујете табеле, начините овог пута изузетак како би читави „Политике“ могли да израчунају колико њихов динар вреди у мрежи „Це-маркета“.

У нотесу имам податке за још десет производа који улазе у „потрошачку корпу“. Сви одреда су скупљи у „Центромаркету“. Нисам проверавао цене у другим трговинским кућама („Пе-

За ову упорну и скупо плаћену обману гледалаца и потрошача одговоран је и Слободан Радуловић, директор ове куће, који је дао сагласност за овакву рекламну кампању. Одговорници је утјеложило више што у Влади Србије, као њен потпредседник тобоже настоји да се очува и истински увећа куповна моћ динара, да се заузда инфлација и сузбија сваки монопол на тржишту.

Захарије Трнавачевић, Београд

истраживање домаћег тржишта робе широке потрошње. Прикупљене резултате, бар онај сегмент који га се највише дојмио, обнародовао је у „Политикиној“ рубрици „Међу нама“.

Заре се посебно ражестио поредећи цене више артикала у „Горици“ и „Ц-маркету“. То се наместило као „кец на једанаес“, јер је Слободан Радуловић министар у Влади Србије, иначе генерални директор „Ц-маркета“, несмотрено изјавио да ће уз замрзнуте плате и пензије и цене (које су остале слободне) морати у наредна три месеца да крену надолу, пошто су пробиле плафон куповне моћи становништва.

Није него! „Ваш новац код нас вреди више“, грми Заре и нуди своју упоредну табелу.

Ко зна какав би ток попримио праведни гнев доброг домаћина Зарета да је тек на гондоли „Ц-маркета“ угледао увозни детерџент за рубље (нема га на табели)? А тај исти, италијански „бојматик“ (у Италији међу најјевтинијима) који је летос стајао испод десет динара, догупрао је ових дана до 33 „аврама“. Господин министар ће и даље одговорно тврдити да је „штицунг“ сузбијен, а он директор елитне „школе добре услуге“.

Једино о чему не морамо да бринемо јесте континуитет скидања „кајмака“ између г. Радуловића и његовог колеге, г. Драгана Томића, координатора у Влади, чији је „Симпо“ преко компензационог посла увео импозантну личину „бојматика“.

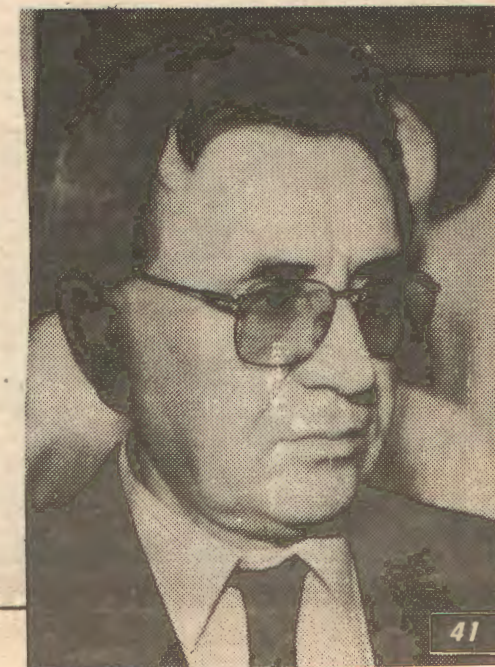
ХАЦИЈЕ

Иако верни читаоци „Политике“ о томе нису добили ни најмањи наговештај, упућени су знали да ће врло брзо после Александра Тијанића, под удар кадровске „метле“ стићи и директор и в.д. главног и одговорног уредника, Хаџи-Драган Антић.

Шаљући му срдачне божићне честитке, Одбор директора компаније „Политика“ (орган за који јавност до тада није чула) препоручио је Управном одбору да Хаџи-Драгана разреши дужности због промашаја у планирању празничног (новогодишњег) броја „Политике“. Директори су свој предлог „тешка срца“ поднели на иницијативу синдиката „Политике“. Као у стара, добра, самоуправљачка времена. Као конкретан грех Антићев, наводи се поскупљење утицајног дневника са 30 на 50 пара (цена је у међувремену враћена јер је такав потез протумачен као угрожавање Програма) и што је још важније — деструктивно деловање унутар Куће.

Прави разлог је уствари Антићево одбијање да се енергичније дистанцира од свог кафанског пајташа Тијанића и лоши „међуљудски односи“ са Слободаном Игњатовићем (главни уредник Телевизије Политика и миљеник Слободана Јовановића, шефа београдских социјалиста) и др Живорадом Миновићем. Доктор Миновић је на Антића одавно имамо „лик“ због његовог нападног и неукусног разметања „специјалним статусом“ на Двору. Иако је знао колико Миновића то иритира Антић је имао обичај да отвори врата канцеларије и на сав глас телефонски разговор почиње речима: „Мистер президенте (зна се ко је са друге стране), како сте?“ Антић је свакако био свестан да је окружен жбирима који свакодневно реферишу др Миновићу.

Тај можда није био у Јерусалиму, али је изгледа његов „хаџилук“ у нашим условима малчице пробитачнији.

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ: БЕЛЕШКЕ ИЗ ЗАТВОРА

ВЕШТИЧЈА ПОСЛА

О БРАНИ ЦРНЧЕВИЋУ

Оно што највише изненађује је податак да и након Милошевићевог заокрета од 180 степени у Социјалистичкој партији Србије није било никакве побуне, отвореног протеста или неслагања због преласка на издајничку политику. Они који су се до јуче бусали у прса и заклињали у свој патриотизам, данас скрушено ћуте, не чују се живи или пак се повијају како ветар дува па зато данас пљују оно што су до јуче величали.

Очекивао сам да ће бар академик др Михајло Марковић, као човек неспорног личног моралног интегритета, јавно проговорити и супротставити се успостављању нове диктатуре по узору на Брозову, али се и он ућутао. Истина, ухватио се у коштац са сивом еминенцијом режима, новопеченим „академиком“ Миром Марковићем, прочитао јој неколико лекција из друштвене теорије и грађанског морала па зазавео. И као још увек формално високог званичника и идеолога Социјалистичке партије, Милошевић га понижавала тако да му је ускратио могућност јавног наступа у државним и другим медијима под режимском контролом.

И други реномирани интелектуалац којим су се социјалисти све донедавно поносили, књижевник Брана Црнчевић, не даје знаке да је уопште жив. У политичким кулоарима се одавно шагуће да ће из тешке немилости проговорити отвореним бунтом, али ништа од тога. Шанса која се и Марковићу и Црнчевићу указала једном у животу да се прославе за сва времена тако што ће узвикнути: „Цра не го!“, безнадежно мимо њих пролази. Много ме је обрадовала вест, објављена сарајевском „Ослобо-

ђењу“ 1. новембра 1994. године у којој је из Београда извештено: „Истакнути српски писац и публициста и новинар, а у последње време и политичар, Брана Црнчевић, недавно је поднео оставку на место посланика Социјалистичке партије Србије у Парламенту. Истина, званични текст оставке још није пристигао у Скупштину, али текст оставке Брана Црнчевић врло често исчитава пред пријатељима. Текст је кратак, духовит и језгровит и гласи: „Подносим оставку на све своје функције. Због болести. Не може. Због моје жене. Не моје жене!!!“

О КАРТЕРУ, СИ-ЕН-ЕНУ, АМЕРИЧКОМ ИНТЕРЕСУ

Просто ме је одушевио начин на који је руководство Републике Српске вешто одиграло дипломатску игру са довођењем бившег америчког председника Џимија Картера на Пале и његовим укључивањем у преговарачки процес. На тај очигледан пробој политичке блокаде Милошевић је гледао са нескривеним страхом у очима. Показало се ипак да је америчка политика на Балкану вишезначна и са ипак још недокучивим крајњим циљем. Босански Срби сада треба да наставе са дипломатском иницијативом у правцу међународног признања њихове државе и политичке материјализације војне победе у рату. Упорност и непоколебљивост се још једном исплатила и сада је већ извесно да српски територијални уступци неће морати да буду онолики колико су велике силе тражиле планом контакт-групе.

Слободан Милошевић је Картеровим доласком заобиђен и понижен. Покушао је да понизи у сломи руководство Републике Српске и тиме га у ствари максимално еманциповао и битно му поправио углед у свету. А свет ће ипак пре прихватити демократски поредак западних Срба него Милошевићев некомунистички режим у Београду, као репрезентативног представника интереса српског народа. У паници, дедињски диктатор се поново латио својих небулозних идеја о балканској федерацији, наилазећи на отворени подсмех и у Грчкој и у Бугарској. Због тога је још више интензификовао режимску офанзиву ради што скоријег подвођења свих јавних медија под тоталитарну контролу.

Помало заборављен (да ли?) др Војислав Шешељ не мирује ни у затвору. Јавности стављамо на увид најквезија размишљања јединог политичког затвореника у „демократској Србији“ јер нема смисла да у њима уживају само одабрани

Пише: Војислав ШЕШЕЉ

Како се тек Милошевић политички угрувао и јавно обрुкао својим појављивањем у специјалној емисији најгледанијег програма америчке телевизије! Намргођени диктатор који воли да чита лекције, који фолира да није добро чуо питање у тренутку када није у стању да хитро смисли прави одговор, може само изазвати одијум јавног мњења. Уместо да се бар мало опусти, насмеје, прихвати лежеран тон комуникације и бар одглуми добродушност, Милошевић се мрштио попут старих кремљевских комунистичких вођа. Невешто је избегавао да одговори на питање да ли је још увек комуниста, а заправо је ту сумњу потврдио говорећи како је тај појам сатанизован у Америци. Комунисти су нешто лепо и добро само их мрачни западни капиталисти неоправдано народу представљају у ружном светлу. А о демократији ни речи. Шта ће нам демократија када имамо њега и његову „проклету Јерину“. Радован Караџић је имао разлога да тог дана буде пресрећан када је видео како га Милошевић напада и ограђује се од њега. За лидера босанских Срба није могло бити боље медијске препоруке пред америчким аудиторijумом.

Постало је већ питање интелектуалног престижа и демократског имиџа сваки дан набавити свој примерак ванредног издања независне „Борбе“. Захваљујући Александру Стефановићу и Драшку Марковићу, који им свакодневно штампу доносе, био сам у прилици да читам све бројеве које је редакција „Борбе“ под крајње отежаним условима публиковала. Али, моји страначки пријатељи ми доносе и „Борбу брчинку“ па имам прилику да непосредно поредим продукт слободног новинарства и његов сурогат који нам нуди Слободан Милошевић убрзано заводећи неокомунистичку диктатуру савестан да само тако може мало пролонгирати дефинитиван слом своје тиранске владавине.

„Борба Брчинка“, у броју од 30. децембра 1994. под насловом „Брозови паразити ухваћени у крађи“ доноси подмукли напад Драгоша Калајића на Српску радикалну странку, претходно емитован на Првом програму Радио Београда. Да ме је тај напад затекао на слободи, вероватно се на њега не бих ни осврнуо, не желећи драгоцено време траћити на коментаришање свакојаких небулоза с којима ме већ скоро деценију и по разноразни критичари обасипају. С обзиром да у затвору имам слободно време на претек, а према оној народној пословици да „докон поп и јариће крсти“, Калајићев коментар ми дође као посланица за једну школску анализу садржаја, у какву се нисам упуштао још од обраде Милошевићеве изјаве из августа прошле године о осуди руководства Републике Српске.

Драгош Калајић свој ауторизовани текст овако почиње: „С обзиром да сам на последњим општинским изборима свој скромни глас позајмио „Српској радикалној странци“ сад сам непријатно изненађен видећи како је она изневерила то поверење недолним држањем у спору око „Борбе“. Због невероватног незнања или несхватљиве наивности, та странка подржава демагошку дреку бивших самозваних газда „Борбе“, које је држава напокон ухватила и зауставила у покушају плъчакне огромне друштвене имовине. За мене, а надам се и за „Српску радикалну странку“, та имовина заправо припада народу и уместо да је брани — она подржава лопове“.

Калајић назив наше странке пише под наводницима. Да ли због елементарне неписмености или у жељи најпримитивније ниподаштавања. Али, то није важно.

Тако и стављање назива странке српских радикала говори више о Калајићу него о нама. Каже да нам је позајмио свој скромни глас. Али ми никада никакву позајмицу нисмо тражили.

Иако нема никаквог веродостојног начина да утврдимо за кога је Калајић заиста гласао, ми му априори верујемо и нудимо његов глас назад. Остаје нам поука да од таквих људи никад ништа не позајмљујемо.

Ми Калајића никада нисмо сматрали својим, није нам био близак његов начин размишљања, и зато га нисмо могли изневерити. Уосталом, већ неколико година се својски трудимо да најширој јавности ставимо до знања да смо апсолутно различити у односу на идеолошки и политички концепт Калајићевих следбеника.

Смешно је рећи да да имовина припада народу или друштву. Народ не може бити титулар својине. Имовина може бити само у државном или приватном власништву, па би Калајић морао те категорије прво да изучи па се тек онда упушта у меритум проблема. С обзиром да је ипак себи дозволио да уђе у расправу о стварима које не разуме могло му се десити да резонује на следећи начин:

„У случају о коме је реч постоје два аспекта: имовинско-правни и политички. Са правне тачке гледишта једино овај први аспект може бити предмет спора. И непобитно је утврђено да су самозвани власници „Борбе“ покушали да дословно „приватизују“ голему народну имовину, злоупотребљавајући пословичну инертност, бојажљивост па и корумпираност

државе. Држава се коначно сетила да реагује и заштити имовину од плъчакша касно по мом мишљењу али не и прекасно. Уосталом, да је ту реч о покушају ординарног лоповлука сведочи и чињеница да самозвани власници „Борбе“ и њихови телали у јеремијадама пред домаћом и, нада све, страном јавношћу помно избегавају да писну мишта што се односи на имовинско-правни аспект спора. То прећуткују и осујећивање плъчакне народне имовине приказују као тобожње „гушење једног независног листа“, „последњег светла истине“ данас и овде, а себе претпостављају као херојске борце за демократију и слободу“.

За Калајића је суштински проблематичан покушај да се „дословно“ приватизује „народна имовина“.

Како другачије да се приватизује него дословно?

Он би, попут Милошевића, хтео да се само због стране демократске јавности одглуми процес приватизације и створе услови да се у погодном моменту све враги у првобитно стање у првој фази неокомунистичке реставрације. Тачно је да је држава, заправо, да је режим инертан, бојажљив и корумпиран, али њему не би пало ни на крај памети да у овом случају „штити имовину од плъчакша“ да су му набеђени „плъчакши“ идеолошки подобни. Како то да се не враћа у првобитно стање имовина коју је опљачкао Ненад Борђевић, миљеник Мире Марковић? Новинска кућа „Политика“ има непоредиво већу имовину од „Борбе“ али се не поставља питање како су неке банке, „Ц-маркет“ и друге фирме опљачкале контролни пакет акција у новопеченој компанији. И читав низ других примера могло би се навести у тврдњи да режим примењује двоструки аршин.

Она је била нека врста „државних јаслица“ за све синове и кћери Брозових министара, генерала, секретара и остале фауне наопаког поретка вредности, који нису били способни да својим рукама или мозговима обезбеде себи егзистенцију. Ти сирочићи деда Маркса и мезимци мајстор Броза стицали су звања уредника, коментатора или дописника силом радног стажа а не стварне способности. Људски је разумљива њихова мржња спрам српског устанка: они су били навикли да живе на грбачи српског народа и од његове несреће. Процењујући да ће овде победити „нови светски поредак“, они су се трудили да се умиле очекиваним страном господарима, ружећи и клеветујући српски ослободилачки и државотворни покрет“. Дивна дијагноза стања под комунизмом. Али, она се односи на све новине, а не само на „Борбу“.

О КОРПОРАЦИЈИ МАРКОВИЋЕВА — КАЛАЈИЋ

И као врхунац свега, Драго Калајић свој коментар завршава следећим констатацијама: „Додуше, последњих месеци, они су настојали да мало обуздају своје србомрзитељство, пружајући нешто простора и личностима или вес-

тима које су им иначе мрске, али само зато што више од Срба мрзе председника Србије. То само показује да је у питању случај за психопатологију и просто је невероватно да „Српске радикалне странке“ и патриоти наседну на ту превару.“

Ту смо, дакле. Проблем је што „Борба“ мрзи Слободана Милошевића а све остало су финесе. А онај ко је против Милошевића може бити у савезу са нама а Слободан Милошевић је тренутно највеће зло по свим националним, политичким, економским, социјалним и моралним аспектима и ми, српски патриоти, нећемо насести подвалама Драгоша Калајића и другог „дцепарајућих салонских скрибомана него удари тамо где је најтврђе и најопасније; на јазбину из које вреба по наш народ највећа опасност. Тренутно је то јазбина из Толстојеве улице.“

Управо смо свеодци координираног и синхронизованог напада на саму суштину парламентарне демократије и вишепартијског система из пера академика Мире Марковић и академика Драгоша Калајића. Како сад Калајић академик, запитаће се неко неупућен. Па кад може Мира Марковић да буде академик зашто не би могао и Драгош Калајић. Лично се бавим мишљу да Руској академији наука сугеришем да и Станоја Ђебића прими у своје редове. У српској интелектуалној јавности рејтинг му је одавно више од реномеа Мире Марковић.

У „Дуги“ од 24. децембра Марковићева, заправо Бећаревићева, тврди да у „нашем поднебљу парламентаризам изгледа фарсично и карикатурално зато што ми „нисмо парламентаран народ“, а то аргументује чињеницом да се код нас „припадници странака односе једни према другима као према непријатељима“. Ако је то заиста тако, онда је кривица ваљда на владајућој а не у опозиционим странкама. Како да се не појави мржња кад Социјалистичка партија и Слободан Милошевић заводе отворену тиранију. Љубав према тиранима може бити само привидна, одглумљена. Мржња према тиранима је природно стање духа сваке људске личности. Једино би укидање политичког монополизма и апсолутне контроле медија могли постепено елиминисати мржњу. Али то српском брачном пару „Чаушеску“ не пада на памет.

Зашто се Драгош Калајић није сетио да захтева путем државног радија да се поништи приватизација друштвених и државних вила на Дединју које су буквално поотимале Брозове скутоноше. За њих би се просто јагмили потенцијални купци и не би било тешко продати их по пуној цени, ако је већ циљ да се заштити од плъчакне оно што је народно.

О КАЛАЈИЋУ И „ДУГИ“

Али, да видимо како политичким аргументима Драгош Калајић објашњава своје пристајање уз режимски насртај на „Борбу“:

„За оне који их познају као злу пару и који добро знају неславан садржај бивше „Борбе“, те њену улогу против српског ослободилачког и државотворног покрета — све то може да изазове само смењ, обојен меланхолијом. Изазива меланхолију издржљивост Брозових паразита и њихова невероватно бестидна спремност за камелонства и лажи. Ту заправо излазимо пред политички аспект читаве афере. Членици „Српске радикалне странке“ морали би знати да је „Борба“ била свакодневно гласило србомрзитељства, које је непрекидно плъувало по српском народу, на српско достојанство, на српске ране. Дobar пример стварне улоге „Борбе“ пружили су извештаји њеног хрватског дописника из Брисела који је истрајно и о трошку српског народа широко дезинформације у служби ширења дефетизма, страха од бомбардовања, не кријући своју патолошку мржњу према српској борби.“

Калајић персонализује лист „Борба“, као да је то жив организам, интелигентно биће које има памћење и мисаони континуитет. То су глу-

друштва чију је прву невешту рецепцију код нас покушао својевремено Димитрије Љотић. Марковићева и Калајић нам заправо сведоче да између левог и десног екстремизма заправо и нема принципијелне разлике. На одређеној тачки они се сусрећу и подудару, а народу који им подлегне страшну несрећу, трагичну катастрофу доносе.

Нема никакве сумње да вишестраначка демократија, парламентаризам и либерални капитализам имају читав низ слабости. О тим слабостима написане су стотине томова квалитетних књига из области економије, социологије и политичке теорије. Али, остаје чињеница да човечанство до сада није изумело ништа што је објективно боље, слободније, хуманије, демократскије и људској суштини примереније. Сви досадашњи експерименти са практичним негирањем таквог система завршавали су у аутократији, диктатури и тоталитаризму. Неће ваљда нас Србе опет неко насамарити и навести да идемо мимо осталог цивилизованог света. Наш је циљ да достигнемо ниво развоја Западне Европе а не да га сизифовски и комично превазилазимо, као што смо се под Титом узалуд трудили. Тек када то постигнемо упутно је у пракси покушавати и нешто боље.

О ГЕНЕРАЛУ ТРИФУНОВИЋУ

Што се генерала Трифуновића тиче, не могу рећи да ме радује његово утамичење као што не бих могао тврдити ни да је казна незаслужена. Можда је у овим општепознатим околностима превисока. Али, никада не треба изгубити из вида да би у свакој држави на свету, у свакој армији света генерал који би без борбе предао оклопни корпус са 150 тенкова и других борбених возила био строго кажњен. Па и по сада важећем Кривичном закону наше земље и сама предаја обичног војника непријатељу је кажњива.

Смешни су људи који тврде да је Трифуновић спасао своје војнике. Ако ће се официри и војници тако олако предавати непријатељу чему онда уопште војска. Трагично је кад Драшковић Трифуновића назива „српским Драјфусом“, али, стоји чињеница да Владимир Трифуновић није смео бити суђен док се претходно не осуди тадашњи министар одбране генерал армије Вељко Кадивић и читава титоистичка булумента из тадашњег Генералштаба. Морало се одмах судити и најодговорнијим људима из државног врха зато што су сувише оклевали, што је армија неспремна дочекала грађански рат и сецесију појединих делова земље, што је споро из војске одстрањивала комунистичко идеолошко наслеђе. Било је неопходно судити кривцима за несрећну примену тактике „крени-стани“, шверцерима војног наоружања, генералима из Савеза комуниста — покрета за Југославију који су на самом почетку рата оружје делили Хрватима и Муслиманима. У овом конкретном случају најчудније је што уопште није суђено генерал-пуковнику Животи Аврамовићу, тадашњем команданту Загребачке армијске области, нити генерал-потпуковнику Милутину Кукањцу, бившем команданту Сарајевске армијске области, као и читавом низу официра нижег ранга који су без борбе предавали своје јединице, а да многи од њих претходно нису ни покушавали да бар униште ратну технику и војну документацију. Титови генерали су доказали да су еполете редом добијали због слепе послушности и покорности, идеолошке правоверности, по принципу негативне селекције. Материјално су располагали са једном од највећих војних сила у Европи, али нису имали мозга и храбрости. А избијање грађанског рата створило је услове да одједном на површину избију све негативне последице доценијама укорениваног концепта партијске комунистичке војске са свим пратећим појавама корупције, протекционизма, луксуза, расипништва, моралног слома и бујања криминала.

На све то се онда надовезује роварење сепаратистичких покрета, делатности страних обавештајних служби и разбијачка активност неких политичких странака које су шириле дефетизам, подстицале дезертерство, растурале тек мобилисане војне јединице и водиле све друге видове пропагандне кампање који су били саображени интересима непријатеља српског народа.

О „НОЋИ ГЕНЕРАЛА“

Ни у време највећих сукоба између Српске радикалне странке и Српског покрета обнове, односно између Вука Драшковића и мене, није ми ниједног тренутка падало напамет да ниподаштавам Драшковићево књижевно дело. Могао бих читаву књигу написати о свим негативним аспектима његове политичке и страначке делатности, али сам увек истицао да га сматрам добрим књижевником са изванредно израженим литерарним талентом. Прочитао сам у затвору и његов најновији роман „Ноћ генерала“. Добили смо од Драшковића још једно дело које се напросто чита у једном даху, што је одлика и свих других романа истог аутора. Мислим да „Ноћ генерала“ није достигао ниво „Ножа“ или „Молитве“, али је без сумње један од најбољих српских романа објављених ове године и његов аутор заслужује „Нинову“ награду, поготову ако се конкуренција сузи тако да се не узму у обзир аутори који су већ раније добили то еминентно признање, попут Драгослава Михајловића, који се летос појавио са бриљантном књигом „Гори Морава“.

Читам у „Новостима“ и „Експресу“ невеште подметалке неких опскурних и режиму блиских личности које Драшковића оптужују за плагијат. Да није крајње жалосно било би веома смешно. Није ни једну једину реченицу препишао. А извесни догађаји су на подударан начин приказани у Драшковићевом роману и неким емигрантским списима једноставно зато што су се управо тако десили. Историјски роман губи и литерарну вредност и уверљивост ако одступи од историјских догађаја. И Драшковић, приказујући последње дане генерала Михаиловића морао је узети у обзир све оно што се о томе у историографији зна. Очигледно је да се Милошевић боји награђивања Драшковићевог романа због популарности који тај чин доноси па не бира средства да га осујети. У тренутку док ово пишем још се не зна дефинитивна одлука жирија али се надам да ће те угледне критичарске личности сачувати сопствени интелекту-

ални дигнитет и награду доделити оном ко је заслужије.

Иако Драшковићев најновији роман има извесне литерарне слабости, његов аутор је „Нинову“ награду итекако заслужио још далеке 1982. године за роман „Нож“ или роман „Молитва“, три године касније. Отвореним политичким притисцима режима спречено је да Вук Драшковић још тада постане лауреат најцељенијег књижевног признања у нашој земљи, па је ред да се та неправда сада исправи.

О ВИДОСАВУ СТЕВАНОВИЋУ

Мада никада нисам ни покушавао да будем књижевни критичар, чини ми се да ме број прочитаних књига ипак квалификује за давање грубе оцене шта је добро а шта лоше. Уосталом, држим се једног непогрешивог принципа. Ако читате роман неког писца, па кроз то зажелите да прочитате и све друго што је тај аутор написао, реч је о добром књижевнику. Ако пак читате неки роман и једва чекате да га одложите у страну не помишљајући да више икада на таквог аутора траћите време, сигурно је реч о лошем књижевнику. Неретко су код нас и лоши књижевници обасути највишим признањима и наградама. Режим је испуњавао сваки њихов прохтев. Један од таквих који су пуким протежирањем стекли вештачки углед је, рецимо, Видосав Стевановић. Ко још пожели да прочита неки његов роман. Стерилно пискарало које нема елементарног талента. Али, био је љубимац режима и максимално протежиран. Никада није волео ни да се дружи са дисидентима, а камоли да њиховим петицијама покатакд придодат и свој потпис, чак ни оним најбенигнијим. Спремно се одазвао на позиве културних комесара да, углавном инкогнито, учествује и у некој прљавој работи као на пример у писању хумореске „Војко и Савле“, а кад се режим променио, кад је његов привилегован положај нестао, одједном се осатио превареним, ојађеним и разочараним. Како сада јадан и усамљен да се снађе у сфери чисте књижевности где влада принцип слободне конкуренције. Одмах се досетио шта и како даље. Иако га овде никад нико није прогонио, на сва пропагандна звона је огласио свој одлазак у емиграцију. Одмах је нашао и спонзоре да понеку његову књижицу објаве на страним језицима. Али све то је кратког даха. Ни на Западу људи немају времена за безвредне писаније људи који себи без икаквог основа приписују звучни атрибут политичког емигранта. Још се Стевановић једино нада да ће, кад падне Милошевић, нови режим у Србији да га обаспе наградама и признањима за његово емигрантско прегалаштво. Неће, сигурно. Са Миром Марковић се завршава пракса вештачког стварања интелектуалних величина посредством политичке моћи. У стварној демократији „књижевници“ попут Видосава Стевановића евентуално у градским рубрикама дневних листова могу да пишу „пијачни барометар“. Скрибомани као што је Стевановић имају чак гору судбину од Оскара Давича чије томе и томе романа вероватно више никада нико неће читати. Давичо је заборављен чим је умро и престао јавност иритирати политичким скандалима и денунцијацијама. У отаџбини Видосав Стевановић је заборављен пре него што је умро и тој болести једноставно нема лека.

ЗОРАН ОСТОЈИЋ, НОВИНАР

ЗБОГ „БОРБЕ“ ЋЕ ПАДАТИ ГЛАВЕ СОЦИЈАЛИСТА

Припада млађој генерацији српског новинарства, оној која је на јавну сцену ступила и афирмисала се упоредо са политичким плурализмом. Управо због свог нетипичног медијског наступа, врло брзо је постао један од „заштитних знакова“ домаћег јурнализма деведесетих, а његова емисија „Интервју гледалаца“ међу најгледанијима у Београду. Због неспоразума у матичној кући, НТВ Студио Б, а добрим делом и једног стања у коме се наша политичка јавност налази већ извесно време, отисну се у „бели свет“. Данас живи у Чикагу, где уређује и води радијску емисију на српском језику, „Ромски дукат“.

Пре званичног одласка са „Студија Б“ месецима се ниси појављивао на екрану. Шта је непосредно утицало да твоја одлука постане дефинитивна?

Отишао сам јер сам лично имао утисак да то све више нема смисла и да долази крај Студија Б. У то време, такође, интересовало ме је, у професионалном смислу, оно што се догађало у Русији. И тамо су се ближили избори. Пустили су ме да одем у Русију, да не бих сметао. Мисмо се унутар редакције већ расправљали, па су ми неки колеге (који су ми се касније придружили, тј. напустили Студио Б) замерили што напуштам борбу.

А знали смо, већина мојих колега и ја, да ћемо постојати, онакви какви јесмо, док нам то дозволе. Ту није било претераних илузија. Говорио сам да ће доћи време када ће нас укинути, иако нисам знао како ће то да обаве. Ја сам се само склонио мало пре него што је то време наступило.

БРЧИН СТУДИЈА Б НАЛАЗИ СЕ УНУТРА

Када је читава ствар „пукла“, чуле су се оптужбе на рачун некакве групе новинара окупљених око Лиле Радоњић. Каква је стварно била њена улога?

То је сасвим погрешно представљено. Она није желела никакву „лидерску“ улогу за себе, већ је препустила сваком у редакцији да се сам определи о њеној концепцији покривања изборне кампање, примењене претходна два пута, а промењене од стране главног уредника уочи прошлих избора. Он је то учинио сасвим легитимно и нико од нас није оспоравао то његово право. Али, једнако је била легитимна и наша одлука да тим путем не желимо да наставимо. Лила је само прва рекла: „Ја сам уред-

Један из нестале екипе НТВ Студио Б — питања постављао „ни по бабу ни по стричевима“ — сматра да случај „Борба“ није потекао из Милошевићеве воћ из кухиње Мире Марковић у којој додуше нема шерпи али има оклагнија

Разговарао: Александар ЦВЕТКОВИЋ

„Неко је „увалио пушку“ Милошевићу, вероватно његова жена. Њен ЈУЛ хтео би да покаже своју снагу у односу на „боранију“ неких тамо „грађанских савеза“ који су се експонирани кроз „Борбу“. Али као стари манијавелиста, Милошевић ће то искористити да смакне ратни медијски лоби у самом СПС-у“...

ник чија концепција није прихваћена и ја због тога морам да одем, а нека свако од вас поступи према својој савести“. Тако је дошло до те диференцијације унутар редакције и мислим да је помало претенциозно помињати „групу око Лиле“. Ништа није било ни организовано нити институционализовано.

Дакле, сукоб је настао из крајње принципјелних разлога?

Апсолутно. То је био узрок, а повод је било тајно продавање термина Аркану, такорећи „испод жита“. Прекршен је био наш принцип да не продајемо своје ударне термине од осам (него само од шест и после једанаест) сати. Наши ауторски термини уступљени су политичким странкама. Сада, после годину дана, све оно што смо мислили да се десило, односно знали да се десило, али нам многи нису веровали — потврдило се: Студио Б је престао да буде оно што је био. Можда и на нечију радост. Ту ништа није спорно, можда је овај бољи (о томе нека суде гледаоци) али је свакако другачији.

Тада је почео процес који се ових дана завршава договором са Човићем и Карићем о претварању Студија Б у некаку градску станицу, или градски информативни центар, како се то већ зове.

Тврдим да као што постоје две „Борбе“ — она права и она Брчинова — тако постоје и два „Студија Б“. Један чини оних педесет људи који су отишли у протеклих годину дана. Разлика је само у томе што нашег Брчина нису поставили силом — он је активирао изнутра.

ПРОТИВ ВЛАСТИ НЕ ЗНАЧИ И БИТИ ЗА ОПОЗИЦИЈУ

Мислиш ли да је реакција политичких странака (опозиционих наравно) у одбрану независности Студија Б била адекватна?

Ко ме је уопште у интересу да брани овакав Студио Б? Циљ је и био компромитација Студија Б — од продавања Аркану, до Шешеља који је већ био спреман да пузећи дође да нас моли да се појави пред камерама. Којадиновић га је, без знања редакције, вратио у програм иако

није испуњен наш једини услов да се Шешел извини новинарима. Он би то сигурно и учинио, јер је био одстрањен са државне телевизије.

Зашто би Вук, рецимо, бранио Студио Б на коме водитељ каже да је главни уредник „Борбе“ Гордана Логан или да је на скупу Радикалне странке говорио Веселин Ђуровић?

Врло добро знамо да је у ове три-четири године власт правила лажне опозиционе странке (да би уносиле забуну), па зашто не би правила и лажне опозиционе медије.

Социјалистима су до сада свака камера или микрофон који су на име помоћи независним медијима стизали са Залада (макар они и „нестали“ на путу до Београда) добро долазили у причи о „страним плаћеницима“. У чему је суштина?

Да постоји тржиште, постојала би и економска зависност од тржишта. Но, нажалост, не постоји тржишна привреда, зна се у чијим је све рукама и под чијом је контролом. Шта је улога медија? Говорим теоретски, јер не знам колико све то може да се примени у Србији. Србија, једноставно, није демократска земља. Улога медија у демократској држави је контрола власти. Глас јавности која нема прилике да се изрази кроз политичке странке. А власт је та од чијих потеза судбина свих нас зависи. И због тога је власт најподложнија критици, јер је и најодговорнија. Опозиција може да прича — али то је све. Због тога прихватам да смо ми на „Студију Б“ били против власти, али то не значи да смо аутоматски и увек били за опозицију.

ТРЕЋИНА ДЕОНИЦА ЗБОГ „ЛАДЕ“

Колико је, ипак, на „Студију Б“ било могуће испољивање личних страначких симпатија?

Па, Боже мој, сви смо ми људи. То зависи од професионалног умећа колико ћеш то прикрити, али и ствар уредника који одобрава прилог и који каналише да све то као целина има жељену форму. Сигурно је једно: сви смо ми били против рата, инфлације, за приватну својину и вишестраначки систем... А то што се набројано налази у програмима опозиционих странака уопште није наш проблем већ проблем владајуће странке.

Поменуо си приватизацију. Колико сте ви као деоничари имали утицаја на генералну политику куће?

Ту смо на мом терену. Ја сам на неки начин најодговорнији. Једини сам у редакцији завршио економски факултет и када је дошао „Марковићев закон“ ја сам убеђивао колеге да ми то искористимо што пре. Они су то прихватили и ми смо се приватизовали у складу са законом. Ми смо приватна фирма и дан — данас.

На политику куће смо утицали тако што смо изабрали директора. Он се у међувремену изменио, а ми смо отишли. Међутим, сви смо ми и даље власници и мој протест је усмерен на понашање директора којим је он умањио вредност наше имовине. Нас деоничара има осамдесет шест. Друго је питање како је директор утицао на унутрашњи однос снага („куповине“, претње, застрашивање) да би обезбедио подршку већине деоничара. Он је, нажалост, имао ту већину, али се надам да је све што се до сада догодило натерало људе да промене мишљење.

А што се полагања права на имовину Студије Б од стране градске владе тиче, рећи ћу са-

Од следећег броја Зоран Остојић извештаваће за „Српску реч“ из Чикага

мо да је њима остављено око 13%. То смо учинили још приликом регистрације деоничарског друштва. Они сада потражују трећину наше имовине а уложили су једну „ладу ниву“, пушку М-48 и камион — сандучар...

Тренутно живиш у Америци. Шта новинар из Србије прво пада у очи када се сретне са њиховим информативним системом?

Медијска слика Чикага, где живим последњих годину дана, веома је богата и разноврсна. Желео бих, међутим, да се задржим на медијима на српском. Излазе две новине и има неколико радио-часова. Али, на емиграцију највише је утицао сателитски програм који је емитован до прошлог лета. Програм се у почетку гледао по црквама, бившим југословенским клубовима, код бизнисмена који су одржавали везе са режимом у Србији. Без обзира колико је био мали проценат оних који су то редовно гледали, хало-ефекат је био велики.

Када је у питању емиграција у Чикагу, рекао бих да мрежа УДБ-е из Титовог времена и даље функционише, само сада Срби раде за Милошевића, Хрвати за Туђмана итд. Ја већ годину дана у Чикагу водим радио-час који се зове „Ромски дукат“. Радио финансира Ром Алија Далиповић. Срби у Чикагу њему могу да захвале што имају прилику да чују и другачије информације о томе шта се овде догађа. Изузимајући мене као водитеља, у емисији, сваке недеље могу да се чују Милан Ст. Протић, Фонетови извештаји, Драган Никитовић са спортским вестима и Александар Костић са Студија Б који прави преглед збивања на нашој естради.

У погледу онога што се ових дана догађа са „Борбом“ постоје мање-више два основна а оперна мишљења: према једном, међународна заједница ће јасно дати Милошевићу до знања да не може очекивати значајније ублажавања санкција уколико се то настави;

по другом, Запад ће му „прогледати кроз прсте“, јер им је његова нова миротворна позиција драгоценија од онога што он ради код куће. Које становиште је теби ближе?

Лично мислим да шансе „Борбе“ расту онолико колико се више штете Милошевићу наноси на међународном плану. Верујем да Милошевић не стоји иза овога, а према неким прилично убедљивим наговештајима због „Борбе“ ће врло брзо „падати главе“ у СПС-у. Тај обрачун међу социјалистима се дуго најављује — између експонираног ратног крила СПС (Јовић, Вучелић и то друштво) и оног крила иза кога ће као доказани макијавелиста Милошевић стати. Јер, свестан је да са даљим скидањем санкција неће тако лако ићи. Да неће добити више од овог што сада имамо, ако не убеди свет да се стварно променио. Дакле, чини ми се да је неко „увалио пушку“ Милошевићу, вероватно његова жена. Јер, ЈУЛ је савезна партија, са амбицијом од бар тридест посланика на следећим изборима, којој треба неко гласило. И да покаже своју снагу у односу на осталу „боранију“ типа „неких тамо грађанских савеза“, који су се експонирани кроз „Борбу“. Мислим да то није потекло од Милошевића, већ из нижих ешелона или од неке тако ирационалне особе, попут његове супруге. Милошевић ће покушати да извуче штету тако што ће му то послужити за обрачун у његовој сопственој партији.

А што се више туку међу собом то су слабији. И њихови покушаји да све врате на деведесету годину говоре у прилог томе. Али што би рекао наш народ, можда у сваком злу има нечег доброг. Пошто се то не може спречити, нека иде тако, испочетка.

ПРВА ПЕТОЛЕТКА ЛАЖНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Е, КАД ЈЕ ЧАУШЕСКУ УМРО...

Навршавају се ускоро две године како сте избачени из РТБ. Како видите сопствени положај?

ВОЈНОВИЋ: Укратко, делимо општу судбину новинарства у Србији. Као што знате, она није сјајна. Уски круг медија критичних према режиму чини ми се да је све мањи и несигурнији, и то захваљујући колико ауторитарном режиму, толико и сопственој немоћи. Живимо у времену потпуне депресије у опозицији. Трудим се да ме депресивно расположење не обузме. Међутим, мала је могућност за радикално критичко новинарско деловање. Чини ми се да је ово најтежи тренутак за новинарство у последњих пет година. Нарочито после оне перспективе која се за тренутак указала новинарству 1990. године.

Зашто истичете баш ову годину као значајну за журнализам? О каквој перспективи говорите?

РОКВИЋ: Да, 1990-та је била година велике наде не само за новинарство него и за друштво у целини. А кад је реч о новинарству, ту годину сматрам кључном јер је то био једини тренутак кад је новинарство имало шансу да постане слободно у Београду. Чују се многа вајкања како је до 87, 88, ишло све како треба, а онда се десила катаклизма и забрањена је слободна јавна реч. Никако се с тим не слажем. Ноторна је ствар да је пре тога постојала потпуна једнопартијска контрола, а од 91. такође једнопартијска контрола, кад је реч о великим медијима. Деведесета година је била интеррегнум између времена које и симболично означавају Чаушескуова смрт и избори у децембру исте године. Тих годину дана новинарство је имало шансу да се избори за своју слободу. Подвлачим да говорим са о великим медијима, о великим редакцијама. Нажалост, видело се да се то отимање слободе дешавало само у изолованим тачкама, у мањим, радикалнијим групама појединих редакција. Међутим, велика већина новинара у свим медијима чекала је да се и потврди, од власти или не знам кога, да је дошла демократија, да је друштво слободно — да би они могли отворено писати. Пошто нису урадили оно што су могли и морали, стара власт се повратила, „дошла к себи“, само у новој одори. Е, сада, може ли се сва кривица сваљивати само на Милошевића и његову партију. У некој будућој анализи биће постављено питање корумпираности тзв. средњег слоја и његове неспособности да се одупре обновљеном ауторитаризму, а бојим се да ће при врху те одговорности бити новинари.

И, добро, шта је била ваша основна идеја у „Времену радозналости“?

Б. В.: Са првим наговештајима плурализације друштвеног живота у пролеће 89. године отпочели смо са емитовањем критичких анкета. Позивали смо у програм личности до тада забрањене, или још увек непожељне у тзв. званичним медијима. Наша основна идеја у то време била је да омогућимо да се чује критички глас демократске јавности која је тек настајала. Први пут после толико деценија указала се могућност да као новинари радимо слободно и да се боримо за оно што смо сматрали новинарским професионализмом. Са том идејом успели смо да опстанемо на програму све до 6. априла 1992. године.

Ускоро се навршавају две године од велике чистке политички неподобних у РТС-у. Драгутин Роквић и Ђура Војновић били су међу онима којима су, 11. јануара 1993. портири саопштили да за њих више нема места у РТБ. Новинари су „Времена радозналости“, некадашњег критичког магазина Првог програма Радио Београда. Априла 1992. емисија је укинута, редакција расформирана, а Војновић и Роквић суспендовани. Забрањен им је новинарски рад због тога што су правили „опозиционе емисије“ и „страначке трибине“.

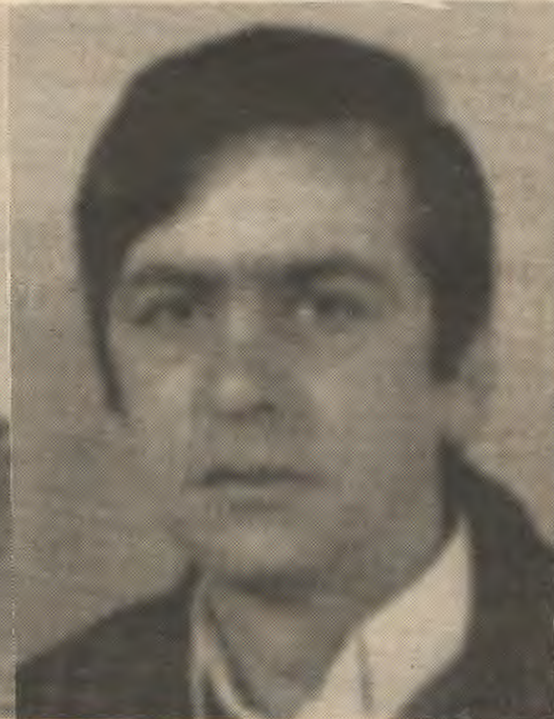
Крајем маја 1992. тачно стотину сарадника ове емисије, најугледнијих имена јавног живота — академника, професора универзитета, страначких првака, књижевника — упутило је петицију Милораду Вучелићу да се укину суспензије Роквићу и Војновићу и да се на програм врати аутентично „Време радозналости“, а не његов сурогат. Петицију је тада у интегралном облику објавила једино „Српска реч“.

Војновић и Роквић сада раде као магационери. Можда није најважније, али додајмо и ово: Војновић је дипломирао филозофију, а Роквић шпански језик и књижевност.

Разговарала: Јелена ЛЕНГОЛД

Драгутин РОКВИЋ

Ђуро ВОЈНОВИЋ

Расформиране су и многе друге редакције, чак читави програми, и избачене многе ваше колеге. Откуд толика жестина репресије у РТС-у?

РОКВИЋ: Из једноставног разлога што су у земљи у којој свега три одсто становништва чита новине, телевизија, пре свега, па онда и радио, били кључни медији и основна полуга СПС-а у освајању и учвршћивању власти. Према томе, послушност је морала бити потпуна

или није било места за оне који су се супротстављали. Методи су били различити: укидање емисија, маргинализација непослушних новинара и, на крају, слање на „принудне одморе“. Истовремено су примани други људи, тако да је потпуно измењена крвна слика у РТБ, бар на оним местима које је СПС сматрао кључним. Остали су, наравно, неки добри новинари, али потпуно маргинализовани.

ВОЈНОВИЋ: Много тога јавности је познато, али права мера осиноности СПС-а у РТБ може

се видети из неких мање познатих примера репресије у Радио-Београду. Под правом полицијског опсадом РТБ се нашао у време деветомартовских догађаја 91. године и свих других опозиционих митинга. Униформисана лица у пуној ратној опреми, под шлемом и панциром, са аутоматском пушком, могла су се сваки час срести у ходницима Радија. У кризним данима, њихов бивак се налазио у Клубу Радио-Београда, где су чекали „спремни на акцију“. Пред 9. марта 92. улазак у зграду је дозвољен само до девет часова, а излазак тек после 16. Забрањено је кретање ходницима Радио-Београда. Дају се упутства „како поступити у случају да дође до напада на зграду“.

Колико је познато, суд је вас и више колега вратио на посао. Одлука није спроведена?

РОКВИЋ: Кад би ово била правна држава, онда се Вучелић не би ни усудио да шаље на принудне одморе и избацује људе из РТБ. Међутим, знају да у оваквој држави не морају поштовати ни одлуке сопственог суда. Дакле, судија, због угледа сопствене професије, према приложеним фактима, доноси пресуду у корист избачених, пресуда се не извршава, онда следи жалба РТС-а, из неких формалних разлога, следећој судској инстанци, која опет доноси пресуду у корист новинара, и тако редом... вероватно док се не изређају све инстанце. Јасно је једно, док је ове власти повратка избаченим новинарима у РТС нема.

Био је необичан ваш протест, остали сте три дана и ноћи у згради Радија после одлуке о слању на принудне одморе?

РОКВИЋ: Што се нас самих тиче, било је веома забавно та три дана. То је било само скретање пажње јавности на нешто што је много озбиљније од одбране радног права појединца. Знате, у земљи где су стотине хиљада незапослених стварно је свеједно да ли ће још стотинак људи отићи на принудне одморе. Овде се радило о много важнијој ствари. Наше новинарско место, наша емисија била је трибина демократске јавности. Слободномислићем, интелектуалном и демократском Београду укинута је трибина, предајник од 1000 KW снаге. Према томе, ми смо овим хтели само да упозоримо на заједничку опасност, а никако да бранимо лоше плаћено радно место. И још нешто, да покажемо да нас не обавезује, ни морални ни професионално, одлука једнопартијске државе која ни сопствене законе не поштује. Да има много ситних али духовитих начина да се изрази протест и анимира јавно мњење.

ОПТИМИСТИЧКО НОВИНАРСТВО

Када се говори о садашњем тренутку нашег новинарства, обично се полази од поделе на државне и независне медије. Је ли то најбитније одлука данашњег тренутка?

ВОЈНОВИЋ: Чини ми се да је подела медија на државне и независне део једног распрострањеног, еуфемистичког говора о владајућем поретку. Полази се од погрешне претпоставке да је код нас ипак створен какав-такав парламентаризам, па се закључује да је пред њим мање-више сигуран пут еволутивног развоја. Уверен сам да то није тачно. Много пута до сада, овај режим је доказао да није способан да мења своју ауторитарну природу. Наши „државни“ медији, као и они тзв. комерцијални, у режији СПС-а, или тзв. владини или провладини — нису ништа друго него гласила старе партије на власти. Само, њихова функција је до извесне мере издиференцирана у складу са тренутним захтевима режима.

Судбина оно мало медија критичких према власти — медија који, у најбољем случају, теже независности — зависи у пуној мери, такође, од милости или немилости овог истог режима. Он може да бира хоће ли само „притиснути“ или ће их сасвим променити или укинути. То се и ових дана потврђује на примеру Борбе и НИН-а. На страху од потпуног укидања или промене уређивачке политике почива један део самоконтроле малобројних медија критичког

усмерења. Због тога они не могу бити у правом смислу независни. С правом је речено да су стрпани у својеврсни информативни гето и тако лишени моћи да на политичке прилике битније утичу. Како се онда може говорити о гету слободе? Веома је опасно ако илузију слободе замењујемо за стварну слободу. Уосталом, није ли СПС, да би створио још један привид, у ових годину дана формирао туђе формално независних медија. По њима, и Споменка Јовић може бити независни новинар, а Марија Милошевић независни уредник.

Могу ли се, ипак, све уређивачке политике свести на ова два облика о којима говорите? Има ли ту места за „играче“?

ВОЈНОВИЋ: То је основна подела, мада она има своје варијације. Некој врсти „демократске“ апологетике постојећег тежи, на пример, Компанија Политика, иако део њених листова припада непосредно пропагандистичком клубу владајуће политике. Најчистији представник ове „просветљене“ апологетике актуелног политичког система — наравно, не и сваког погледом СПС-а — била је у већем делу 1994. године ТВ Политика. Изгледа ми да је главни задатак овог медија био у томе да и оно мало преостало критичког новинарства опсори привидно легитимним средствима само професије. Они су то покушали на посебно агресиван начин од фебруара или марта ове године, ношени таласом званичног оптимизма због заустављене хиперинфлације и поспешујући и сами ре-

Овај интервју је из техничких разлога морао бити раније направљен, пре судског процеса против Студија Б, пре државног удара против „Борбе“, када је постојала само тужба против овог листа и притисак на НИН. Није било ни захтева да се укину директни ТВ преноси скупштинских заседања. Ко је могао знати да се реално толико жури и да ће нам за само месец дана запрети потпуни информативни иран.

Забранили су чак и Биџића на ТВ „Политици“, а се и Миловићу Илићу Минимансу указала прилика да узхвати последњи „дисидентски“ воз. Слична могућност пружа се ових дана и једном Хаци Драгани Антићу. СПС — у заиста гори под ногама.

жимску бајку о Аврамовићевом финансијском чуду. Сећам се да је пројекат овог оптимистичког новинарства пропагиран са идејом највеће медијске објективности. Оно би наводно било једнако дистанцирано како према режиму, тако и према опозицији. Нажалост, лишено стварне критичности према режиму, тобожње објективно новинарство је своју негативну енергију обично исцрпљивало у посредном ружењу опозиције због њених стварних или измишљених порока. Као што је то било поводом афере са подизањем улога из Дафимент банке. Међутим, ова се телевизија строго вазила да случајно не упрља несумњиве и главне кривце — „нашег најутицајнијег“ банкара и „здраво једро“ СПС кадрова. Они су своју „непрестраност“ показивали и свим оним изразима „мале пажње“ према председничковој супрузи и партији коју она води. То новинарство је у „балансирању“ видело суштину професије.

Наравно, преостају медији који се боре за независност од режима. Они сада једини бране част новинарства. Зовем их критичким радије него независним, зато што инстинкска независност у ауторитарном поретку није могућа.

Звали их критичким или независним, притисак на њих се повећава ових дана...

РОКВИЋ: То је тема о којој се много говори. Међутим, морам да се одредим према оном што се дешава у Студију Б, јер за мене, као новинара, остаје једна ствар несумњива: оно што је било и видљиво у програму — рад Лиле Радоњић, Зорана Остојића, Марка Јанко-

вића, Оље Бећковић и других њихових млађих колега представља пример радикалног критичког говора. Како каже Лила Радоњић — нисам навијала за опозицију, ја сам опозиција.

ВОЈНОВИЋ: Чињеница је да су ови новинари носили Студио Б. Сећам се оне ноћи 10. марта 91. године, био сам са студентима на сваком месту, скандирали су име Студија Б. Али, и да није тога, мислим да су свој посао урадили на најбољи начин. Сетимо се само како је Студио Б позивао на први митинг опозиције.

РАЗБИЈАЊЕ КРИВОГ ОГЛЕДАЛА

Многи уредници који су учествовали у сменивању „неподобних“ и сами су отишли са тих места. Може ли се то десити и садашњој гаритури?

РОКВИЋ: Свакако. Једна од Милошевићевих техника од почетка јесте и стално мењање гарнитура и појединаца, попут папирних марица. Тако је било и на Телевизији и на Радију. Ко би се више сећао Момира Бркића да се он удворички не јавља ових дана у новинама бранећи Милошевића. Или, на пример, још „важнији човек“, Михаило Марковић, показао је посебно интересовање за емисију „Време радозналости“, а ни њему ових дана не цветја руже. Шта тек рећи о непосредним извршиоцима, малим егзекуторима, попут Петра Жебељена или Михајла Тошића, који, после ко зна колико година уредниковања, први пут у животу добија новинарске задатке.

Ви сами тренутно се не бавите новинарством...

ВОЈНОВИЋ: Не бавимо се, али пратимо све оно што се дешава у новинарству. Код нас је стављена у страну најбитнија опозициона тема — промена владајућег политичког поретка. А ја не знам јачу тему од ове. Све друге теме постају ми у пуној мери смислене само у том контексту. Како да припомажем „еволуцију“ режима који нити хоће, нити је способен да се мења? Уосталом, не бих да кварим оно око чега сам се као новинар трудио последњих година. Пре 89—90. године мој „фах“ у Образовном програму Радија била је књижевност. Био сам, као и већина мојих колега из „Времена радозналости“, нека врста културног аниматора. Новинарство које је нас интересовало тада није било могуће, а и сада му је простор страховито сужен.

А магацин?...

РОКВИЋ: Магацин је само епизода, коју здраву и спортски прихватам, јер сам је потпуно добровољно изабрао као најмање лоше решење. А и многе ствари из магацина јасније изгледају...

Шта чинити?

ВОЈНОВИЋ: Знам да ће опозиционе странке морати да следе логику сопственог деловања и да воде рачуна о реалности својих интереса. Али, та реалност не своди се само на данашњи дан. Могу да говорим једино као грађанин и новинар, и чини ми се да сада поново треба стварати услове да се тема корените демократске промене бар укаже на видико. До тада ће нам се и све друге битне теме појављивати у кривом светлу или из немогућих углова. У постојећим приликама, ни оно што је аутентично државотворно и национално, ни оно што је аутентично грађанско и либерално — не могу наћи пут за своје разрешавање. Овако, и ми мо воље опозиције и потенцијалне демократске јавности, режим непрестано производи ефекат кривога огледала, пред којим сви стојимо.

КО ЈЕ КО У ПАЛАТИ ПРАВДЕ

СУДИЈЕ ОДЛАЗЕ, МИЦЕ ОСТАЈУ

Сваки десети судија у Београду склон је корупцији, и нечасно врши судијску дужност! Овај закључак потврђује и Братимир Точанац, председник београдског Окружног суда, који у изјави једном дневном листу, дословно, каже: „Одговорно тврдим да 90 одсто судија савесно и часно обавља свој посао...”

Ако у поштење сваког десетог судије сумња први човек београдског правосуђа, онда ствари, вероватно, стоје још горе него што је спреман да их потврди и председник највећег окружног суда у земљи.

А да риба смрди од главе, потврђује и случај господина Братимира Точанца.

НАМЕШТАЈ И НИВОН

Када је пре неколико месеци Народна скупштина Србије именовала судију Точанца за председника Окружног суда, његов избор изазвао је буру. Од 93 делиоца правде, колико их је било у 1993. години у београдском Окружном суду, само четворо судија гласало је да се Народној скупштини Србије предложи да судија Точанац буде изабран за њиховог председника. Остали су дали глас другим, искуснијим судијама.

Са доласком Братимира Точанца за председника, у Окружни суд је, из Другог општинског суда, чији је г. Точанац био дотадашњи председник, дошло и 15 судија, што се не памти од када постоји овај суд.

Чим је ушао у кабинет, г. Точанац је одлучио да га опреми новим намештајем, као да је реч о канцеларији Карингтонових. Ту је и вештачко цвеће, луксузан намештај, тепих, гарнитуре за јело и разоноду.

Да председников кабинет не би поганили грађани који долазе по правду, председник је одлучио да не прима странке, већ је то препустио својим заменицима — да се они, у свом кабинету, носе са грађанима који се жале на неефикасност, на корумпираност и криминал делилаца правде.

Поверење власти (да и без поверења судија Окружног суда буде изабран за првог човека највећег окружног суда у земљи), судија Точанац је стекао руководећи радом Другог општинског суда у Београду. Распадом Савеза комуниста Југославије, а касније и СФРЈ, сву државну и партијску имовину судија Точанац је

Личности и дела председника београдског Окружног, Четвртог и Првог општинског суда

Пише: Милован БРКИЋ

укњижио као власништво Социјалистичке партије Србије.

Замољен да коментарише примедбе које се износе на његов рад, судија Точанац упутио је потписаном новинару 6. јануара писмо, у коме све оптужбе на свој рачун одлучно одбацује.

„Пре свега Ваши наводи о разлозима мог избора за председника Окружног суда у Београду су изнети на седници Народне скупштине Србије па је та 'песма већ певана', а Ви вршите плагијат”, поручује судија Точанац.

Занимљиви су и други наводи у писму овог судије.

„Не знам откуда Вам податак да су 'позната шенлучења' моја по саветовањима, али Вас уверавам да сам у задњих пет година само два пута био на саветовању и то као председник Окружног суда у Београду, па су апсурдне тврдње везане за мој однос са означеном судијом Привредног суда... Иста ситуација важи и за колегиницу која ради у писарници Окружног суда”, тврди Точанац.

Он одлучно демантује тврдње да је познат по својим шенлучењима на саветовањима. Признаје да је као и председник суда (за пет месеци) само два пута био на „саветовањима” судија.

Упитана да ли судију Точанца после радног времена вози својим аутом кући, службеница Биљана из истражне писарнице не одриче: „Тачно је да га често возим кући с посла. То је моје право са ким ћу да се дружим после радног времена. А да знате, и друге жене га возе и за време, а и после радног времена,” категорична је црнокоса службеница.

Судија Точанац оповргава и оптужбе да је његова канцеларија копија кабинета Карингтонових.

„При куповини намештаја није купљена гарнитура за јело и разоноду, већ је купљена опрема која одговара нивоу институције у којој ја радим, а да ли је она луксузна или не, то је наравно ствар оцене сваког појединца, и вероватно зависи од његовог нивоа оцене оваквих чињеница. Чуди ме да нисте ставили примедбу на опрему која је купљена за дактилобиро и опрему писарнице...”, закључује судија Точанац, у писму које цитирамо без лекторисања.

КО ШЕФУЈЕ У ЧЕТВРТОМ ОПШТИНСКОМ СУДУ?

Да црнооке службенице и дактилографкиње кроје судбину београдског правосуђа, потврђује и случај дактилографкиње Милице, зване Мица, из Четвртог општинског суда на Новом Београду. Пре две године председнику овог суда Николи Латиновићу умрла је супруга. Две недеље касније судија се иселио из свог стана, остављајући га пунолетној деци. Господин Латиновић је, у међувремену, дактилографкињи Мици доделио стан од 90 квадрата „на чување”, и заједно се у њега уселио са Мицом, да у њему проведу остатак живота. Од тада судом руководи дактилографкиња Мица, невенчана председникова жена: она одлучује ко ће, и када на годишњи одмор, коме судији треба доделити или одузети предмет. Она је Бог и батина.

„Нисам у животу видела простије жене, толико жељне да руководи. Стидим се што сам судија, када ми дактилографкиња дође у кабинет и тражи како да пресудим,” каже једна од искуснијих судија Четвртог општинског суда у Београду, којој име, из разумљивих разлога не помињемо.

Судија Никола Латиновић је себи створио статус свемоћног човека, јер је јавно терао за послене у свом суду да се учлане у СПС. Данас је он један од најопаснијих криминалаца у правосуђу. У земунској кафани „Венеција”, где се ди и пије о трошку предузећа „Централ”, судија Латиновић утврђује тарифе: за брзопотезна исељења из стана, или за избегавање извршења судских пресуда...

Ко се замери дактилографкињи Мици, одмах добије десет одсто мање од плате. Уместо често пијаног судије Николе Латиновића, странке прима Мица.

Први општински суд у Београду је највећи општински суд у земљи. Више од две године овај суд нема председника. Решењем председника Окружног суда у Београду, за вршиоца дужности председника пре две године постављен је судија Окружног суда **Драгољуб Јанковић**. Господин Јанковић је, без дана стажа у општинском суду, изабран својевремено за окружног судију, и радио је у Већу за управне спорове.

МИЛОСРДНИ ПРЕДСЕДНИК

„Господин Јанковић се тако добро сналази у улози председника суда, да странке прима искључиво његов заменик судија **Слободан Протић**. На писмене притужбе грађана одговара Јанковићева секретар гарнитуре, коју сачињавају секретарица, секретар суда, три стручна сарадника, шеф писарнице и два дактилографа...”, објашњава председниковање г. Јанковића један његов судија.

Колико је пара зарадио г. Јанковић на дужности председника суда?

Када је прошле године судија **Новица Пековић** (познат по наплаћивању својих услуга) изабран за судију Окружног суда у Београду, Јанковић је почео да председава „кривичним већем” (већем састављеним од тројице судија) које одлучује о продужењу притвора окривљеним лицима. За само неколико месеци, колико потписује решења, Јанковић је из притвора пустио 73 притвореника! Од тада, примећује се, носи скупа одела, а зна се да су неки од пуштених и власници бутика кравата, продавница ципела и кошуља. Прошле године судија Јанковић је купио и два мерцедеса, која су у дворишту његове таште у Барајеву, а да се Власи не сете, председник се вози у „реноу 4”.

Судија Јанковић води буран приватан живот. Његова миљеница је судија **Ана Поповић**, која суди у одељењу за радне спорове. Њена мајка **Мирослава Поповић** је судија у Окружном суду, а док је судила у Првом општинском, редовно је осуђивала судију Драгољуба Јанковића да на име алиментације плаћа високе износе свом малолетном детету. Сада г. Јанковић покушава да јој се освети и судија Ана Поповић не излази из његовог кабинета.

СУДИЈСКА ДОВИТЉИВОСТ

Непотизам у београдском правосудју поприлично је застрашујуће размере. Син јавног тужиоца Петог општинског јавног тужиоца господина Томића, судија је у Петом општинском суду.

Одласком искусних судија из београдског правосудја, за јавне тужиоце и судије изабрани су млади правници, углавном синови и кћери са јаким везама у владајућој партији. Без правничког знања, и без талента за вршење овог одговорног позива, ови млади људи данас харају београдским, а и српским правосудјем. Послушни, и унизни, оптужују и пресудују како им се, из неке, председничке канцеларије издирира.

Режим све чини да и оно мало искусних судија отера из правосудја. Судија **Зоран Савић** је тек пре месец дана добио решење за стан, а његов колега, један међу најбољима у Палати правде, судија **Слободан Ђук** из Првог општинског суда, још нема трајно решење стана.

Млада судија Ана Поповић ових дана је „на дневном реду” и адвоката, који се спремају да упуте петицију министру правде, и да затраже њен опозив. Уз заштиту (и загрљај) в.д. пред-

седника Јанковића, судија Ана Поповић, која пресудује по тужбама у радним споровима људима који добију отказ, рочишта не заказује по неколико месеци а и када пресуди, онда треба дочекати њену одлуку и „записмено”.

„Прошле године, у мају, судија Ана Поповић закључила је расправу у мом предмету, у коме сам тражила поништај одлуке Конфекције „Беко”, којом ми је уручен отказ. Уместо пресуде, после три месеца судија Поповић шаље ми решење којим одређује да ме прегледа лекар вештак, и утврди да ли сам била нормална! Ни до данас пресуда није донета. Верујем да јој из „Бека” доносе одела, да би ме она понизила. Не могу да схватим да тако млад човек неког жели да убије, као што она покушава то мени да уради”, каже Марија Симић, бивша радница „Бека”, која ће за неколико месеци напунити 60 година живота.

Да би се додворили режиму, младе судије из београдског правосудја имају оригиналан приступ свом послу. У споровима у којима морају да стану на страну грађанина, судије „заборављају” да потпишу записник о већању, и виши суд им пресуде укида. Они на тај начин дају свој велики допринос правној несигурности грађана, заштити режима.

МУЦАВИ НЕПОТИЗМ

Ипак, треба издвојити имена судије **Николе Китаровића**, из Првог, и **Маје Тодоровић** из Другог општинског суда у Београду, који су својим пресудама показали да се може часно пресудивати. Судија Китаровић је неколико стотина радника МУП-а Србије, отпуштене раднике РТС-а и многе друге прогнанике, на посао враћао издавањем привремених мера, иако често виши суд није желео да га у тој часној намери подржи.

„Ја се вас уопште не плашим. Пишите о мени шта хоћете”, набуство одговара судија Ана Поповић, сигурна да ће в.д. председника да је заштити у свом кабинету.

Њена колегиница, **Слађана Бојовић**, упитана да прокоментарише идиљу њене колегинице Ане и председника суда, демантује те гласне приче.

„Као Анина најбоља другарица одговорно тврдим да Ана није љубавница судије Јанковића. Пресудује по закону, и све приче да прима мито нису тачне. Блиске смо другарице и могу вам то одговорно потврдити, да је у њеном случају реч о неоснованим оптужбама”, каже судија Слађана Бојовић.

Групи свих делилаца правде треба, неизоставно, додати и име Симише Симића, првог заменика Првог општинског јавног тужиоца у Београду. Господин Симиша је син **Драгише Симића**, некадашњег јавног тужиоца Србије. Господин Симић је у „случају Шешел” одузео предмет свом колеги **Драгану Лопушини**, и г. Шешела „привео закону”. Овај муцави правник који једва изговори у судници и простопрширену реченицу, без стида потписује сваку оптужницу ако се то од њега, са највишег места очекује.

Татине и мамине кћери, којима је звање судије или тужиоца, само ствар друштвеног престижа, до те мере су својим нерадом угрозили функционисање правног система, да је питање дана када ће се београдско судство распасти.

Ових дана, из Палате правде, у адвоката ће отићи још једна група (преостала) искусних судија и тужилаца. Њихова места заузеће надобудни татини и мамини синови, и онда више немамо чему да се надамо.

РЕАГОВАЊА

М. М. ЉУБИ И УБИЈА

У прошлом броју „Српске речи”, у тексту „Пет лаких комада” поменуто је и име госпођице Марије Милошевић, ћерке Председника Републике Србије и руског академика Мирјане Марковић.

Одмах по изласку листа на тржиште, госпођица Марија, увређена због помињања њеног имена и дела, организовала акцију одмазде према потписаном новинару. Исте вечери када је изашао број „Српске речи”, четворица непознатих момака из вечери у вече траже аутора текста у згради где овај станује, куцајући на врата свих станара, тражећи да им они покажу стан у коме новинар живи.

Упознати са намером непознатих посетилаца, органи гоњења су, идући за њиховим трагом, дошли до организатора: председнице ћерке.

Није то први случај да председникова ћерка, незадовољна нечијим понашањем, прибегава да своје пријатеље напуца на своје непријатеље и да затражи њихово смакнуће. Тако је свом бившем мужу од кога се и судски развела, подметнула бомбу испод аутомобила, који је одлетео у ваздух. Срећом, без њеног мужа, који је још увек жив.

Снажну подршку у њеним честим обрачунама госпођици Марији пружа и МУП Србије. Прво је то чинио секретар СУП-а Београда **Радомир Марковић**, данас је помаже **Радован Стојичић**, заменик министра унутрашњих послова, који своје специјалце ставља на услугу председниковој кћерки, ради њених личних обрачуна.

Не замерајте се, дакле, председниковој кћерки. Она може и да убије. Без милости.

(М. Б.)

ИНЂИЈА: НАКОН ПУЧА, СОЦИЈАЛИСТИ ПОНОВО ГОСПОДАРИ ЖИВОТА И СМРТИ

ПРОДАЈ СВЕ И БЕЖИ

Пре непуне две године на изборима за локалну управу у општини Инђија победила је опозиција. Социјалистичких одборника у СО Инђија било је 17, а СРС, СПО, СДП и Група грађана заједно су имали 19 одборника. Коалиционим договором ових странака, опозиција је дошла на власт у овој општини.

Коалиција је успешно функционисала до пре два месеца када су социјалисти, одлуком Владе Републике Србије, направили пуч и завели ванредну управу.

До дана данашњег никоме у Инђији није јасно зашто је то учињено. Наравно, разлог је жалба групе одборника СПС, незадовољних радом својих колега из опозиције. Званично није саопштено ништа: ни која група одборника се жалила, ни зашто се жалила, ни коме. Али, упалило је. На дан завођења ванредне управе, у СО дошло је њих 13 на челу са Аницом Козбашић, народним послаником у Скупштини Србије и председнику општине Драгану Димићу (СРС) уручили наредбу да се удаљи са свог радног места. СПС више није могла да подноси успехе ове коалиционе власти.

Опозициона коалиција функционисала је доста добро и једина је власт, од рата на овамо, која је иза себе оставила нешто вредно. За ове две године Инђија је препорођена и постала је прави град. Центар града, некада мрачан, прљав и у блату, сређен је по угледу на Кнез Михаилову улицу у Београду. Завршена је и спортска хала коју су грађани чекали 50 година, саграђен тржни центар, функционисале су све виталне функције града.

Од када је на власт дошла принудна управа, прича Раде Блануша, економиста по занимању, иначе члан Извршног одбора СО ИСПРЕД СПО, Инђија живи у мраку, без грејања и воде. Спортски клубови су пред затварањем и тако изгледају њихови „успеси“.

„У управу прихода“, наставља Блануша, „довели су извесну Милену Кресојевић, која је ангажовала 50 снажних људи задужених да по Инђији и околним селима пописују и плене имовину приватницима и сељацима.“

Сељаци за порез нуде кукуруз, али то порезницима не одговара. Они им пописују фрижидере, замрзиваче, телевизоре и видео-технику. Села око Инђије су нам у јадном стању. Сељаци секу дрвеће у сопственом дворишту да би се огрејали. Улог за једно јутро земље је између 500 и 700 динара, а приход од тог истог јутра земље је од 300-400 динара, тако да је сељак унапред осуђен да губи. Ускоро ће замрети производња хране. У Инђији влада хронична нестација млека и уља.“

„Приватни сектор“, каже Ђорђе Кљештановић (приватник и донедавно члан ИО у СО, који је носио развој Инђије) „доведен је најновијим мерама принудне власти у тежку ситуацију. Инђија је, са преко 2000 регистрованих приватних

Влада Србије увела је ванредну управу у општини Инђија, где је на власт била опозиција. Ништа се о томе не зна, ни како ни зашто. Сада је све у реду: сељацима се покупује имовина, бања у Сланкамену неслућен је извор богаћења а и магистрира се по кратком поступку.

Пише: Благница М. СТОЈАНОВИЋ

радњи, била највећи центар мале привреде у Југославији, а сада, само у последњих годину дана затворено је више од 600 радњи и предузећа. Чак и у те радње свраћају утеривачи пореза да плене основна средства-стругове, пресе, а не избегавају ни некретнине, ни аутомобиле.

СВОЈИНСКА ТРАНСФОРМАЦИЈА

Уведени смо у рестрикцију струје од 12-16 часова, а самим тим немамо ни воде, ни грејања. Приватници без струје не могу да раде, а порез мора да плати, па ви гледајте шта ћете.“

Државне, односно друштвене фирме налазе се на рубу пропасти. „Агроунија“, са 1200 запослених и 10 хектара по запосленом земље, тотално је крахирала, па су и ту уведене принудне мере, СПС је на место принудног управника довео Тому Анђелковића, одборника СПС-а у СО Инђија, али ништа боље није кренуло: радници плате не добијају више од 6 месеци и више се ништа не ради.

„Бруно“, металска индустрија, са 250 запослених налази се пред затварањем, „Јувитана“, са 200 запослених радника, је затворена, циглана „Бранко Бајић“, 100 запослених, која је имала изванредну производњу и која није могла да уради све поруџбине — стала је са радом, „Укус“-трговинска фирма, са 800 запослених који имају просечна примања од 40 динара, са-

да распродаје своју имовину, „Трикопред“ — трикотажна индустрија — „продај“ је директору Крстићу и сада то више није „Трикопред“ већ „Интекс“. Отпуштено је 250 радника са дугогодишњим радним стажом и о њима нико не води рачуна. Све је срачунато да се друштвени сектор што више упропасти да би га неко што јефтине купео, закључује Ђорђе Кљештановић.

БАЊА-СТРИКОВИЋЕВ РАЈ

Кад пропаде привреда, онда пропадају и службе које се из тог извора финансирају. Здравство је пред колапсом, школство такође. Лекова има само за новац у приватним апотекама, а породилиште које је савремено и не тако давно саграђено-затворено. Да ли због пада natalитета или због недостатка средстава, свеједно је.

Бања у Сланкамену је пуна рањеника о којима нико не води рачуна, а у самом Заводу за посттрауматска стања „Др Боривоје Ђатић“ дешавају се многе незаконите радње.

У овој болници у којој се на лечењу налази око 200 углавном слабо покретних болесника (рањеника претежно), већ две године не постоји никаква евиденција о уласку лекова и санитарског материјала које су слали појединци и хуманитарне организације. Петар Бјелац, економиста са 38 година радног стажа у струци, а који је био одговоран за финансијска и економска питања, покушао је јавности да укаже на те неправилности, октобра 1993. године и практично је остао без посла. Иако се налазио на једном од најодговорнијих места у болници — мимо њега дешавале су се многе ствари. Премда прописи строго налажу да се сви застарели лекови комисијски (три члана) расходују — то је за ову болницу чинио апотекар — сам, и то без сачињавања икаквог записника са којим би финансијска служба била упозната.

Након посете др Војислава Шешеља овом заводу, 19. августа 1993, и његове изјаве да српске рањенике могу да лече само Срби, директор Завода Славиша Јанковић извршио је етничко чишћење и протерао сво медицинско особље хрватског порекла, иако пацијенти нису имали никаквих примедби на професионалан и људски однос тих људи према њима. Петар Бјелац је јавно обелоданио да је списак неподобних правно лично директор Јанковић и

ПЕТАР БЈЕЛАЈАЦ И МИЛАН АЦИЋ:
склоњени због дугог језика

тада су на њега почели да пљуште ударци са свих страна.

„Листа злоупотреба које је направио директор Завода Славиша Јанковић,“ каже Петар Бјелац, „дуга је Мимо закона је откупио кадровски стан, а о уговорима које је потписао на штету завода и да не говорим.

Иако су многи били заинтересовани за изнајмљивање болничке капеле, Јанковић је са приватником из Батајнице, Петром Мишевићем склопио уговор о закупу овог простора за само 200 немачких марака (противвредност у динарима), од којих ништа није уплаћено.

Зато што сам се успротивио његовим нечасним радњама, наставља Петар Бјелац, Јанковић ми је прво ускратио право потписивања докумената, а потом сам добио и отказ.

Председник Управног одбора Завода је бивши посланик СПС-а др Јован Стриковић, а ту је и садашњи посланик Аница Козбашић, који без обзира на своје остале функције имају плате и од Завода. „Од 10 долазака месечно, он 9 пута није ни свраћао у болницу, нити се сусрео са болесницима. Дође, поприча са Јанковићем, попије кафицу, узме хонорар и оде. По Стриковићевом наговору Јанковић је уписао магистратуру, а ментор му је био сам Стриковић. Мало затим, господину магистру Стриковић је постао и кум.“

Др Јанковић је био поштен човек све док хуманитарна помоћ није почела да пристиже у Завод.

„Сваког месеца у Завод је стизало 30 тона нафте на име помоћи за лечење избеглица. Од октобра '93. па до јуна ове године, базен за рехабилитацију није радио, јер како директор каже „нема нафте“. Дневно се пере око 1000 чаршафа, будући да су то све тешки рањеници, а радници чаршаве перу у хладној води. Па сад видите колико је све то стерилно.

Нафта је, на миг директора Јанковића, завршавала у „Агроунији“, а онда ко зна где.

Одлуком Синода Српске православне цркве нашем Заводу је поклоњен нов рендген-апарат вредан око 250.000 долара и тај апарат до дана данашњег стоји у ходнику. Вероватно чека да га неко „склони“, као што су нестали специјални кревети, инвалидска колица, бежични телефони...

Ја сам сигуран у све ово што сам навео, а сведоци су многобројни запослени у Заводу. Ако у овој држави има права и правде, спор са Заводом ћу сигурно добити. Ипак, гледајући све ово што се у последње две године десило, верујте ми, нисам оптимиста, да сам 20 година млађи, продао бих све што имам и отишао одавде“, каже разочарани Петар Бјелац.

ВРЕМЕ КАПЛАРА

Ни школству ни култури у Инђији не цветају руже, јер Социјалистичка партија Србије чисти неподобне, углавном стручне и способне људе. Најновији случај, који је усталасао Инђију, било

је изbacивање из Гимназије дугогодишње професора математике Милана Ацића.

„О свом раду јавно и самокритично каже да је обиловао пропустима и грешкама, махон административне природе. Сматрам да оне не могу да умање резултате главног посла — стање знања и васпитања“, каже професор Милан Ацић. Други кажу да сам тај посао добро урадио, а да је тако потврђују и петиције које су потписали ученици, родитељи и бивши ученици који су од директора школе Крсте Миличића захтевали да се врати на своје радно место. Власт у школама предата је малим капларима, јер како другачије назвати директора школе који после ситног сукоба око радних обавеза каже свом бившем професору, који има 32 године радног стажа: „Иди у секретаријат, узми књижицу и дођи да ми се јавиш, а ја умето тебе идем на час!“, а у одлуци коју је као директор потписао стоји да ми престаје радни однос зато што сам напустио радно место“, каже на крају професор Ацић.

Ученици у знак протеста против одлуке да се њихов професор удаљи са посла, наставили су да похађају наставу математике код професора Ацића, приватно.

Примера злоупотребе власти у Инђији, на свим нивоима, је безброј, а грађанима ништа не преостаје осим да прижељкују нове изборе и нове људе које овакви примери владавине бешчашћа не остављају хладним.

који су од директора школе Крсте Миличића захтевали да се врати на своје радно место. Власт у школама предата је малим капларима, јер како другачије назвати директора школе који после ситног сукоба око радних обавеза каже свом бившем професору, који има 32 године радног стажа: „Иди у секретаријат, узми књижицу и дођи да ми се јавиш, а ја умето тебе идем на час!“, а у одлуци коју је као директор потписао стоји да ми престаје радни однос зато што сам напустио радно место“, каже на крају професор Ацић.

Ученици у знак протеста против одлуке да се њихов професор удаљи са посла, наставили су да похађају наставу математике код професора Ацића, приватно.

Примера злоупотребе власти у Инђији, на свим нивоима, је безброј, а грађанима ништа не преостаје осим да прижељкују нове изборе и нове људе које овакви примери владавине бешчашћа не остављају хладним.

РАДИСАВ ЦЕЛИЋ АДВОКАТ — КРАЉЕВО

ЗБИРКА ОБРАЗАЦА

(ЦЕЛОКУПНО ЈУГОСЛОВЕНСКО ПРАВО У ОБРАСЦИМА)

Четврто издање

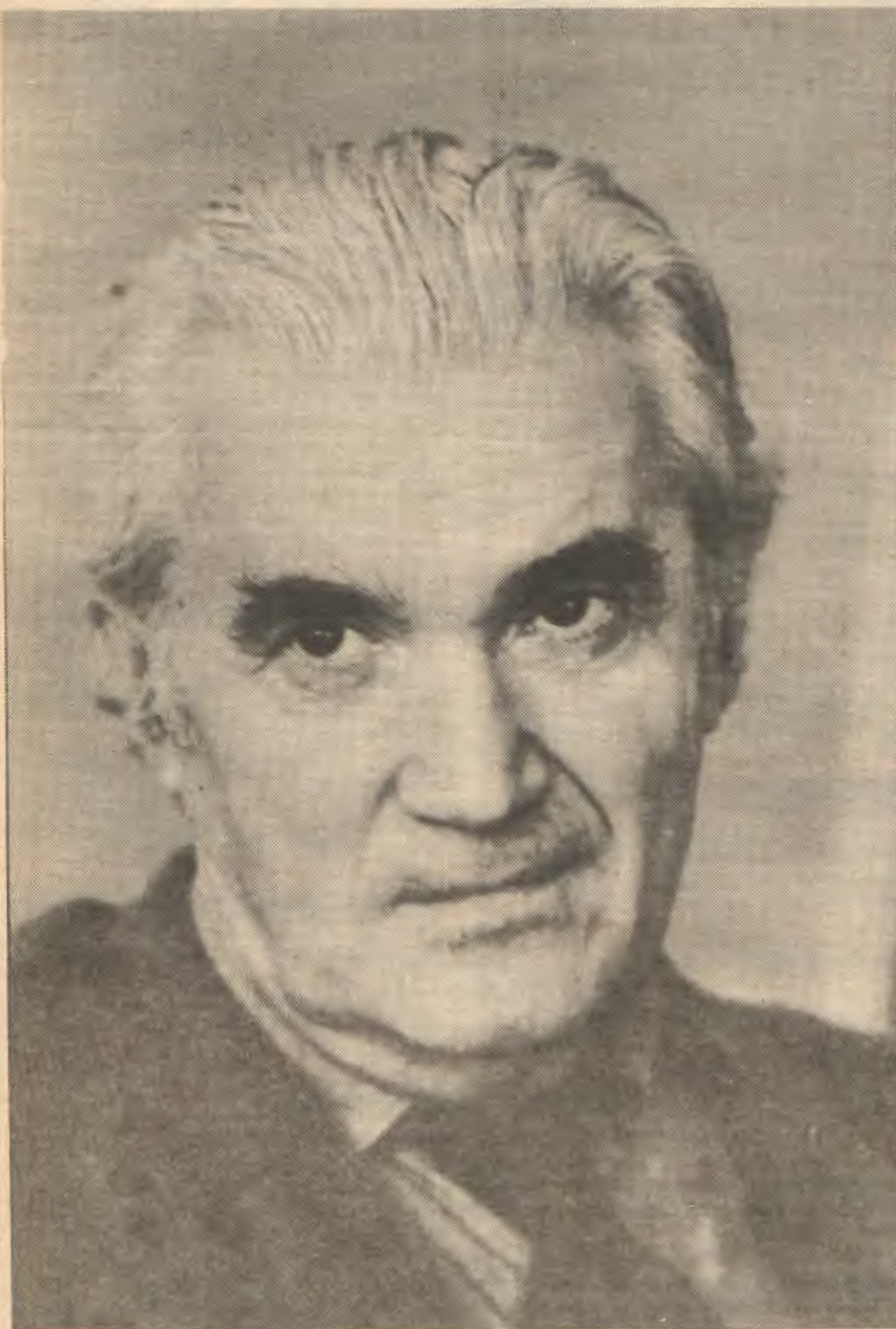
Приватне тужбе, кривичне пријаве, оптужни предлози, оптужнице, молбе за помиловање, молбе за услови отпуст, предлог за понављање кривичног поступка, предлог за домену доказа, кривична жалба, захтев за заштиту законитости, захтев за ванредно ублаживање казне, све врсте грађанских тужби, ванпарнични предлози, поднесци у извршном поступку, поднесци код управног спора, поднесци у прекршајном поступку, предлози за расправљање заоставштине, жалбе у парничном поступку, све врсте уговора, тестаменти, пуномоћја (генерална и специјална), као и све врсте припремних поднесака у грађанском и кривичном поступку.

Поруџбине слати на адресу:

РАДИСАВ ЦЕЛИЋ, ХАЈДУК ВЕЉКА 6, 36000 КРАЉЕВО
ТЕЛ. 036/21926

АКАДЕМИК НИКОЛА МИЛОШЕВИЋ, ЛИДЕР СРПСКЕ ЛИБЕРАЛНЕ СТРАНКЕ

СВАКА ЧАСТ!

Није тешко бити паметан, тешко је знати шта да се ради

Пише: Сандра ПЕТРУШИЋ

„Нема никакве сумње да ће Слободан Милошевић прихватити амерички ултиматум. Прихватио је он и границе авнојевске Хрватске када му је било припређено... Прихватиће он, разуме се, по истој логици и авнојевске границе Босне и Херцеговине, па макар у некој ближој или даљој будућности верски фанатици типа оног Шабановића, који је најпре срушио споменик Андрићу а потом и пустио воду из вишеградске бране, у тој држави водили главну реч“, речи су председника Српске либералне странке, **Николе Милошевића**, изречене још у априлу 1992. године. Ни годину дана касније његово мишљење се није мењало: „Чим је, међутим, Милошевић разабаво да ће од подршке Караџићу и Кољевићу имати много више штете него користи, окренуо је ђурак наопако и уместо на карту ратоборног национализма и националног достојанства заиграо на карту властодржачког прагматизма. Пуштајући низ воду Србе у Босни и Херцеговини Милошевић хоће да добије ако не укидање а онда бар ублажавање санкција или макар ослабљену контролу над њиховим спровођењем, како би у том случају, с обзиром на боље функционисање шверцерских канала, одгодио потпуни слом српске привреде“.

Доследан у свом виђењу Милошевићеве политике у односу на проблем Срба у БиХ, Никола Милошевић свој став не мења ни када су у питању догађаји. По њему је коначно дошао тренутак у коме је Милошевић „пустио Србе у Босни низ воду, јер је то добро за очување његове власти“. У контексту тога он се не бави расправом да ли је боље прихватити или одбити понуђене мале већ нечим, како сам каже, много важнијим — политичком одговорношћу оних који су до овакве дилеме и довели.

Јасна визија онога што ће се догодити и прецизан прорачун свега што нам се дешава Николу Милошевића сврстава у савршеног теоретичара политичке сцене. И мада квалитет и јачина његове бритке речи никада није било под сумњом, намеће се питање да ли је то довољно да би се био лидер једне политичке странке. Тачније, да ли је критика онога што нам се дешава довољна понуда неком потенцијалном бирачком телу.

Тешко да бисмо у анализама многих коментара актуелне политике могли да нађемо лични став Николе Милошевића, а још мање понуду за решење. Када описује дилему, банално названу „да ли сте за рат или мир“, то чини следећим речима: „Избор о коме је реч у најмању руку је независан. Прихватањем поменутих мапа Срби у Босни губе ни мање ни више него 13 градова и излаз на море, а оно што ће за њих у сваком случају најгоре бити свакако је то што би, уколико прихвате захтев међународне заједнице, морали да се одрекну сопствене државе, односно да се одрекну могућности да уђу у државну заједницу са Србијом. С друге стране, одбијањем поменутог решења Срби морају рачунати на даљи, дуготрајнији и неизвеснији наставак ратних операција и без сумње на даље погоршавање постојећих ионако ригорозних санкција“.

Уз ове, апсолутно тачне наводе, г. Милошевић не нуди обичном грађанину ни један показатељ како да ту дилему реши, што и није дужност ни академика, ни коментатора, али јесте лидера једне политичке странке. Уз све оградe које око себе ставља и које би могао да стави правдајући се да није играо никакву улогу у догађањима који су нас довели до овде, Никола Милошевић заборавља на чињеницу да је дужан да буде спреман да преузме власт у сваком тренутку и разреши проблеме ма ко да их је произвео. По свему судећи, он то или није у стању или калкулише са својим ставом чекајући повољнији моменат да га пласира.

КАД МИЛОШЕВИЋ ВИШЕ ГРЕШИ?

Политички лик и политички став Николе Милошевића прилично је неухватљив и надасве замагљен ликом академика, професора и интелектуалца Николе Милошевића. У свим његовим изјавама тешко да бисмо могли да се ухватимо за нешто конкретно што би нам дало недвосмислену слику о његовом ставу, сем кад је у питању критика постојећег режима. Мада нам се ових дана чини да нагиње ка мишљењу оног дела опозиције који је против потписивања мапа, ипак нам остаје нејасно да ли је то став њега и његове странке или је само погодност да се још једном, са чврстим доказом у руци, искритикује политика Слободана Милошевића. Уз извесну резерву, ипак је вероватније ово друго.

Јер, како бисмо онда могли да објаснимо речи које је Никола Милошевић изговорио још у време када је Слободан Милошевић одбио да потпише (неповољније) мале понуђене на Лондонској конференцији: „Најкарактеристичније идеолошко покриће за Милошевићеву тврдокорну и погубну политичку акцију понудио је са екрана комунистичке телевизије Караџићев портпарол и један од Панићевих критичара, Никола Кољевић. На примедбу водитељеву да има доста Срба у Србији који мисле да су таоци Срба у Босни, Кољевић је изјавио да су „Срби у Србији таоци Алије Изетбеговића“ и да се „морају одлучити да ли им је важнији духовни идентитет за који се живи и умире или паковање марлбороа“. У наставку је Милошевић Кољевићеву изјаву назвао „циничном“, „некрофилском“, а његов позив на умирање — патетичним. Ако томе додамо и већ наведено мишљење да је Милошевићева акција била погубна, онда нам не остаје нарочито јасна слика о томе да ли је Слободан Милошевић грешио када је Србе у Србији „пуштао низ воду“ или греши сада када Србе у Босни „пушта низ воду“, тј. у ком случају више греши, а још мање шта Никола Милошевић као лидер једне политичке

странке предлаже да се учини.

Док национална политика либерала и њиховог лидера плови кроз ирационалну сферу, докле су по једном другом питању сасвим јасни — ни СЛС, а ни њен лидер неће изаћи на изборе све док они не буду равноправни, демократски и док пре њих не уду расписани избори за уставотворну скупштину које би организовала прелазна неутрална влада. Овакав став Николе Милошевића је својевремено и довео до настанка СЛС, која је формирана од оних чланова ДС који су били против избора, против идеолошких предрасуда бољшевичког типа и против оних који су тражили „заједнички језик са комунистима“.

„Мала, али угледна странка“, како је обично сви називају од одлуке донесене 1990. није одступила ни 1992. мада је тада приступила Демосу, а ни '93. када је тај исти Демос напустила. Колико је Никола Милошевић био сигуран у свој став говоре и речи које је у његово име на годишњој скупштини СЛС изрекао Коста Чавошки када је понудио и Милошевићу и своју оставку уколико се покаже да је на изборе требао изаћи.

Тај доследни став који су поштовали чак и они који су редовно излазили на изборе (у нади да се нешто промени), тада се први пут нашао на климавим ногама. Чињеница је да је опозицији недостајало само пар посланика (питање је да је опозиција победила коме би се приклони Душан Михаиловић) намеће питање да ли би исход био другачији да је Никола Милошевић намеће питање да ли би исход био другачији да је Никола Милошевић заложио свој углед.

А Никола Милошевић није дао оставку. До душе, он то оже правдати чињеницом да можда не би успео да „намакне“ тих пар посланика, али се онда намеће питање да ли је потребно постојање једне странке и да ли један лидер треба да задржи то место ако не верује да може (са све понуђеном коалицијом) да доприне се таквом исходу.

Сам неизлазак на последње изборе је СЛС учинио још мањом него што је била, а и њен углед је почео да се топи. Прва се на удару наша академикова омиљена изјава да је његова странка једина у којој су дозвољене фракције. Група људи која је била за излажење на изборе и која је желела да оснује фракције, на културни начин је принуђена да напусти странку. Владан Василијевић то овако описује: „Академик

Милошевић у „Политици“ од 25. новембра увереди и приземан речник политички којима се служио на седници Главног одбора сматра критиком...“ Из странке одлазе и многи други чланови који Милошевићев став сматрају „тоталитарним“. Паралелно са тим се дешава и оно што је кад-тад морало да се догоди — СЛС престаје да буде интересантна за медије и самим тим пада на маргине политичке сцене.

НОСИЛАЦ ЗАЈЕДНИЧКИХ АКЦИЈА

Никола Милошевић је увек истицао како његова странка није лидерска. Није понудио чак ни објашњење за свој и даље непоколебљиви став да на изборе не треба изаћи, мада се састав парламента битно променио. За све бираче је остала тајна на који би начин опозиција стигла до пола мандата да је још деведесете одустала од избора. Пошто је тешко поверовати да би социјалисти сами дошли на идеју да понуде услове за које се Никола Милошевић залаже, остаје нам да верујемо како он стрпљиво чека да му мање доследна и мање угледна опозиција обави део посла потребног да он на изборе изађе.

Гледајући СЛС данас све је јасније да је Милан Божић био у праву када је тврдио да ће од либерала остати само дебатни клуб уколико овога пута не изађу на изборе. Мада је г. Милошевић ову изјаву пропратио оштрим речима и тврђом да СЛС није странка која никада неће изаћи на изборе, већ странка која неће изаћи на демократске изборе, јасно је да једном када до демократских избора коначно дође, СЛС неће имати ништа битно да понуди изузев луцидних коментара свог лидера захваљујући којима су колико-толико остајали у сфери интересовања.

О томе колико је оштра кривуља на доле и популарности и угледа ове странке сведочи и недавно уједињење са Либералном странком из Ваљева. Никола Милошевић који је представљао једног од ретких лидера који је увек био за уједињење и носилац многих заједничких акција опозиције, наједном се нашао у позицији да се уједињује са странком због које се увек љутио када његову неко назове Либералном.

CARDIAL

Проверите своје срце!
Закажите преглед!

- Специјалистички кардиолошки прегледи
- Лабораторијске анализе из крви
- Холтер ЕКГ 24 часа
- Ултразвук
- Кућно лечење
- Консултације свих специјалиста

Др Мила Војводић-Живојиновић
кардиолог
11000 Београд, Саве Келечкине 23
тел. 911/454-453

ЧЛАН ПРИВАТНЕ ЛЕКАРСКЕ КОМОРЕ

ЖИРИРАЊЕ ИЗ ПОТПАЛУБЉА

Пред кућом чујем комшијску размену поздрављања толико сличну нама да јој никакав коментар не треба:

— Христос се роди — каже први.

— Дobar дан — одговара други, а мени се чини да у оба гласа која се здраве има малчице ината, у сваком случају барем повишеног тона, јер да сваки не наглашава свој поздрав дијалог не бих ни чула.

— Ваистину — одговарам у себи првом комшији пијући прву јутарњу кафу, и хватам себе како другом, не без једа, у себи велим: Далеко је од добра, већ дуго, сваки наш дан биће док год и поздрављањем наглашавају разлике а занемарујете сличност и јединство међу вама.

Сетна што ми је чак и овај дан, и тако невиним поводом, започео оваквим мислима питам се шта би требало да се догоди па да ми и дан, и живот, и мисли буду другачије. Узалуд. Све што гледам слушам, читам — само продубљује тугу, зебњу и незнање. У земљи у којој већина не ради или нема шта да ради ни радним даном подсећају вернике да ће им божићну „радну суботу“ платити и ако не раде, што је својеврстан цинизам. Председник државе Божић и ове године честита само Патријарху. Верници му дођу као неко нужно зло, а не равноправни грађани те исте државе. Новине о највећем и најрадоснијем хришћанском празнику пишу стереотипно, кичерозно, у функцији једног другачијег погледа на свет; написи врве грешкама које указују на незнање, неразумевашће, равнодушност или приземно, провидно политиканство. У Југославији је Божић само црквени празник, у Срба преко Дрине и државни, на Цетињу — два бадњака и нерадна субота, једном речју — хаос којим се неко пиромански поиграва без свести чему то води или, што је много горе и опасније, са свешћу да тако треба Davide et Impere.

АПСУРД ШТРАЈКА ГЛАЂУ

Где сместити типичну слику о души нашег човека и његовом менталитету између уврежене представе о инацији, борцу, поносном и тврдоглавом индивидуалисти и свакодневне потврде о футљивом, трпељивом, послушном и малодушном чекаоцу плате, пензије, топлог obroка, социјалне помоћи... Да ли су радници земунске фабрике „Икарус“, који су новогодишње празнике провели штрајкујући глађу, сасвим типични или потпуно нетипични примери тог нашег човека и његовог менталитета? Да ли је њихова јадиковка што им председник Милошевић ни на шта, па ни на новогодишњу честитку није одговорио, израз невиђене покорности, или лукавости, или просјачења, или ироније, испраног мозга или духовне надмоћи?

Свака реченица ових изнурених људи показује специфичност и дубину апсурда у којем,

Христос се роди или добар дан — питање је сад. — Штрајкови без политичке позадине или: сит гладном не верује. — Салто (мортале) Александра Поповића или: зашто ипак више волим америчку од комунистичке алве. — Ко је ту заправо Робеспјер, поштовани професоре Милошевићу?

Пише: Љиљана ШОП

као у безваздушном простору, плутају хиљаде појединаца, заморчићи вишедеценијског експеримента једног пропалог облика друштвеног уређења живота. „Нити нам дају плате, нити нам дају да радимо“, вели један од њих свестан да је овде било све могуће: и рад без плате, и плате без рада, и радништво без производње, и сељак без земље, и радник са једном ногом у фабрици а другом на селу, и директор без школе, и школован без посла, и штрајк оних који ионако не раде...

Штрајк, веле, нема никакву политичку позадину и иза њега нико не стоји. То је најважније, али и најтужније у свему. Ови апатични и гладни радници, и њихове апатичне и гладне породи-

це, нису ни против кога и ни за кога, ни против чега и ни за шта. Јер не знају шта би ни са оних 100 динара које би требало да месечно примају, а нису их, од октобра, добили. Позадине нема, изузев ако она није у уверењу да би им, можда, било боље када би имали директора са „дебелом СПС књижицом“ а не извесног Драгана Тодоровића „који не ужива велико поверење владајуће партије“.

И уместо позадине и уместо излаза — вакуум. У стомацима и у глави.

А од господина Милошевића заиста није лепо што овим тихим, несрећним људима није узвратио новогодишњом честитком. Није баш морао да се држи оне народне „сит гладном не верује“.

„СРПСКИ БАЛЗАК“ НА ДЕЛУ

Сигурно знате онај школски пример: из Балзакових романа више се сазна о француском друштву онога времена него из свих уџбеника. Има неког ђавола у томе, ја барем заиста и тако верујем у литературу, само никако нисам могла да се одлучим који би то наш писац био Балзак овог времена и поднебља. Данас сам се определила, захваљујући једном интервјуу у НИН-у који ме је засмејао до суза али и замислио с истом последицом — сузама у очима. Начин мишљења господина Александра Поповића, драмског писца, као и драматуршка логика која то мишљење исказује низом духовитих обрта, серијом салта и пируета из којих следи фантастична слика како и истина и лаж дубе на глави и опирају се постављају на какве-такве ноге, нису ме само разгалили већ инапросто опчинили. Захваљујући господину Поповићу, таквом какав је, ја постајем толерантна и у свакодневници, и у пракси а не само теоријски, а то није мали дар некоме ко дарове ниоткуда не очекује. Господин Поповић је ваљда једини комуниста коме такво опредељење не замерам. Господин Поповић ми је боље објаснио о чему пише Мира Марковић од ње саме, као и зашто тако пише. Феномен Слободана Милошевића и његове еквилибристике у свету и код куће јасније је, пропуштен кроз призму Александра Поповића, него када га изанализирају сви опозициони лидери, појединачно и заједнички. Када нешто зна, онда то господин Поповић и каже на себи својствен начин, а када нешто не зна или неће да зна, он и то каже, али тако да вам се причини како сте из његовог незнања нешто ипак — сазнали. Господин Поповић је доследно сачувао младачки презир према „американској алви“ илити свему што долази са трулог Запада, али није прећутао ни рецепт домаће алве, посне дабоне, коју деценијама жвачемо и пљујемо, и од које стомак такође оболева без обзира што није у праху, није инстант, није на надувавање.

Чини ми се да господин Поповић воли беле вроне и црне овце, да је против претеривања толико да у томе и сам претерује, те да је изнад свега писац који раскринкава оно што воли и оне које хвали.

ЦЕНТЛМЕНСКИ КЕТМАН

Књижевничко вредновање је индивидуалан чин. Само тако оно има смисла и само тако може (мада и не мора) нешто да значи и аутору дела које је предмет критичке анализе и оцене, и читалачкој публици. Чак и када је вредносни суд неколицине исти, аргументација и угао посматрања по правилу су различити, а у њиховој разноврсности, степену креативности и оригиналности, начину логичке и стилске изведбе, заправо и јесте драг, али и могућна вредност критике.

Институционализација критике је неприродан чин и својерсно насиље над њеном индивидуалном природом. У то ме (срећом не често по мене лично) уверава повремено рад у жиријима чија је улога можда друштвено корисна (мада нисам доконала у чему), чије постојање симулира некакву објективност и верификује некакве магловите опште критеријуме вредновања, а заправо само вештачки спаја у колективно тело одређени број појединаца и намеће им конвенције, лажно или истинско сучељавање, или пак, удруживање за једнократну употребу.

Какав год да је исход рада једног жирија, он покреће питања савести и етике, једнако

као и питања математике условљена пропозицијама гласања, а на жалост, најмање питања уметности и (не)могућности колективног процењивања њене флуидне природе.

Мој двогодишњи мандат у НИН-овом жирију за роман године је истекао, те сада могу — а мени се чини и да морам — одвагнути резултате тог и таквог ангажмана. Биле су то, по свему, две сасвим различите године и два потпуно различита искуства али утисак о бесмислености оваквог ангажмана је исти. Стога је овај облик друштвено корисног рада за мене завршен; са олакшањем и задовољством препуштам будуће рад у било ком жирију онима који верују у целисходност те работе и улогу свога гласа у општем поретку (књижевних) вредности.

Прошле године све је било „лако“, лепршаво такорећи, академски. Ваљало је „само“ све прочитати, јер нема тог романијера који не верује у изузетност свога чеда, те сте по природи посла дужни да на крају године свакоме, макар у четири ока, саопштите зашто га нисте видели међу петнаест, десет, пет... најбољих. Роман Радослава Петковића „Судбина и коментари“ тако се суверено издвојио, и по најстрожим мерилима, из текуће продукције изнад те и још неких година, а име и дотадашње дело илити опус господина Петковића били су тако неспорни у сваком погледу, да су састанци личили на угодна ћаскања и мала надметања у опуштеним и духовитости, а крај се очекивао као првени мали празник књижевности и критичарске слоге, ваљда једине у овом времену и овим просторима.

Ове пак године, већ спочетка, искусно могло је запазити притајену, али присутну нервозу, иако је формално све текло тихо, са осмесима, али и подсмесима. Књига много; о висине гомила почела ме већ у октобру хватит блага вртоглавица. Упорност свих да читају све, хвале вредна мада и мазохистичка, јер је било извесно да ће многа читања бити губитај времена, указивала је (ипак) на благо неповерење у суд других (евентуалних извештача или рецензента) што се у оваквим пословим каткад практикује) и жељу да се из тада још увек само потенцијалних „невоља“ изађе инди видуалном снагом и одговорношћу.

Уз мала, логична и неопходна договарања и неборбена одступања дошло се до петнаест наслова без икаквих видљивих потреса, што сведочи о могућности објективних критеријума до извесне границе. Али то је, истовремено био и максимум слоге једног естетички, генерацијски, искусно и свакојако разнородног скупа појединаца.

„Политика као судбина“ умешала се када је требало начинити најужи избор. Тада се обелоданило оно што се од почетка знало или слутило; да ће господи Ђилас и Драшковић бити спорни са своје друге врсте ангажмана, те да би најпробитачније било и не уврстити их у „периоду величанствених“. Тиме би се избегла и хипотетичка могућност да први због својега имена и биографије, а други и због имена и због теме и главног јунака романа, не постану којим случајем лауреати. Господин Никола Милошевић, председник жирија, повео је ову тактичку битку отворено и недвосмислено, премда са њему својственом елоквенцијом. Али и са цинизмом, који му је такође својствен, и покушајем хуморног приступа који му није јача страна. Као ни мени уосталом, због чега ме веома изненадио његов „благонаклони“ осврт на моју маленкост и њену дугогодишњу критичарску активност. Тако сам чула како ме господин Милошевић годинама прати (да ли је рекао и цени?) као Робеспјера наше критике, главосека уважених списатељских величина, те како је професор (и мој, наравно) зачуђен што сам се „одједном претворила у јагње па штедим једну списатељску главу“. И још сам чула како нисам била центлмен према многима, па не мора ни овај жири према мени када сам била да састанци почињу са мојим питањима!

Да није тужно бити центлменско Био је то један мој покушај да се искомпликује моја и онако независна позиција особе која је истовремено и стални критичар НИН-а, па се о већини романа већ „изјаснила“ објављеним текстовима током године, али и нецентлменски атак на неистомисљеника када су у питању вредности и значај романа Ноћ ђенерала и Изгубљене битке.

Било је како је било, тек из свега је „корист“ (а ја пре мислим штету) извукао млади Владимир Арсенијевић, аутор како сам рече „прве четвртине“ једног романа који ће се једном звати CLOACA MAXIMA. А та прва четвртина је солидан прозни почетак о чему сам већ писала у „Српској речи“, и зове се У потпалубљу. Бивајући Робеспјер према ветеранима књижевности српске, господин Никола Милошевић није претерано мислио на главу младиха коју је тако преурањено овенчао ловоровим венцем.

Време је судија, а ми смо тек сведоци. Такви какви смо.

ПОГИБИЈА И ПОСЛЕДЊИХ ДАНИ ПУКОВНИКА ДРАГОСЛАВА РАЧИЋА (1)

У СКЛОНИШТУ

Пукovníк Драгослав Рачић

Дражина војска гледа у свог генерала и доживљава га као свеца, а не као огрубелог војсковођу. Михаиловић им се, бексмертан, чини већи и од масива Маглића. За скоро све њих, па и за Драгослава Рачића, била је то последња наредба коју су примили од свог команданта. Последње виђење с њим.

Пише: мр Радован КАЛАБИЋ

Упамћењу преживелих бораца генерала Драже Михаиловића остала је последња наредба коју је својој преживелој војсци издао први герилац у поробљеној Европи:

„По тројкама, петоркама, десетинама, како се може, и снагом свог личног залагања и умења, продужите сваки на своју надлежну територију. Наставите борбу за добро нашега народа. Ја ћу бити с вама. Наша је победа!“¹⁾

Пукovníк Драгослав Рачић, у ставу мирно, слуша последњу наредбу свог команданта.

Било је то тринаестог маја 1945. године. После босанске голготе — масовног изгинућа, глади, умора, исцрпљености и болештина — преостали припадници равнорског покрета зауставили су се у једној шуми испод масива Маглића. Требало је пребацити се у Србију. Прикупљање јединица, међутим, било је отежано, а скупни прелазак Дрине онемогућен.

Своју последњу наредбу генерал Михаиловић изговара на дан када је тачно пре четири године на Равној Гори развио заставу слободе и непокорности у окупираној и прегаженој Европи. Говорио је мирно, с уверењем човека који је читавог свог живота стављао знак једнакости између чисте савести и највиших људских вредности. Стајао је у енглеским војничким цокулама, изнад којих су вириле сељачке чарале са предивним шумадијским везом. Панталоне на левом колени — поцепане. На рукаву војничке блузе виде се круна и грб. Испод њих извезен натпис: „Свом Чичи — Јарушичанке“.

Половину Дражине фигуре осветљава сунце. Виде се мркобакарна боја и боре на измученом лицу.

Рачић се не помера. Слуша Дражу и већ замишља планине Цер и Бобију. Тамо ће се угутити одмах након изговорене наредбе свог команданта.

Дражина војска гледа у свог генерала и доживљава га као свеца, а не као огрубелог војсковођу. Михаиловић им се, бесмртан, чини већи и од масива Маглића. За скоро све њих, па и за Драгослава Рачића, била је то и последња наредба коју су примили од свог команданта. Последње виђење са њим.

ТАМО ГДЕ СЕ РАЂАЈУ БЕЛИ ОРЛОВИ

Планина Бобија налази се на десној обали реке Дрине, изнад мале вароши Љубовије, у западној Србији. Само онај ко се није пењао на 1347 метара високи врх ове планине може се у чуду питати како је настала песма: „Бобијо, Бобијо, Бог те убио“! С јесени, када лију бескрајно досадне кише, Бобија постаје неприступачна за све врсте превоза, сем за „лаке ноге“. Кад падну снегови, међутим, ни оне више не помажу.

Ту, дакле, где је једно од највећих насеобина белог орла у овој земљи, зауставио се са својим пратиоцима пуковник Драгослав Рачић, права легенда овог краја. Дошао је у јесен 1945. године и једне тихе ноћи закуцао на врата Петка Обрадовића из села Савковић, засеок Заравни.

Домаћин куће добро је познавао Рачића. Први пут га је скромно угостио још 1942. Драгослав Рачић је већ тада уживао огромну популарност код народа овог краја. Сада је Ђорђе, Милан, Јо-Јо — све конспиративна Рачићева имена — дошао у пратњи Војина Ракића, из села Скирића у Босни, и извесног Веле, коме нико није запамтио презиме и место рођења.

Рачић и његови пратиоци су вечерали, истребили се од вашију и преобукли се у већ изношену одећу. Једину, усталом, коју је домаћин имао да им понуди. Затим је Рачић затражио од Петка да му што скорије сагради једну земинуцу у близини куће и да о његовом доласку не прича никоме. Нарочито не Миловану Обрадовићу, локалном четничком команданту! Буду Томића „Ваљевца“, шефа Озне за Љубовију, није морао ни да помисли. Петко је и сам врло добро знао шта би све партизани дали да се докопају, живог или мртвог, пуковника Драгослава Рачића.

Млађег сина Николу Петко је одмах послао у другу кућу, четири километра удаљену од места на коме је намеравао да направи земинуцу за Рачића и његове пратиоце. Плашио се, наима, да дечак случајно не ода тајну због које су после рата затиране читаве фамилије.

За кратко време Рачићев домаћин изградио је земинуцу величине четири квадратна метра. Таман толику да се у њу једва могу сместити три повећа човека. У угловима земнице били су пободени дрвени стубови. Изнад и око ње Петко је поставио, ради што бољег маскирања, стогове сена и шаровине.

Када је све било припремљено, Рачић је са пратиоцима могао да се „спусти под земљу“. У кући су, поред Петка, остали још само старији син Видоје и његова супруга.

Видоје Обрадовић је човек који је једног прохладног новембарског дана 1945. године однео последњи ручак за Драгослава Рачића. Он је живи сведок који тек након пола века, први пут слободно и јавно, говори о детаљима Рачићеве погибије.

Доћи до Видоја Обрадовића ни данас није ни мало лако. Осим бројних препорука и чврстих гаранција радознално истраживачу је чак и у летњим месецима неопходно теренско возило с погонем на сва четири точка. Видоје живи тамо где и бели орлови. На планини Бо-

ПРОГЛАС СРПСКОМ НАРОДУ ПОВОДОМ ИЗГРАДЊЕ СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА РАВНОГОРСКОМ ПОКРЕТУ И ЧЕТНИЧКОМ КОМАНДАНТУ МАЈОРУ ДРАГОСЛАВУ РАЧИЋУ

На основу иницијативе МО СПО Јошеве и одлуке ИО ГО СПО донета је одлука да се изгради СПОМЕН КАПЕЛА у славу свих погинулих припадника Равногорског покрета и храброг војводе Драгослава Рачића, команданта церско-мајевичког корпуса у II светском рату.

Свима је познато да је са Равне Горе почео устанак против фашистичке силе, која је тада окупирала целу Европу. Познат је и допринос Равногорског покрета коначном сламању фашизма.

Свима је познато да је са Равне Горе почео устанак против фашистичке силе, која је тада окупирала целу Европу. Познат је и допринос Равногорског покрета коначном сламању фашизма.

Спомен капела ће се градити на јужној падини планине Цер, у селу Јошеви. Планина Цер и околина снажно су везани за историју Србије, нарочито у доба ратова против Турака, Аустроугара, Немаца и није случајно што је капетан Рачић, баш на Церу сакупио устанике и кренуо у ослобађање Отаџбине.

Зато молимо и обавештавамо све Равногорце, њихову родбину, познанике и пријатеље да нам доставе имена и податке свих погинулих припадника Краљевске Отаџбинске војске која би се налазила у спомен капели.

Такође молимо све одборе СПО, појединце, организације и црквене општине да материјално помогну градњу, јер средства којима распослажемо су недовољна. Приложнике-добротворе (организације, одборе, појединце) који су бољег материјалног стања и који желе да трајно убу у историју са Равногорским покретом, обавештавамо да ћемо сваког ко приложи 1000 ДЕМ сматрати ктитором Спомен капеле и њихова имена биће посебно уклесана на Спомен капели.

Исто тако молимо заинтересоване архитекте, сликаре и друге који могу да помогну око изградње и уређења Спомен капеле да нам се јаве. Све појединости око градње и све друге информације могу се добити од председника Одбора за изградњу на адресу:

Петровић Пантелија

Јошева

15308 Ј. Лешница

Нарочито желимо да нам се јаве сродници и саборци мајора Рачића и ђенерала Драге Михаиловића како бисмо имали најпотпунију слику у организовању овог подухвата који је део светле историје Срба и Србије.

У Београдској банци у Лозници отворили смо рачун за уплате средстава за изградњу Спомен капеле:

број динарског рачуна 42200-620-4-16 (број банке) 81790000-01107542

број девизног рачуна 62200-620-16

70815000-01335138

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

бији. У сливу реке Трешњице. То је једино место у овој земљи на коме се бели орао гнезди. У тим неприступачним и вертикалним стенама планине Бобије младе беле орлове нико не може да угрози. Зато су и одабрали да баш на овом месту први пут угледају свет.

ОФИЦИР КАО ПРОСВЕТИТЕЉ

Видоје Обрадовић сачекује нас у дому у коме је Рачић небројено пута боравио. Све је остало исто као пре избијања Другог светског рата. Три омање просторије, земљани под и иконе на зиду. Пред иконом светог Николе Рачић се крстио сваки пут када би у ову кућу улазио. Био је, тврде, побожан човек. Зато је на месту званом Добра Вода, при самом врху Бобије, изградио цркву посвећену светом кнезу Лазару. Градња ове цркве започета је у лето 1943. године.

Два су разлога навела Рачића да баш на овом месту подигне Божји храм. Први је народно веровање да се на овом месту налази лековита вода, која извире из обликњег потока. Други разлог односи се на идеолошку неоскрнављеност овог простора. Наима, све до 1944. године на Добру Воду није стала комунистичка нога.

Црква светог кнеза Лазара на планини Бобији изграђена је од буковог дрвета, добровољним радом мештана суседних села Савковића и Торника. О настанку ове цркве нема писаних трагова. Само се у Летопису парохије Оравичке налази податак да је грађена 1943. Зна се да је цркву освештао извесни Тодор, бели емигрант, који је у то време био свештеник у Доњој Оравици. Данас се на овој цркви

налази једна табла на којој је записано име Драгослава Рачића, као официра који је и у рату дизао цркве на општу радост верника ово неприступачног краја.

Осим цркве Рачић је на Бобији, исте 1943. године, изградио и школу у селу Горњих Кошља. Школа је, такође, подигнута добровољним радом мештана. За овдашње становништво, у тим суровим ратним годинама, црква и школа значили су много. Дражин официр Драгослав Рачић је, дакле, у време кад се неминовно руши градио оно што ће његови ратни противници у мирnodопско време — након што су се докопали власти — вандалски разграђивати и систематски затирати.

Црква светог кнеза Лазара и школа у Горњим Кошљама, на сву срећу, постоје и данас. То су споменици и завештања целог једног покрета на чијем је челу стајао армијски ђенерал Драгољуб — Дража Михаиловић.

Први дан након Рачићевог одласка у скупштинској сали Петко Обрадовић позива свог сина Видоја и саопштава му, очински и крајње поверљиво, кога су примили на чување. Петко упозорава тек ожењеног сина да нигде и ни пре, ким не сме ни поменути име тек приспелог „госта“. Преноси му Рачићеву наредбу да тачно нипошто не сме учинити пред Милорадом Обрадовићем. Очеве речи за Видоја су закон, иако не зна због чега је толико важан и за нову власт толико опасан тај човек који се јуче са својим пратиоцима „спустио под земљу“.

1) Александар Милошевић: „Голгота“, „Равногорска историја“, приређивач мр Радван Калабић, ИКП „Еро“, Београд, 1992, стр. 337.

ИЗ ДНЕВНИКА СПОНЕ

4000 ОСМЕХА

ЧЕТВРТАК, 22. 12. '94.

Вече изузетно хладно. Промиче први снег. Пuteви су већ залеђени. Хвата ме језив страх. Аукција почиње за који минут. Сала у хотелу „Хајат“ је предивна — то је атмосфера која обећава успех. Хоће ли се појавити довољно људи? Да ли ће сала бити пуна? Хоће ли неко од гостију заиста купити слику? Сви „спонаши“ су у грозничавом расположењу. Ми знамо оно што други не знају или их можда и не желе да знају — ако аукција пропадне неће бити божићних пакетића за децу! Зашто је баш вечерас морало да заледи — то може бити један од разлога да људи не дођу! Црне мисли пролазе кроз главу непрестано. Молимо се Богу!

Фанфаре одзвањају у нашим главама. Господин Кусовац дао је сигнал за старт — представа почиње. Прва на реду је слика наше познате сликарке Оље Ивањицки. Многе руке су већ подигнуте — такмичење је почело. Пратим погледом целу салу. Потврђена цена, подигнута цена, потврђена цена, подигнута цена — игра се завртела и вртела се дуго и успешно све до краја аукције. Срећан крај — као у свакој доброј бајци. Успели смо. Ове вечери упаковали смо око четири хиљаде Божићних пакетића. Завеса је спуштена. Сутра је нови дан.

ПОНЕДЕЉАК, 26. ДЕЦЕМБАР '94.

Нови дан и нови проблеми. Све понуде које смо добијали за играчке у време када смо спремали аукцију — а нисмо знали њен исход — више нису биле важеће. Замениле су их дру-

ге, много скупље. Борби никад краја. Ипак — прво Робна кућа играчака „ОЗ“ а затим и играчке „Пертини“ излазе нам у сусрет и омогућавају да за новац који смо добили од аукције купимо максималан број пакетића. Опет имамо оних 4000 жељених пакетића. Смирени и задовољни чекамо Божић!

СУБОТА, 7. ЈАНУАР 1995.

Пада снег и хладно је. То је прави божићни дан. На Тргу Слободе окупљају се малишани чији нестрпљив поглед одаје превелику жељу да што пре дођу до пакетића. На гомили се налази четири хиљаде поклона увијених у шарене празничне хартије. Поклоне деле господин и госпођа Драшковић, Биљана Вилимон и многи други. Гужва је велика. Нема већих проблема. Све иде као подмазано. Још да није оних бака и дека, мама и тата који се труде да свом малишану обезбеде и по два поклона, све би било лепше. Научићемо једном да не будемо грамзиви — искрено се надам. Научићемо, ваљда, и да будемо захвални.

„ДА СВИМА БУДЕ БОЖИЋ“ била је сложена акција Хуманитарне организације СПОНА која се данашњом поделом завршила на наше задовољство и задовољство четири хиљаде београдских малишана.

Марија Карлеуша, СПОНА

И „Српска реч“ поделила је пакетиће

НАГЛИ ЗАОКРЕТ

Да је којим случајем госпођа Миљана Балетић новинар „Њујорк тајмса“ или, пак, „Вашингтон поста“, њени коментари би вероватно били овакви: Шта се то, заправо, ломи у нашој спољној политици? Како објаснити нагли заокрет са тврде линије једне „доследне“ политике ка политици пацифистичких позиција?

Како госпођа Балетић поседује све „арлине“ потребне за занат којим се бави, било би ту много што би она и те како елоквиентно и арогантно умела да предочи јавности.

Но, како је ово друга „дежела“ и како ове државни медији „нису монополисани“, поменула госпођа не желећи да руши већ стечено и не желећи да нарушава углед нашег „демократског друштва“, једноставно у последње време избегава ТВ камере. Можда и нисам у праву, можда ТВ камере избегавају госпођу Балетић — ко ће га знати?

Што се тиче заокрета у спољној политици и ту ваља пронаћи дежурног кривца. Како партија на власти беспрекорно мудро води државу у „светлу“ будућност, кривца очигледно ваља тражити у редовима опозиције.

Но, како је програм који спроводи партија на власти очигледно програм једне од водећих опозиционих партија, поменула госпођа би се вероватно нашла у чуду. С обзиром да идеологија коју заступа госпођа Балетић не признаје чуда и ту би се пронашло адекватно решење, те би нови програм на власти био заправо њихов прави програм са малим модификацијама. Дакле, чуда се не догађају, а заокрета нема, нити га је икада било. Њега су измислили челници опозиционих партија, па би све заслуге да покупе за себе. Својим искристалисаним ставовима госпођа Балетић би то и те како стручно предочила јавности.

То, што Европа наводно, коригује своје ставове и долази нам на „праг“, било би дефинисано као мудра и доследна политика наших државника.

Санкције, су, дакле, фарса, која ће убрзо нестати, а мутна вода по којима пливамо на пролеће ће бити бистри потоци.

Динар је „стабилан“, инфлације „нема“, тако да разлога за бригу никада није ни било.

Птице злослутнице које су заговарале ратноухачку политику сада су на сигурном месту.

Што се Срба, с оне стране Дрине тиче, убрзо ће схватити где греше, те ће се привољети политици мира и коначно схватити ко се овде заправо пита и шта? То што су тренутно под санкцијама прогласиле се чистом формалношћу и формом, а најмак ће покулити, зна се већ ко?!

Нова, да не кажем стара, политика мира, није доживела никакав заокрет. Заправо, све се друго окренуло, заокренуло и приближило „нашој“, доследној политици. За чињенице ће бити „консулована“ госпођа Миља Вујановић, која ће својим перфидним познавањем историје и „удентум даром за прорицање“, уместо да народ убеди како је, заправо, читава земља променила своју путању те се сада окреће у супротном смеру.

Све то „филовање“ војнополитички коментатори, типа Лазанског и Дрецуна, неким новим аргументима, како је НАТО, војно немощан пред српском армијом.

У скорје време, Србија би вероватно требала да постане водећа сила НАТО пакта.

Као што видимо, ништа се битно не мења.

Чуда се зајста не дешавају у земљи Србији.

**Дејан Радуловић, професор
Мајданпек**

КО БРИНЕ О КОСОДУ?

На седници Народне скупштине Републике Србије одржаној 14. децембра народни посланик СПО Бојана Ристић изнела је проблеме грађана места Лешак у општини Лепосавић и zaloжила се за њихово брзо и ефикасно решавање. У расправи о Зајму за прерод Србије захтевала је од владе да се преостала средства Зајма усмере на Косово и Метохију, пре свега у општину Лепосавић.

Годинама, деценијама наш крај био је у саставу Рашке области, а административном одлуком из 1959. године припојен је општини Лепосавић и покрајини Косово. То је негативно утицало на развој нашег краја и повећало одлив односно иселјавање српског становништва из овог дела наше републике. То је све што је актуелна власт у последњих неколико година учинила за Лепосавић и читаво Косово.

Због свега тога, у име већег дела својих суграђана захваљујем госпођи Бојани Ристић што је у свом излагању понудила право решење за наше све веће проблеме. Оно се састоји у већим улагањима у привреду нашег краја и читавог Косова. Резултати такве политике били би видљиви у врло кратком року, а огледали би се у смањеном иселјавању и бржем повратку српског становништва на Косово.

Истичем такође да је апсолутно непотребно подизање националистичких тензија и да то само јача положај Албанаца у свету. Због тога поручујем великим „патриотама“ на власти али и у опозицији (радикали и „демократе“) да ће њихове политичке игре за повећање броја гласача резултовати све мањим бројем Срба на Косову и Метохији.

Још једном захваљујем народном посланику Бојани Ристић што је наше проблеме изнела пред Народну скупштину, а господи која су на власти поручујем да не одбијају ова решења само због тога што их је понудио неко из редова опозиције.

**Н. Н., село Лешак, општина
Лепосавић (због лично
безбедности молим да ме не
потпиштете)**

**ПРИЧЕ СТАРОГ
БАРДА**

Редовно читам све што је до сада написао један од најбољих српских новинара после Пете Тодоровића, дугогодишњи новинар „Политике“ Предраг Милојевић, жива легенда српског новинарства.

Међутим, ништа до сада није написао о боравку Владислава Рибникара 1928. године у СССР-у на прослави десетогодишњице бољшевичке револуције, са Крлежом, Цесарцем, Драгишом Васићем и другима, и трансформацији „Политике“ после тога. Како он коментарише тврдњу Радана Грујичића шефа антикомунистичког одељења специјалне полиције у Београду, да је од тада Рибникар уцењен да ради за Коминтерну. („Погледи“ бр. 125). Ништа није написао откуда Титу толико поверење, да се баш код Рибникара склони у ону кућу на Дедињу. Шта он мисли, да ли је Рибникар ризиковао живот своје породице из идеолошких разлога, или зато што

је био уцењен од Коминтерне, како тврди Грујичић. Како коментарише чињеницу, да су убрзо номинални власници листа постали Диша Стефановић администратор и Јован Тановић уредник, и да је Рибникар задржао само пет од сто акција и директорско место у „Политици“.

Познато је да су после тога у „Политику“ ушли Вук Драговић (каснији дописник из Париза), и Чедо Крушевац, чланови „Црвеног камерног оркестра“, којим је руководио агент НКВД-а Мустафа Голубић. Тада је у „Политику“ ушао и Влада Дедијер и послат је дописника у Шпанију, а Бранко Вукелић за дописника у Токио, где је био сарадник чувеног шефа совјетске обавештајне службе Рихарда Зоргеа, са којим је и погубљен.

У „Политику“ су затим ушли многи корифеји комунизма: Душан Лопандић, Душан Тимотијевић, Велибор Глигорић, Веселин Маслеша, Марко Ристић, Ото Бахаљи Мјерин, Александар Вучо, Оскар Давичо, Душан Матић, Алекса Маркишић, Радван Зоговић, Милорад Панић-Суреп, Милован Ђилас, Иво Лола Рибар, Богдан Пешић, Пунџа Перовић, Бранко Ђопић, Славољуб Виторовић, Стојиљко Стојиљковић, др. Војислав Вучковић, Васо Срзентић, др. Сима Марковић, Родољуб Чолаковић, Василије Медан, Ђока Јовановић-Јарац, Ели Финци, Славо Милетић, и многи други, било као новинари или сарадници.

Сви су изгледали, да је „Политика“ била ПЕРСОНА НОН ГРАТА а не он, када су му одузимане акредитације дописника „Политике“ из Берлина и Лондона, јер досадашње приче о томе нису убедљиве. Да ли га је после тога Рибникар убадио по задатку у Прес биро код Драгише Цветковића. Као члан Прес бироа присуствовао је потписивању тројног пакта у Бечу. Да ли је после рата најурен из „Политике“ зато што је много знао, или зато што им као некомуниста није више био потребан за покриће пред властима, или и једно и друго. Добро би било да ову „црну руту“ у својим казивањима расветли ради историје.

**Миодраг Д. Пешић — публициста
Београд**

**КОМУНИСТИЧКА
КУТА ГРНЗЕ (5)**

Дакле, старци, СУБНОР-овци и многи Брозови жапци и пуноглавци: СС-овци и ЈУЛ-овци не мирују. Раде. Свој „НОР“ и буктиње „братства и јединства“ гледају!

У међувремену Музеј „Осме седнице“ се „обогатио“ многим експонатима (и материјалним и духовним). На пример: „Орденом слободе“, „књигом“ „Ноћ и дан“, песмама и поклоница београдских ђака Председнику града Београда, „речима и делима“ М. Марковића, академика... али, и мојим, другим писменим захтевом преко „Београдских новина“ од 7. окт. 1994. (завршио у кошу).

Старци из Штрбаца и Приштине, гачу да је „мудри дипломата... успео да убеди ауторе тешких неправедних санкција да увиде своју грешку и те санкције лагано скидају“.

Кажу да се пацов врти: час лево, час десно, јер је заборавио да лево нема онога што тражи. Тако и старци. И не само они. Кад је „мудар“ што-није санкције избегао и спречио?

Вођа је главни кривац и одговоран што су нам санкције уведене.

Кад су нам њима претили, М. Марковић, члани СС, се на претње казано од ува до ува и само што их није јавно у мајчину отерао.

ПРВЕ санкције у СФРЈ је вод-ја увео. Сло-

венцима, 1990. И уместо да тује и раде свој посао, али СС имају „бланко“ решења за светске проблеме, и препоручише Словенцима да мељу камен са Триглава и једу.

ДРУГЕ санкције али Србима западно од Дрине, такође је вођа увео. Са захтевом да резултате контролишу европски генерали, што се чини. Знаш, СС заводе Србима праведне санкције?

Сада су, за многе Србе, и западно и источно од Дрине, „штап и шаргарепа“ у вођиним рукама. Али, тојага има два краја.

„Амбасадори“ „два ока у глави“ — у Москви, Данило Ж. Марковић, преко „Прогреса“, штампа на руском Јулкине „Одговор(е)“ и шаље их на Сајам књига у Паризу. Док Вељко Кнежевић, у Београду, од ауторке отима „Ноћ и дан“ и, као ДЕКЛАРАЦИЈУ о приману Хрвата и ини у СеРеЈу — носи у Загреб. То им је једини посао.

Спољни званици ОШ Уједињене нације на Цераку у Београду, грме од ђачке песме и рецитала:

„Чика Човићу, Ти си нам све дао...“

Ђаци цвокоћу од хладноће и у учионицама и у становама, а СС их терају да им песме певају, и да их славе. Куга!

Друг Човић, СС, усред Београда, па и на Краљевом двору, засади 50 дрвета, наводно из овог цела. Иш са тим поганим навикама: да туђе имање скривате; садите на вашем.

Мој „експонат“, гласи овако. Да „ослободиоци“ на Бранков мост у Београду (сада га крече), на његове камене сводове врате две круне — два Грба Краљевине Југославије у каменом рељефу, које су челичним глетима очукали као црни гаврани лешину. Да у школе у Београду (знају сатане, које су) врате спомен-плоче изгинулим ђацима ратницима 1912-1918, које су оскрнавили и турили своје СКОЈевце. Да Влада Србије поступи по мом писменом захтеву од марта 1991. и са српских дворова у Београду скине петокраке и на њих врати оно што је и како је било — орлиће.

Као црни ђаволи, СС „славе и помене чине“ без Бога и вере; без крста, свеће и тамјана; без славског колача, жита (и панајје); без морала; без... И не зучнуше, колико су стотина хиљада Срба побили да би власт освојили и експериментисали!

Али, су Срби родољуби напунили Саборну цркву у Београду и порту и 20. октобра 1994. одржали помен свим борцима ЗА КРСТ ЧАСНИ И СЛОБОДУ ЗЛАТНУ изгинулим у оном рату, као и свим жртвама тога рата, а нарочито онима које су српс-ки комунисти побили.

Вечна им слава и хвала!

Ето истине о куги, „борцима“ и „НОР-у“! О другим злочинима с-а мог и нашег кућног прага — наставиће се!

С поштовањем и захвалношћу

**Милован Радисављевић
Гарашанин
Жарково**

КАКО СЕ ТОПНО ЧЕЛИК

(одоше Калабнић „Српска реч“ бр. 111)

Одмах прелазим на оно што хоћу да кажем, ради простора и коректности. Не верујем да би неко изузетно уживао у објашњавању шта хоћу да кажем.

Намера ми је, са допуштењем редакције, да направим кратак, обухватан, пресек догађаја који су произвели освајање па губљење стечених слобода и дем кратких постигнућа.

На почетку без устезања се може рећи да је освојена слобода директни ТВ преноси скупштинских заседања оба парламента (сва је прилика да ће их укинути новим пословницима о раду парламента). Затим, извештавања са конференција за штампу већих странака (којих, извештавања, нема уопште задњих неколико месеци; Даље, ослобођење и слободна дистрибуција независних и опозиционих новинских гласила (сада кућа „Политика“ одбија да дистрибуира „Српску реч“, „Борбу“, „НИН“ — све оно, дакле, што није изашло из кихиње режимске штампе и ко зна шта кога будуће чека); Политичко и економско независни медији „НТВ СТБ“, „Борба“, „Српска реч“, „НИН“, помињем само она са професионалним предзнаком, као и многа страначка гласила на најбољем су путу да буду угашена, угушена, маргинализована или претворена у услутне сервисе режима (као што су добрим делом већ ТВ Политика, дневник „Политика“ итд).

Сећање иде даље: сваки значајнији црквено-верски празник, у време демократског порађања, је био преносан на режимској ТВ, нарочито након децембаровских и видовданских догађања. Режим је стварао привид да попушта, чак и да подстиче верска осећања, наравно док је то њему, режиму, одговарало (о томе сам већ једном писао нешто у Српској речи) у једном моменту је чак изгледало да ће режим пристати да у школе врати веронауку (сада нема преноса црквено-верских празника а о могућности ВРАЋАЊА веронауке у школе просудиће сами читаоци).

Постигнуће Вука Драшковића и СПО на попршту освајања и задобијања слобода биле, својевремено у будућности предмет интересовања хроничара и политичких историчара. Било је, дакле, постигнуће и изнуђени разговор Слободана Милошевића са студентима, опозиционим правцима, новинарима. (Од тада Српски председник разговара искључиво са белосветским политичарима и политикантима, без намере да се сагине).

Оживљавањем саборског духа код Срба, Вук Драшковић је успео на видовданском Сабору да окупи све оно што се може назвати со соли српства Српску академију већим делом, Српску православу цркву, већину српских значајнијих опозиционих странака и независних интелектуалаца као и слободномислећу јавност овде и у дијаспори.

Неко ће можда овде рећи да су овим постигнућима допринели и поједини страначки лидери и нестраначке личности па да их одмах демантујем: Шешел је увек био против Вука и кад је знао и кад није зашто то чини па га не вреди помињати осим у негативној конотацији што наравно нећу учинити из пристојности. Ђинђић је увек бирао свој „трећи пут“ стварао климу за плисане револуције започињане на маргинама великих таласања које је покретао Вук (децембаровски догађаји). Коштуница је увек био ту негде, смирен, увек спреман да мери воду, ускоки у празан простор — кад му је потребна подршка за легализацију странке — а оспе палбу на Вука кад се уплаши његовог радикализма. Још одзвања у ушима његова изјава која пластично показује Војну „доследност“ „...решавање националног и демократског питања у Србији је фундаментално и решава се изборима за уставотворну скупштину...“ Док је Вук радио, Воја је радуцао што би казао покојни Душко. Колико је политичких маргиналаца испилелих из окриља СПО-а који су се у почетку заклињали на верност а одбегли када је верност требало показати показавше будуће време и догађаји. Бићу злбан за још једно подсећање: СРС је хорски викала како је Студио Б плаћеничка станица, „Борба“ издајничка, да њихове новинаре треба овако или онако, сада када су скинути са режимских јасли и када су им ти медији једина могућност да јаве свету да уопште постоје, пуна су им уста хвале баш за те медије. На жалост,

умногоме захваљујући овој странци, изгубили смо много, готово све.

Сада опет као на почетку имамо одборе за заштиту људских права (као пре 5-6 година), Ракитићеву групу, куртин савез, муртину заједницу итд. Рече један мој познаник: „Мора народ доћи у потпуни мрак да би пожелело светло, то је као инфлација, живи се и са милијардом“. У вези тога сетих се оне Хавелове како су од комуниста гори само антикомунисти. Мислим да је хтео да истакне своје разочарање овим дртима, њиховом неспособношћу да окончају започето: обарање комунизма. А ја кажем, ако су, како тврде, са Буком освајали слободу, зашто сада кад он не окупља стотине хиљада присталица како би изгурвао нешто од општег интереса, зашто не сачуваше освојене и постигнуте слободу. Ништа без Вука браћо Срби, што би рекла Даница. То је то. Сетих се како су неке опозиционе колеге Вука Драшковића као и комунистички противници, када је неколико пута добронамерно спомињао и/или опомињао појединце из СРЦ на уплитање у дневнopolитичке проблеме хорски викали: „Откуд му храбрости да критикује цркву!“ они, који ништа нису знали осим сигурно да Бога нема, што би рекао Матија.

Не знам да ли би помогло да је Вук покушао да им објасни шта значи гностички дуализам верујућег бића, право на сумњу у „папнску“ непогрешивост неких црквених великодостојника и напоскон неспојивост догме православља и подршке осветлољубивости или старозаветним правилима, око за око итд.

Ако би неко, макар симболично назвао ОНО време „како се (тако се) калио челик“ ОВО ће се свакако моћи назвати „како се топио челик“.

Не бих више, много је ово ако је за корист а лично бих сматрао да сам нешто постигао када би се они којих се тиче макар закратко замислили.

**Мирослав Богдановић
Александровац (Пожаревачки)**

ДА ЛИ ЈЕ МОГУЋА ДРУГА СРБИЈА?!

Многи се ових дана питају да ли је могућа друга Србија, која може себе од других да одбрани као и друге од себе да одбрани.

Један стари ратник ми једном рече: „Друга и другачија Србија је могућа, јер ова, оваква каква је, није више могућа! Нико је не признаје и не воли! Само Цигани једном преко радија рекоше: „Србијо, још само те ми волимо!“ А тешко оном ког само Цигани поштују и воле! Не сме више Србија дозволити да у историји буде забележена као народ који није у могућности ни себе од других одбранити ни другог од себе“!

Мора се признати да скупо су плаћали и плаћају цену својих илузија Срби, и више им ништа и не преостаје него да се окрену сами себи, разумевању са суседима и целим светом.

Запуштено и неодговорно друштво, друштво које занемарује скромне прилоге које може дати напретку, уместо илузорних мегаломанских пројеката, које подумима, а који су неоствариви или се руше као куле од карата, није и неће бити прихваћено од организационих и одговорних друштва.

Изгубили су Срби историјски корак замењујући будућност са прошлосту, па је потребно једном за увек да рашчисте са илузијама и лажима, како би сва њихова питања била решена, па и српско национално питање, те да се коначно окрену раду и животу као и развоју достојном човека и грађанина, како Европе тако и целог света, без обзира на веру, нацији политичко убеђење и опреде-

љење, јер свако национално питање је у суштини питање еманципације и развоја.

Неопходно је чим пре у Србији извршити демократску негацију државног реалсоцијалистичког волунтаризма, али и националистичког антикомунизма, који га је заменио. Треба повести „борбу“ од које ће судбоносно одлучити да ли ће у Србији завладати ДЕМОКРАТИЈА уместо ДЕСПОТИЗМА, јер, бар за сада, и за демократију и за деспотизам, постоје реалне могућности, а права борба је тек на помолу.

Слоган „САМО СЛОГА СРБИНА СПАШАВА“ неће више Србина спашавати, јер између начисто осиромашених и огољених и оних од богатства побешњелих између властољубивих предводника и изневерених следбеника, никад слог неће бити, па и онда кад рат буде дефинитивно немогућ.

Они који су начисто осиромашили, који једва преживљавају, увидели су и сазнали зашто су заговорачи рата тврдили и тврде да је „рат бољн“, зашто је тако дуго трајао и што је тако суров. Најзад је дошло време да лакше поделе међу Србима уступе место истини, неправду и безаконје замени праведност и правичност односно законитост. Време је да сви у Србији буду не формално него стварно једнаки пред законом, без обзира на положај, политичку опредељеност, националну припадност, имовинско стање и сл. а што је једно од највећих добара у садашњем злу.

Та друга и другачија Србија нека буде и географски мања али добро организована и укључена у цивилизацију и културу, јер организована, цивилизована и културна земља није мала, па неће бити ни Србија. Само организована, цивилизована и културна земља може имати и економски просперитет. А економски заостала земља је и културно, и здравствено, и научно и спортски, и у сваком погледу одбачена од развијених друштва и та земља је као нецивилизована одбачена у сваком погледу. А Србија с обзиром на њено богатство у свком погледу не заслужује такав третман, па је зато и могућа друга Србија, јер оваква каква је, више је немогућа, јер нико је не признаје више и не воли, па чак и њени грађани.

Адв. Милко М. Боровић
Ваљеве

ОТВОРЕНО ПИСМО Г-ДИНУ М. МАРКОВИЋУ И Г-ДИНУ В. ГАЈИЋУ

Читајући преко жуте штампе, Ваше плување по брачном пару Драшковић и СПО-у не могу, а да не одолим да Вам се обратим са пар речи.

Нисам имао ту част да са Вама лично упознам, али оне кобне године /за брачни пар Драшковић/, када су били ухапшени и испребијани /због Вас Г-дине Марковићу/, глатовали сте у знак протеста и тражења њиховог пуштања на слободу на Тргу Републике.

Тада сам Вас први пут видео, што би рекао наш народ-уживо.

Ни Ви Г-дине Марковићу, а то се односи и на Г-дина Гајића, нисте ме инпресионирали Вашом појавом. Ево зашто:

Долазио сам на Трг Републике сваки дан, да би и ја до скроман допринос ослобођавању Данице и Вука Драшковића.

За сво то време, Ваше арогантно понашање Г-дине Марковићу, не само да је ишло мени на живце, него и многима који су се ту наљажли из истих разлога. Нисте желели никога да саслушате у вези тога шта даље треба чи-

нити, ако и поред Вашег гладовања брачни пар Драшковић не буде ослобођен. Било је ту занимљивих, али и паметних предлога. Међутим, Вас то није интересовало. Вас није ништа интересовало, осим да будете у ЦЕНТРУ ПАЖЊЕ.

Понашали сте се, као да сте, сву памет овог света посисали.

С друге стране, Г-дине Гајић је изигравао МАНЕКЕНА. Трчкарао је стално кући да се окупа, обрије, намирише, да пресвуче „крпиче“ и промени кравату. Њему је очигледно био циљ — ВИДЕТИ И БИТИ ВИЂЕН.

ГОСПОДО, ТАКО СЕ НЕ БОРИ ЗА НИЧИЈУ СЛОБОДУ.

Што се нисте угледали на момке из СРПСКЕ ГАРДЕ, или на друге посланике, који се нису померили са Трга Републике.

Ту је почео да ми ради црв сумње, у Вашу верност странци и Г-дину Драшковићу. Касније ток догађања је потврдио моје сумње. Почев од сабора када је смењен Г-дин Ракевић, кога сте ви највише нападали, да би заузели његово место, да будете други човек СПО-а, а самим тим одмах иза Г-дина Драшковића.

Ви сте ЕГОИСТА, а Ваш „компанјон у оставци“ је НАРЦИСОИДНА особа.

Таквима и није место у СПО-у.

На крају бих још изнео мој став о рату или миру у БиХ.

Ратнохушкачка „господа“: Шешел, Јовић, Коштуница итд., нека ЛИЧНО обуку униформе РС и нека иду у прве борбене редове.

Нека та „господа“ осете: кишу, снег, блато, фијукање метака и граната изнад својих „умних“ глава, а у скупштину да се појаве само тих пар дана док траја заседање. Нека ми онда причају о рату. Овако НЕМАЈУ ПРАВО ГЛАСА.

Господо лако је слати туђе синове у рат, да гину, из тоглог кутка дома свога. Осетите Ви „ВАТРЕНО КРШТЕЊЕ“ на СВОЈОЈ КОЖИ, а не на ПАЛАМА И ПЕЧЕНИМ ВОЛОВИМА.

С'поштовањем
М. Д.

„ЉУБИТЕЉИ УМЕТНОСТИ“

Више се не сећам који је партизански командант причао или писао о овом догађају, али верујмо му на реч, да се то стварно и десило.

Причао је он, да је приликом ослобађања Београда 1944. године пошао у Бели двор на Дедињу, да обиђе обезбеђење које је тамо оставио. Том приликом је затекао сцену из каснијих неореалистичких филмова.

Изнели његови Крајишници испред Белог двора стилску фотељу Луј 14. па се један у њу заметнуо а други га брије. Наљутно се на њих и наредно им је, да фотељу одмах врате тамо одакле су је донели.

Онда им је „објаснио“. Иако се радило о столици омрзнутог Краља и Династије, да је то уметнички предмет који мора да се сачува. Даље, да те столице нису намењене обичним људима.

Згранутим Крајишницима није било баш јасно, зашто у столици омрзнутог Краља не сме да седи „народ“. Ипак су га послушали и вратили фотељу на место.

Узгред буди речно, тај омрзнути Краљ је ових дана коначно признат као херој из ратова 1912. до 1918. године. То се догодило поводом педесетогодишњице његове мучничке смрти у Марселу.

Убрзо је настао грабеж уметничких предмета, у коме су нови „Краљеви“ учествовали. Грабили су све што им је под руку дошло.

Прво су разграбили уметничке предмете „народних непријатеља“ и „класних противника“ — буржоазије и грађанске класе. Преко ноћи су постали „љубитељи“ уметничких предмета. Украшавали су своје кабинете, а после те предмете преносили у своје станове, као што доликује људима „од стила и укуса“.

Када су напред поменуте „очистили“, навалили су да празне музеје. Однели су из музеја све што им се допало. У почетку без реверса, а касније на реверс, као бајаги на привремену употребу ради општих потреба.

Касније нису морали ни то да раде. „Народ као народ“, када је видео колико нови „Краљеви“ воле ретке и скупе ствари, утрикао се ко ће лепшу и скупују ствар да им поклони. Сами смо после празнили музеје и носили смо им дарове, кад год смо им ишли на поклоњење.

А они као „савесни“ држаоци туђих ствари, осећали су се као њихови прави власници. Додуше, у праву постоји правило. Када савестан држалац одређено време држи нечију ствар, постаје њен власник одржајем. Они се са правом нису осећали као несавесни држаоци туђих ствари. Напротив.

То потврђује пример госпође Кардељ. Својевремено су о томе писале и новине. Кад су јој затражили да врати музеју Рембрантову уметничко дело које се код ње налазило, она им је одговорила да је ту слику добила на поклон, те да је према томе слика њено власништво.

Како се коме „љубитељу уметности“ ближи биолошки крај, није му падало на памет да врати ствари тамо одакле их је узео. (Није имао ко да му нареди као оним Крајишницима са почетка приче.) Оснивали су „легате“, па од „љубитеља уметности“ постадоше и „велики добротвори“ о туђем трошку.

Нови „Краљеви“ су исказивали велику дарожљивост и према својим гостима — нарочито према несврстанима. Опет су празнили музеје и великодушно им поклањали преостало уметничко благо.

Мислио сам да је све то наша ружна прошлост и да се више не може поновити, али стварност ме је демантовала.

У „Политици“ од 26.10.1994. године, у панегрику актуелном министру (министарки) за културу у влади Србије, између осталог пише: „Један од најлепших амбијената у згради владе Србије јесте кабинет госпође Перкишић. Опремила га је сама, по својим идејама, склопивши једногодишњи уговор са Музејом града, из чијег је депоа узет и реставриран стари намештај. Цвете ту и тамо, не превише. Сваки детаљ њеног радног простора одише стилем.“

Колико има стила у опремању кабинета музејских експонатима, нека процене читаоци-порески обвезници који све то плаћају.

Ради се о трошковима реставрације музејских експоната. Италијани би обавезно поставили класично питање: „Chi paga?“ (Ко плаћа). Сасвим је извесно да госпођа министарка није платила реставрацију из свог џепа да би постала мецена.

Очигледно је, да се у време ове тешке оскудице и беспарице, глатко нашао новац за оживотворење „идеје“ поменуте госпође. Пошто је тако, новац је требало дати Музеју да реставрира ове експонате и да их изложи тамо где им је и место. Некадашње реверсе заменили су уговори.

Значи ли то, да претходни министар за културу није имао ни смисла ни укуса, када се ово није досетио. Да ли је он био бољи домаћин него министар, нека читаоци сами закључе.

Миодраг Д. Пешић
публициста
Београд

ЂЕНЕРАЛУ ИМА КО ДА ПИШЕ

ЦЕНА 40 ДИНАРА

ВУК
ДРАШКОВИЋ

НОЋ
ЂЕНЕРАЛА

СРПСКА РЕЧ

ТВРД ПОВЕЗ

НАРУЦБИНЕ СЛАТИ НА АДРЕСУ ИЗДАВАЧА:

„СРПСКА РЕЧ“, БЕОГРАД, УЛ. ВУКА КАРАЦИЋА 8, ИЛИ НА ТЕЛЕФОНЕ
011/628-242, 620-891, 625-937.

УПЛАТУ ИЗВРШИТИ НА ЖИРО-РАЧУН 40801-603-4-27562
(УЗ ОБАВЕЗНО ПРИЛАГАЊЕ ЈЕДНЕ КОПИЈЕ УПЛАТНИЦЕ)

„Ноћ Ђенерала“ Вука Драшковића роман је психолошки, историјски, биографски, роман тока свести једне од најконтроверзнијих и најтригичнијих фигура српске историје двадесетог века.

У последњој ноћи живота, Ђенерал Драгољуб Дража — Михаиловић сажима и укршта у мислима своје поимање кључних питања опстанка и судбине српског народа; губитник и херој гради истовремено своју одбрану и оптужницу сводећи последње рачуне са Отаџбином, својим народом, истомишљеницима и противницима, са ратним савезницима који су га подржавали па напустили у великој игри политике и интереса.

„Ноћ Ђенерала“ је мозаичан спој докумената и чињеница, с једне, и пишчевих уверења и слутњи, с друге стране. Велика фреска историјских и фиктивних личности, монументалан историјски документ. Први такве врсте и такве снаге, о времену које трајно и злокобно одређује и смеђује и нашу непосредну садашњост и нашу неизвесну будућност.

Љиљана Шоп